

Urząd Miasta Otwocka

ul. Armii Krajowej 5
05-400 Otwock
tel. (0 22) 779 20 01, fax (0 22) 779 42 25
umotwock@otwock.pl

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

UNIGLOB Group

**Biuro Ekspertyz Finansowych, Marketingu i Consultingu
UNICONSULT**

**Adres biura: 02-078 Warszawa, ul. Krzywickiego 34, I piętro
tel. / fax (22) 622 67 13, e-mail: uniconsult@uniconsult.com.pl**

2004

SPIS TREŚCI

1. TEREN REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO.....	4
1. 1 Charakterystyka obecnej sytuacji społeczno - gospodarczej na terenie Miasta4	
1.1.1 Warunki geograficzne.....	4
1.1.2 Demografia	7
1.1.3 Rynek pracy i bezrobocie.....	12
1.1.4 Oświata i wychowanie	19
1.1.5 Kultura i sport	21
1.1.6 Ochrona zdrowia.....	27
1.1.7 Pomoc społeczna.....	29
1.1.8 Bezpieczeństwo publiczne	33
1.1.9 Ochrona przeciwpożarowa.....	34
1.1.10 Podmioty gospodarcze	34
1.1.11 Zaplecze biznesu	39
1.1.12 Rolnictwo	41
1.1.13 Turystyka	42
1.1.14 Media	49
1.1.15 Mieszkalnictwo	53
1.1.16 Infrastruktura drogowa.....	57
1.1.17 Emisja zanieczyszczeń i gospodarka odpadami	61
1.1.18 Emisja hałasu do środowiska	64
1.1.19 Finanse Miasta	64
2. OGÓLNE ZAŁOŻENIA STRATEGII ROZWOJOWEJ OTWOCKA.....	72
2.1. Misja	73
2.2. Cele strategiczne	73
2.3. Cele operacyjne w powiązaniu z celami strategicznymi	79
3. STRATEGIA DZIAŁAŃ W OBLICZU ZDEFINIOWANYCH PROBLEMÓW86	
3.1 Podstawowe problemy Miasta	86
3.2. Wybór projektów realizacyjnych.....	89
4. POWIĄZANIE PROJEKTÓW Z CELAMI STRATEGICZNYMI INNYCH DOKUMENTÓW DOTYCZĄCYCH ROZWOJU.....	90
5.POWIĄZANIE CELÓW STRATEGICZNYCH MIASTA Z INNYMI DZIAŁANAMI REALIZOWANYMI NA TERENIE POWIATU/ WOJEWÓDZTWA/ KRAJU	93

6. OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ STRATEGII ROZWOJOWEJ OTWOCKA	97
7. PLAN FINANSOWY	104
8. SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO.....	107
8.1 Zdefiniowanie Projektu.....	107
8.2 Przygotowanie Projektu	108
8.3 Ocena Projektu.....	108
8.4 Finansowanie / Negocjacje dot. projektu.....	108
8.5 Wdrażanie i śledzenie procesu wdrażania Projektu.....	108
8.6 Ewaluacja Projektu	109
9. SPOSOBY MONITOROWANIA, OCENY I KOMUNIKACJI STRATEGII ROZWOJOWEJ OTWOCKA	110
9.1 System monitorowania Strategii rozwojowej Otwocka.....	110
9.2 Sposoby oceny strategii	111
9.3 Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi	112
9.3.1 Public relations strategii.....	112
9.3.2 Ogólne informacje o ewaluacji	112
9.3.3 Definicja ewaluacji i jej miejsce w cyklu zarządzania projektem	112
9.3.4 Kryteria ewaluacyjne	116

1. TEREN REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO

1.1 Charakterystyka obecnej sytuacji społeczno - gospodarczej na terenie Miasta

Otwock zamieszkuje 41 628 mieszkańców (stan na koniec roku 2003). Miasto jest ośrodkiem administracyjnym, usługowym, leczniczym i wypoczynkowym.

Otwock znany jest jako ośrodek letniskowo-uzdrowiskowy. Bliskość Warszawy i dostępność komunikacyjna, położenie wśród lasów Mazowieckiego Parku Krajobrazowego stwarzają dobre warunki dla rozwoju Miasta.

W architektonicznym obrazie Otwocka obok typowej zabudowy lat 60-tych i 70-tych, występują reprezentacyjne budowle okresu międzywojennego: ratusz, stacja kolejowa, kasyno wojskowe, w którym teraz znajduje się Liceum Ogólnokształcące, sanatoria oraz liczne domy drewniane w charakterystycznym dla Otwocka stylu architektury drewnianej, tzw. „świdermajer”, wprowadzonym przez Michała Andriollego.

Działania gminy zmierzają do przekształcenia Otwocka w centrum aktywności gospodarczej. Wskaźnik bezrobocia wynosi tu 15%, czyli znacznie mniej niż w całym kraju (19%) i tyle samo co na terenie województwa mazowieckiego ogółem. Miasto kładzie duży nacisk na rozbudowę infrastruktury, prowadzi aktywną politykę inwestycyjną.

W listopadzie 1994 r. Otwock po raz pierwszy zaprezentował się na Wystawie Gospodarczej Miast Polskich INVESTCITY corocznie organizowanej przez Związek Miast Polskich w Poznaniu.

Otwock od 1 stycznia 1999 r. pełni funkcję stolicy powiatu. Powiat otwocki oprócz miasta Otwocka tworzą następujące gminy: Celestynów, Józefów, Karczew, Kołbiel, Osieck, Sobienie Jeziory i Wiązowna.

W rankingu Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową przeprowadzonym w 1999 roku Otwock znalazł się wśród 15 miast powiatowych najbardziej atrakcyjnych dla inwestorów spośród 260 miast objętych badaniami.

Otwock jest atrakcyjnym obszarem dla inwestorów. Ma własną dobrze rozwiniętą infrastrukturę techniczną: oczyszczalnię ścieków i składowisko odpadów komunalnych. Posiada wolne tereny pod budownictwo mieszkaniowe, przemysł i rekreację.

1.1.1 Warunki geograficzne

Otwock położony jest w centrum województwa mazowieckiego, w odległości ok. 25 km na południowy wschód od Warszawy. Leży na pograniczu Doliny Środkowej Wisły i Równiny Garwolińskiej, na lewym brzegu Świdra, w pobliżu jego ujścia do Wisły. Miasto graniczy od północy z Józefowem, od wschodu z gminą Wiązowna, na południu z gminą Celestynów i miastem Karczew. Zachodnią, naturalną granicę stanowi rzeka Wisła.

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

Otwock posiada dobre połączenia drogowe i kolejowe z Warszawą, leży przy drodze krajowej nr 17 - Warszawa (Zakręt) - Garwolin - Lublin - Krasnystaw - Zamość - Tomaszów Lubelski - Hrebenne - Granica Polski z Ukrainą oraz wojewódzkiej nr 801 - Warszawa - Karczew - Wilga - Maciejowice - Dęblin - Puławy.

Miasto zajmuje obszar 47,3 km², co stanowi 1,25% powierzchni dawnego województwa warszawskiego. Ponad 40% ogólnej powierzchni Miasta zajmują lasy (w 98% sosnowe), 19% - użytki rolne, tereny osiedlowe 17%, zaś pozostały obszar to tereny komunikacyjne, grunty pod wodami, nieużytki i tereny różne. Wysoka lesistość przesądza o tym, że Otwock ma charakter miasta - parku.

Na powierzchnię administracyjną Miasta składa się 14 dzielnic o charakterze miejskim i miejsko-wiejskim. Charakter miejski mają dzielnice: Śródmieście, Świder Zachodni, Świder Wschodni, Śródborów, Świdry Wielkie, Ługi, Kresy i Soplicowo. Dzielnic z zagrodami wiejskimi to: Wólka Mładzka, Mładz, Zamlądź, Jabłonna, Świerk i Teklin.

Obszar Miasta leży w zasięgu dwóch jednostek fizjograficznych – Doliny Środkowej Wisły i Równiny Garwolińskiej, które są częścią Niziny Środkowo Mazowieckiej. Równina Garwolińska to silnie zerodowana wysoczyzna polodowcowa, natomiast dolina Środkowej Wisły ukształtowana została w plejstocenie w wyniku powtarzających się cyklicznie procesów erozji i akumulacji rzecznej.

W związku z tym, że każda z tych jednostek była ukształtowana przez inny zespół procesów geologicznych, Otwock odznacza się znacznym zróżnicowaniem przestrzennym.

Najwyższe wzniesienie terenu - 135,6 m. n.p.m. - występuje w obrębie Równiny Garwolińskiej zajmującej wschodnią część Miasta. Najniżej położona jest zachodnia część Miasta – w dolinie Wisły – 90 m. n.p.m. Środkowa i zachodnia część Otwocka leży w zasięgu Doliny Środkowej Wisły. Obszar ten nazywany jest Tarasem Otwockim.

Suchy, piaszczysty i wysoki Taras Otwocki zbudowany z przepuszczalnych piasków z uformowanymi wzniesieniami wydmowymi stanowi naturalną osłonę przed wiatrami, co wraz z oddziaływaniem przeważającego w Otwocku lasu sosnowego przyczynia się do istnienia szczególnego mikroklimatu. Mikroklimat Otwocka jest podstawowym elementem charakteru miasta o unikalnych w skali kraju walorach uzdrowiskowych.

Podstawową bazą przyrodniczą Otwocka są lasy. Lasy otwockie ze względu na bliską odległość od stolicy są lasami ochronnymi. Gospodarka leśna prowadzona w Mieście podporządkowana jest jednemu celowi – ochronie drzewostanu. Gospodarka ta polega na przeprowadzaniu łagodnych zabiegów pielęgnacyjnych. Walory przyrodniczo – zdrowotne drzew są ważniejsze od ich wartości techniczno – użytkowych.

Kompleks lasów otwockich stanowi największy maszyn leśny wschodniej części byłego województwa warszawskiego. W granicach Otwocka znajduje się 20,5 km² lasów, co stanowi 43,4% powierzchni Miasta. Jest to prawie dwukrotnie więcej niż średnia dla gmin dawnego woj. warszawskiego. Prawie 48% ogólnej powierzchni lasów jest w rękach prywatnych, 30% to lasy państwowe, a 22% to lasy różnych jednostek gospodarczych oraz mienie opuszczone.

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

Skład gatunkowy otwockich lasów jest zdominowany przez drzewostany sosnowe. 98% lasów to bory sosnowe z niewielką ilością brzoź i dębów, pozostałe 2% to lasy olszowe z brzozą i dębem. Cechą wyróżniającą lasy otwockie jest wkomponowanie aglomeracji miejskiej w drzewostany sosnowe. Niestety powoduje to niekorzystne zmiany struktury gleby, drzewostanu, poszycia i runa leśnego. Zabudowa mieszkaniowa w lasach powoduje, że są one bardzo zaśmiecone. Na dużych działkach leśnych z zabudową mieszkaniową szerzy się dzikie budownictwo garaży i komórek.

Na obszarze Otwocka występują następujące obszary chronione:

- 1) Rezerwaty Przyrody,
- 2) Mazowiecki Park Krajobrazowy,
- 3) Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu.

Lasy otwockie wraz z panującą sosną w swym składzie gatunkowym oraz warstwą krzewów (głównie jałowca) w poszyciu, posiadają właściwości klimatyczne polegające na bodźcowym oddziaływaniu korzystnych czynników na organizm człowieka. Roślinność borów sosnowych wydziela do atmosfery substancję o działaniu uspokajającym, dezynfekującym. Należy stwierdzić, że wszystkie wyżej omówione właściwości borów sosnowych charakterystyczne dla lasów otwockich – kwalifikują je do typu lasów uzdrowiskowych.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 5.11.1991 r. (Dz. Urz. Nr 116 z dnia 16 grudnia 1991 r.) do organizowania kąpielisk wymagana jest woda I lub II klasy czystości. Badania wiosenne, obejmujące wszystkie kąpieliska na rzece Świder, wykazują od kilku lat złą jakość wody w zakresie składu bakteriologicznego (III klasa i poniżej).

Na zlecenie Zarządu Miasta Otwocka została wykonana koncepcja zabudowy rzeki Świder. Planowana zabudowa ma na celu ochronę walorów przyrodniczych Rezerwatu „Rzeka Świder” poprzez:

- 1) uporządkowanie infrastruktury turystycznej (wydzielenie miejsc do wypoczynku i rekreacji, tras turystycznych itp.);
- 2) ograniczenie erozji dna rzeki i przywrócenie pierwotnych stosunków wodnych.

Oprócz budowli wodnych na rzece Świder planowana jest również lokalizacja budowli piętrzącej na ujściowym odcinku rzeki – projektowany zbiornik Bojary. Zbiornik ten da możliwość szybkiego korzystania z plaży i kąpeli przy głównej trasie komunikacyjnej z Warszawą. Wykonanie zbiornika Bojary stanowiłoby naturalny ogranicznik dla penetracji dalszych terenów wzdłuż chronionych brzegów rzeki, a dzięki koncentracji zaplecza rekreacyjnego na stosunkowo niewielkim terenie, pozwoliłoby na zachowanie naturalnych walorów obszarów położonych nad rzeką.

Przewiduje się, że dzięki zabudowie koryta Świdra stopniami stworzone zostaną warunki dla zorganizowania nad brzegami rzeki terenów rekreacyjnych (plaże, kąpieliska, parkingi, mała gastronomia, punkty sanitarne).

Dolina Świdra i sama rzeka stanowi atrakcyjny region, przyciągający turystów z aglomeracji warszawskiej. Ze względu na bliskie położenie i dogodny dojazd będzie on z pewnością nadal licznie odwiedzany, zwłaszcza w dolnym odcinku rzeki, gdzie pomimo nadmiernego zanieczyszczenia bakteriologicznego, zakaz kąpeli nie jest przestrzegany. Tak więc, z jednej strony Świder stanowi poważny atut dla Otwocka i jego rozwoju, a z drugiej strony, zanieczyszczenia utrudniają pełne wykorzystanie walorów tej rzeki. Dolina Świdra niezależnie od zanieczyszczenia wody, może być na wiele sposobów rekreacyjnie wykorzystywana.

Reasumując, Otwock posiada bardzo korzystne położenie geograficzne, które pozwoliło urosnąć mu do roli dużego, prężnego ośrodka, siedziby powiatu. Specyficzny mikroklimat, przydatny w leczeniu wielu schorzeń układu oddechowego, daje szansę zwiększenia rangi miasta o walorach klimatycznych.

Atutem jest duża ilość terenów zielonych i leśnych, w które wkomponowane są niepowtarzalne w stylu zabytkowe wille (tzw. styl otwocki) czy całe osiedla (Soplicowo).

1.1.2 Demografia

Otwock w dniu 31 grudnia 2003 r. liczył 41 628 mieszkańców, co przy powierzchni 47,3 km² oznacza gęstość zaludnienia 880,1 mieszkańców na 1 km². Zwraca uwagę znaczne sfeminizowanie ludności: na 100 mężczyzn przypada 114 kobiet (dane na koniec 2002 r.). Jest to obok Miasta Stołecznego Warszawa (116 kobiet) najwyższy wskaźnik w województwie (średnio wynosi 108).

Jako gmina miejska, Otwock należy do największych, pod względem liczby ludności, gmin województwa mazowieckiego. Większe są tylko: Miasto Stołeczne Warszawa, miasta na prawach powiatu: Radom, Płock, Siedlce, Ostrołęka oraz nieznacznie gminy: Pruszków, Wołomin, Ciechanów i Legionowo.

Podstawowe dane o liczbie ludności i migracjach w latach 2001 - 2003 prezentuje następująca tabela.

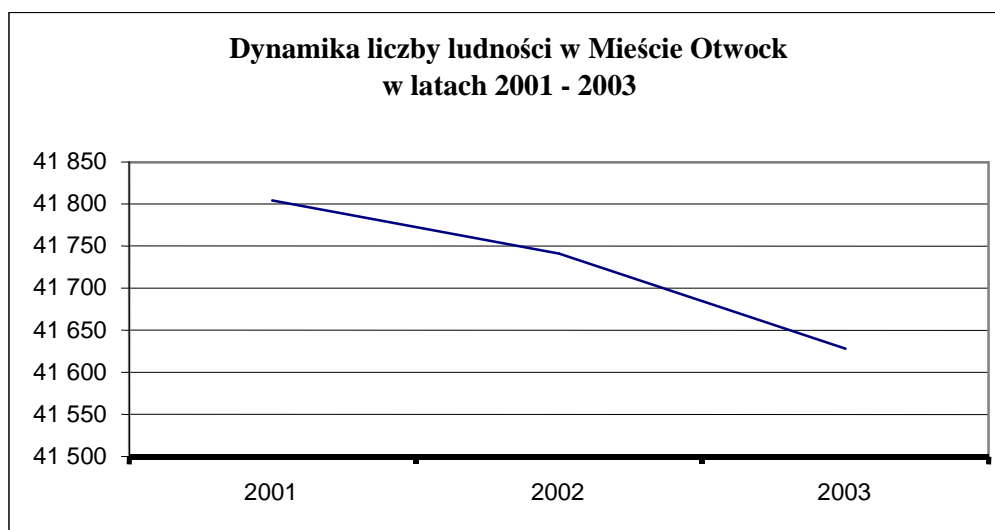
Tabela nr 1.

Rok	Miasto Otwock		
	2001	2002	2003
Liczba ludności	41804	41741	41628
Urodzenia	366	326	360
Zgony	411	425	503
Przyrost naturalny	- 36	-99	-143
Napływ ludności	590	608	590
Odpływ ludności	532	547	600
Saldo migracji	+ 58	+61	-10

Źródło: Urząd Miasta Otwocka

Zmianę ludności w latach 2001 - 2003 w Otwocku prezentuje poniższy rysunek.

Rysunek nr 1.

Źródło: Urząd Miasta Otwocka, opracowanie własne

Liczba ludności na przestrzeni lat 2001 - 2003 uległa niewielkiemu obniżeniu: o 176 osób, czyli o 0,4%. Zadecydował o tym zarówno coraz niższy (i ujemny) przyrost naturalny oraz malejące saldo migracji.

Tabela nr 2 prezentuje liczbę mieszkańców w poszczególnych grupach wiekowych w porównaniu do liczby mieszkańców województwa mazowieckiego wg stanu na koniec grudnia 2002 roku.

Tabela nr 2.

Wyszczególnienie	Ogółem	Ludność w wieku		
		Przedprodukcyjnym	Produkcyjnym	Poprodukcyjnym
Otwock	42621	8974	25225	8422
Powiat otwocki	114 046	25 720	70 030	18 296
Województwo mazowieckie	5 128 623	1 095 961	3 180 613	852 049
Otwock	100%	21,1%	59,2%	19,8%
Powiat otwocki	100%	22,6%	61,4%	16,0%
Województwo mazowieckie	100%	21,4%	62,0%	16,6%

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Mazowieckiego 2003, Urząd Miasta Otwocka

Dane zawarte w tabeli wskazują na znaczne zróżnicowanie w strukturze wiekowej mieszkańców Otwocka w porównaniu z powiatem otwockim i województwem. Świadczą o tym wskaźniki udziału poszczególnych grup wiekowych w ogóle mieszkańców. Mniejszy jest w Mieście odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym w porównaniu z powiatem otwockim (o 1,5 punktu procentowego) i ze średnią wojewódzką. Jeszcze widoczniejsze są różnice w udziale pozostałych kategorii wiekowych: w Otwocku mniejsza jest grupa produkcyjna (od województwa nawet o 2,8 p.p.) i o wiele większa poprodukcyjna: o 3,8 p.p. w porównaniu z powiatem. Wynika z tego, że Miasto Otwock ma niekorzystny, większy udział grup nieprodukcyjnych niż średnio w powiecie i województwie.

Wg danych GUS za 2002 r. w powiecie otwockim na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadają 63 osoby w wieku nieprodukcyjnym. Jest to o 2 osoby więcej niż w średnio w województwie oraz w konkurencyjnych powiatach: pruszkowskim (55), wołomińskim (60), piaseczyńskim (56), ale mniej niż np. w sąsiadującym powiecie mińskim (65).

Na podstawie zaprezentowanych danych można sformułować kilka zasadniczych dla Miasta wniosków:

- Otwock charakteryzuje pozytywna, z punktu widzenia dochodów ludności, sytuacja demograficzna. Wyższy niż średnio w województwie odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym zapewnia stałe źródło dochodu (emerytury) dla wielu rodzin. Z punktu widzenia długotrwałego rozwoju Miasta taka struktura wiekowa jest niekorzystna.
- Mniejszy niż średnia krajowa i wojewódzka jest udział grupy przedprodukcyjnej, co zmniejsza zagrożenie wzrostem stopy bezrobocia w najbliższych latach.

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

- Mniejszy jest również udział grupy produkcyjnej w Mieście, co *de facto* poprawia kondycję ekonomiczną wielu gospodarstwa domowych. Wyższy udział przekładałby się na wyższą stopę bezrobocia.
- Reasumując, sytuacja demograficzna, mimo stwarzania korzystnej sytuacji dochodowej miejscowej ludności uznana została za tylko umiarkowanie korzystną, gdyż będzie sprzyjała szybkiemu starzeniu się miejscowej społeczności. Niekorzystne jest również zjawisko stałego, w ostatnich latach, zmniejszania się liczby ludności.
- Dodatkowo, przeciętnie na przestrzeni lat 2001 - 2003, saldo migracji wskazuje na atrakcyjność Miasta jako miejsca zamieszkania i wiązaniu z nim dalszych perspektyw, głównie ludzi młodych.

Prognozę liczby ludności do roku 2030 w powiecie otwockim (GUS prezentuje prognozę tylko dla miast powyżej 50 000 mieszkańców), opracowaną przez demografów Głównego Urzędu Statystycznego w 2003 r., przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela nr 3.

Ludność	2002*	2005	2010	2015	2020	2025	2030
Ogółem powiat otwocki	114 046	115 017	116 663	118 401	120 100	120 957	120 746
w tym miasta	70 425	71 190	72 224	73 214	73 978	74 065	73 378
w tym wsie	43 621	43 827	44 439	45 187	46 122	46 892	47 368
Dynamika (rok bazowy - 2002)							
Ogółem powiat otwocki	100,0%	100,9%	102,3%	103,8%	105,3%	106,1%	105,9%
w tym miasta	100,0%	101,1%	102,6%	104,0%	105,0%	105,2%	104,2%
w tym wsie	100,0%	100,5%	101,9%	103,6%	105,7%	107,5%	108,6%

* *Dane rzeczywiste*

Źródło: GUS, Prognoza Demograficzna na lata 2003 - 2030

Podstawę do opracowania prognozy stanowią:

- liczba ludności na dzień 31.12.2002 według bilansu opracowanego na podstawie Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań w 2002 r., w podziale administracyjnym obowiązującym w 2003 r.,

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

- retrospektywne współczynniki demograficzne za lata 2000 - 2002, ujęte w podziale terytorialnym 2003 r.,
- prospektywne współczynniki demograficzne na lata 2003 - 2030 dla poziomu ogólnokrajowego, wynikające z przyjętych założeń.

Prognoza przewiduje zatrzymanie dziś widocznego trendu spadku liczby ludności Miasta. Do roku 2005 wzrost ma wynieść 1,1% (prognoza dla miast) i ma trwać do 2025 r. (wzrost w tym okresie o 5,2%). Następnie ma się zaznaczyć nieznaczny spadek. Zakładając zbieżność zmian demograficznych w Otwocku z miastami z terenu powiatu otwockiego i opierając się na danych GUS, można przyjąć, że w 2010 r. liczna ludności Miasta wyniesie 43 719 osób, a w 2020 r. 44 873 osoby.

Z punktu widzenia strategicznego planowania rozwoju, w tym planów inwestycyjnych (m.in. szkolnictwo, domy spokojnej starości, opieka zdrowotna), istotne są prognozy zmian struktury grupy przedprodukcyjnej, produkcyjnej oraz poprodukcyjnej w ogólnej liczbie mieszkańców. Zestawienie takie prezentuje poniższa tabela (dane dla mieszkańców miast z terenu powiatu otwockiego).

Tabela nr 4.

Wiek mieszkańców	2002*	2015	2030
Przedprodukcyjny	21,3%	17,2%	15,1%
Produkcyjny	62,5%	62,1%	57,4%
Poprodukcyjny	16,2%	20,7%	27,5%

* Dane rzeczywiste

Źródło: Prognoza Demograficzna na lata 2003 - 2030, GUS

Zgodnie z zaprezentowanymi danymi, do roku 2030 konsekwentnie będzie zwiększać się odsetek osób w wieku poprodukcyjnym. Szczególnie dynamiczny wzrost nastąpi po roku 2015. Udział grupy produkcyjnej w 2015 roku będzie na poziomie roku 2002, ale następnie zacznie spadać, by w 2030 r. być niższy od stanu obecnego o prawie 5 punktów procentowych. Wszystkie zmiany opisane w grupie osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym będą wiązały się ze znacznym zmniejszeniem grupy osób w wieku przedprodukcyjnym.

Sytuację demograficzną Miasta Otwocka w najbliższych latach będą charakteryzowały dwa podstawowe zjawiska:

- powolny wzrost liczby mieszkańców,
- intensywne starzenie się populacji.

Uwzględnienie i w pełni docenienie wagi, wiążących się ze zmianami demograficznymi, problemów będzie jednym z podstawowych wyzwań stojących przed władzami Urzędu Miasta Otwocka.

1.1.3 Rynek pracy i bezrobocie

Według Powiatowego Urzędu Pracy w Otwocku, na koniec 2003 r. liczba bezrobotnych w mieście Otwock wynosiła 2 561, w tym jedynie 274 osób (10,7%) z prawem do zasiłku dla bezrobotnych. Odsetek ten systematycznie się zmniejsza i w przyszłości można spodziewać się utrzymania tej tendencji.

Tabela nr 5.

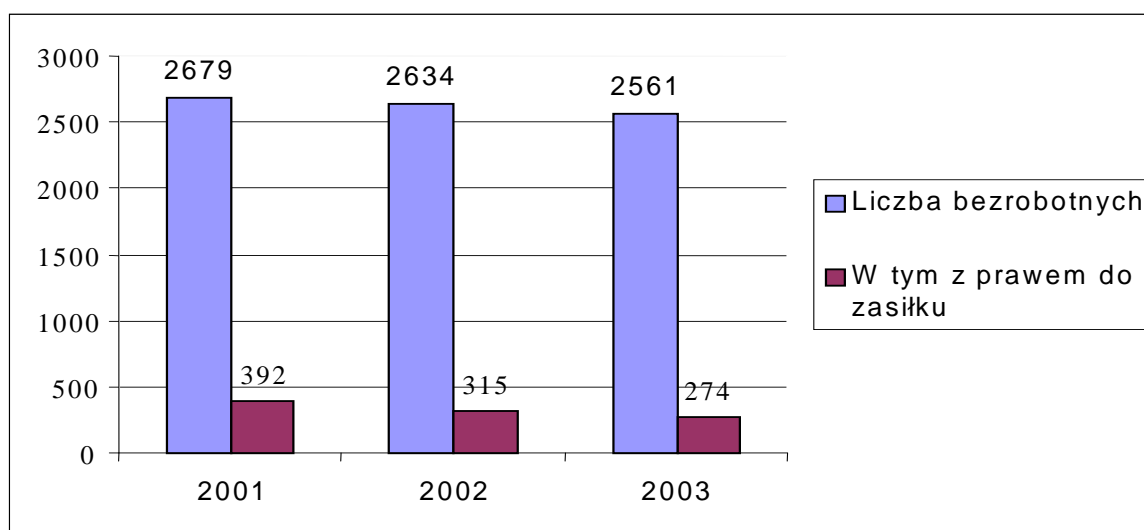
Rok	2001	2002	2003
Liczba bezrobotnych	2679	2634	2561
W tym z prawem do zasiłku	392	315	274
Liczba ofert pracy	2	1	0

Źródło: PUP Otwock

Wskaźnik bezrobocia na koniec 2003 r. (ok. 15%) jest znacznie niższy niż średnio w Polsce (20%), ale i tak bezrobocie w Otwocku jest poważnym problemem. W pobliskim Mieście Stołecznym Warszawa wyniósł on 7%, a Otwock jako duży ośrodek miejski w jej pobliżu ma szansę choć częściowo zbliżyć się do tego poziomu.

Tendencje zmian liczby bezrobotnych oraz liczby osób z prawem do zasiłku przedstawia poniższy rysunek.

Rysunek nr 2.

Źródło: PUP Otwock, opracowanie własne

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

Tabela nr 6 zawiera informacje dotyczące miasta Otwock w latach 2001 - 2003 w zakresie charakterystyki osób bezrobotnych.

Tabela nr 6.

Lata	Liczba bezrobotnych ogółem	W tym			
		Kobiety	Zwolnieni z zakładu pracy	Dotychczas niepracujący	Absolwenci
2001	2679	1284	270	687	130
2002	2634	1303	220	662	96
2003	2561	1224	243	601	100

Źródło: PUP Otwock

Jak wynika z powyższych danych, liczba bezrobotnych w 2002 roku nieznacznie spadła w porównaniu z rokiem poprzednim, jednak już w 2003 ponownie wzrosła. Powoli, choć systematycznie, spada natomiast liczba rejestrowanych osób, które dotychczas nie pracowały.

Istotnym czynnikiem różnicującym zagrożenie bezrobociem jest poziom wykształcenia. Poniższa tabela oraz rysunek nr 3 przedstawia strukturę zarejestrowanych bezrobotnych pod względem poziomu wykształcenia w 2003 r. w mieście Otwock na tle województwa mazowieckiego.

Tabela nr 7.

Teren	Liczba bezrobotnych ogółem	w tym posiadających wykształcenie				
		wyższe	policealne i średnie zawodowe	średnie ogólnokształcące	zasadnicze zawodowe	podstawowe i bez wykształcenia
Otweek	2 561	118	563	197	747	936
Województwo	368 856	16 584	82 385	23 423	128 069	118 395
w %						
Otweek	100%	4,6%	22,0%	7,7%	29,2%	36,5%
Województwo	100%	4,5%	22,3%	6,4%	34,7%	32,1%

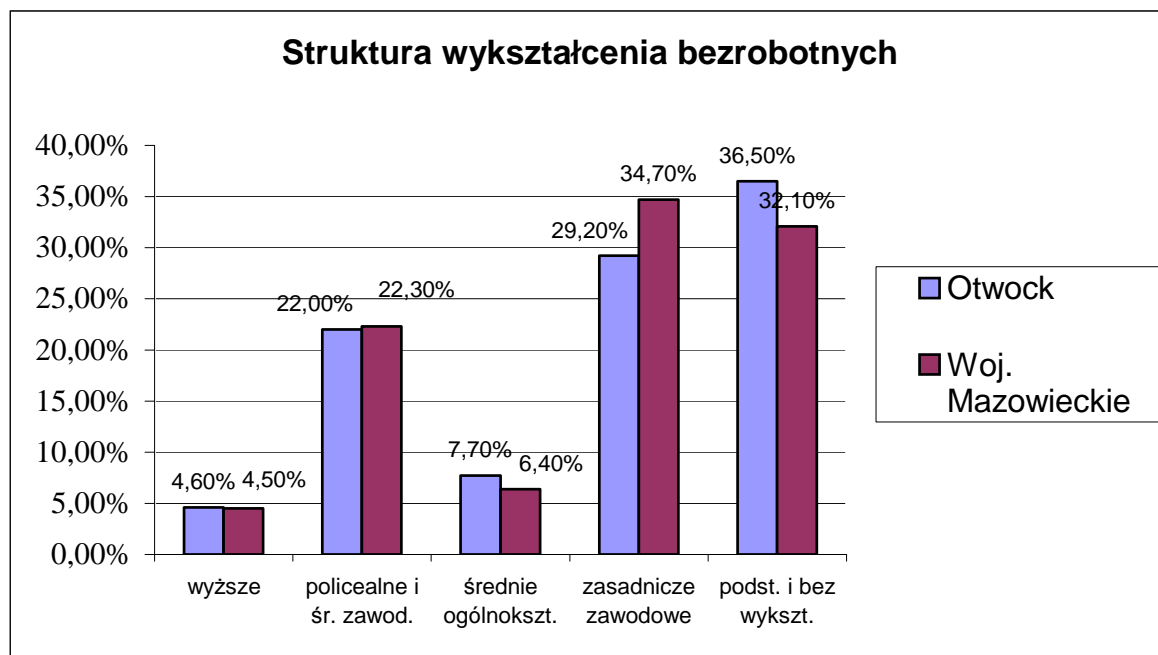
Źródło: PUP Otweek

Wśród bezrobotnych w Otweeku dominują osoby z wykształceniem podstawowym i bez wykształcenia (36,5%) oraz zasadniczym zawodowym (29,2%). Najmniej liczną grupę stanowią osoby z wykształceniem co najmniej średnim, w tym szczególnie z wyższym (4,6%).

Na rynku pracy zauważa się wzrost znaczenia kwalifikacji zawodowych i wykształcenia. Umiejętności zawodowe oraz czynniki osobowościowe są głównym kryterium stosowanym przy rekrutacji pracowników. Znaczna część osób bezrobotnych, kształcona i zdobywająca doświadczenie w warunkach dawniej funkcjonujących przedsiębiorstw, nie odpowiada wymaganiom aktualnego rynku pracy.

Wykształcenie bezrobotnych Otwocka jest bardzo zbieżne ze statystyką województwa mazowieckiego, szczególnie w kategorii wykształcenia wyższego oraz policealnego i średniego zawodowego. O 1,3 p.p. więcej jest natomiast w Mieście osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym, a o 4,5 p.p. - z podstawowym i bez wykształcenia. Mniej (o 5,5%) jest osób z wykształceniem zawodowym. Oznacza to, że ponad 1/3 bezrobotnych ma wykształcenie bardzo słabe lub nie posiada go w ogóle i w warunkach rosnących wymagań stawianych kandydatom do pracy, osoby te będą miały olbrzymie problemy z podjęciem pracy. Dla Miasta to oznacza zwiększony koszt wydatków na cele społeczne, ryzyko zwiększania poziomu patologii społecznych i wykluczenia społecznego. Związane z tym obciążenia budżetu jednocześnie zmniejszają pulę wolnych środków finansowych, które mogłyby posłużyć wspieraniu rozwoju Otwocka.

Rysunek nr 3.

Źródło: PUP Otwock, WUP Warszawa

Bezrobocie w dużym stopniu dotknęło ludzi młodych w wieku 18 - 24 lat oraz 25-34. W dniu 31.12.2002 r. stanowili oni odpowiednio 17,9% oraz 24,8% ogółu bezrobotnych w Otwocku. Strukturę wieku bezrobotnych, na tle województwa mazowieckiego, prezentuje poniższa tabela.

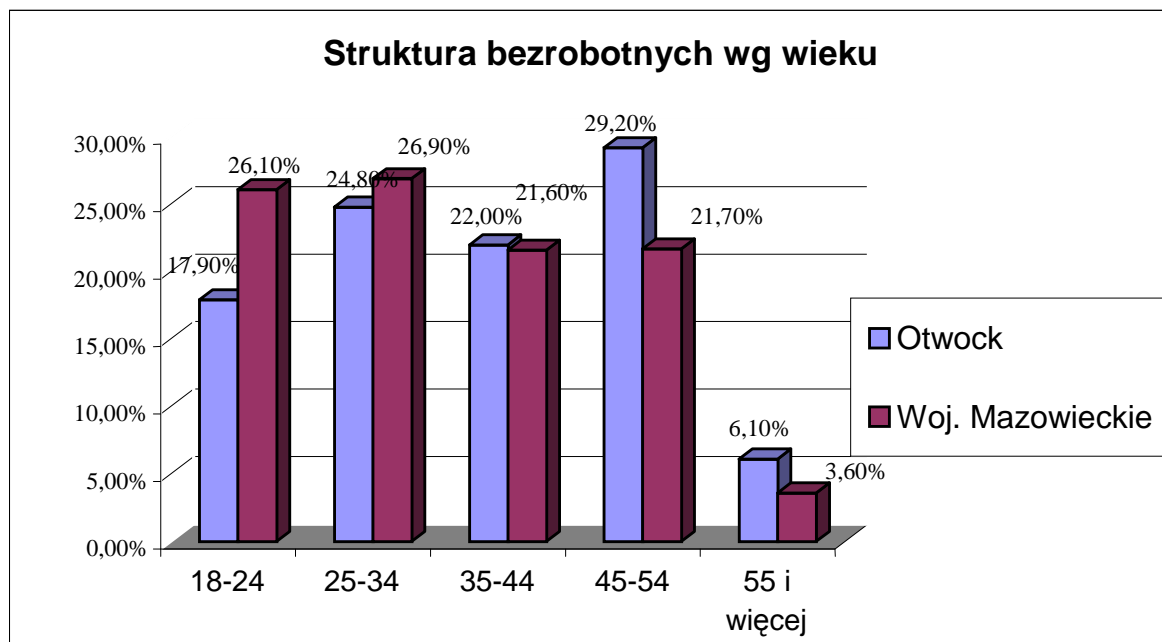
Tabela nr 8.

Liczba bezrobotnych ogółem		w tym według wieku				
		18-24	25-34	35-44	45-54	55 i więcej
Otwock	2 561	458	635	564	748	156
Województwo	368 856	96 440	99 258	79 847	79 871	13 440
(w %)						
Otwock	100%	17,9%	24,8%	22,0%	29,2%	6,1%
Województwo	100%	26,1%	26,9%	21,6%	21,7%	3,6%

Źródło: PUP Otwock

Przedstawione dane wskazują na odrębność sytuacji Otwocka na tle województwa. Zdecydowanie mniej jest osób młodych, w wieku do 34 lat, a zdecydowanie więcej w wieku średnim i zaawansowanym. Fakt ten daje dobre świadectwo poziomie wykształcenia i zaradności (być może np.. mobilności) najmłodszych Otwozczan. Osoby starsze trudniej nauczyć nowych umiejętności, przeorientować zawodowo ku nowoczesnym i poszukiwanym na rynku pracy zawodom, ale należy pamiętać, że są one bliższe przejścia na emerytury, które będą obciążać budżet państwa, a nie Miasta. Strukturę bezrobotnych według wieku prezentuje poniższy rysunek.

Rysunek nr 4.

Źródło: PUP Otwock, WUP Warszawa

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

Przyczyną takiego stanu rzeczy jest sytuacja makroekonomiczna Polski. Niska rentowność przedsiębiorstw sprawiała, że firmy skupiały się na cięciu kosztów, a nie inwestycjach. Ponadto, jeśli już dokonywano inwestycji to raczej w kapitał, a nie zatrudnianie nowych pracowników (w związku ze znacznie wyższymi kosztami kapitału ludzkiego w porównaniu do kapitału).

Tabela nr 9.

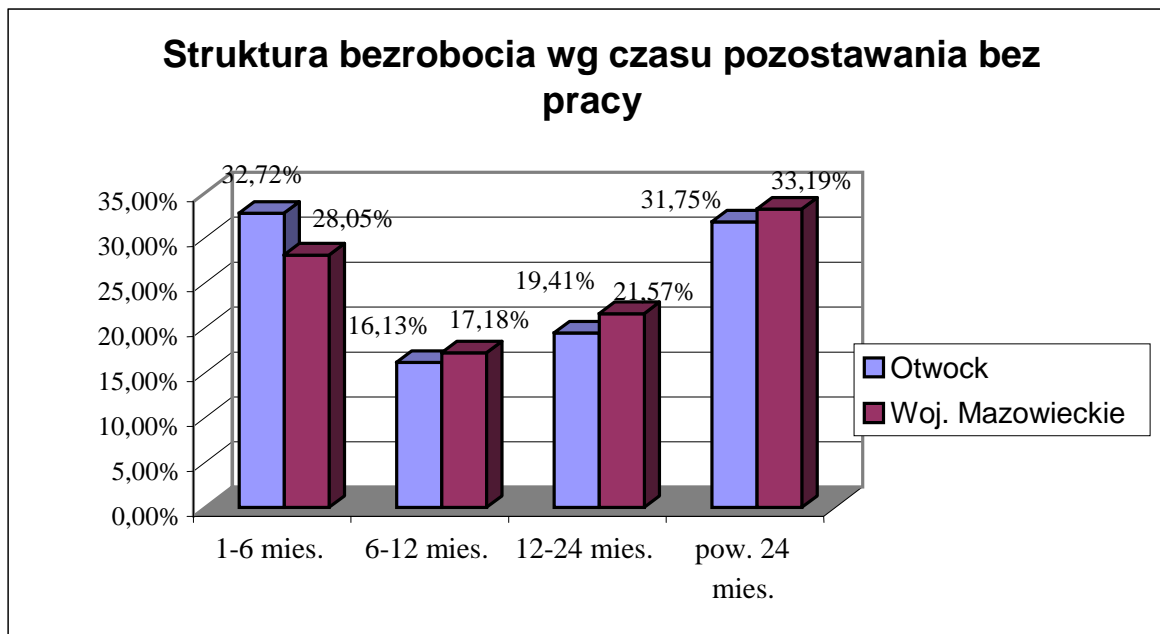
Liczba bezrobotnych ogółem		w tym według okresu pozostawania bez pracy (w miesiącach)					
		do 1	1-3	3-6	6-12	12-24	po w. 24
Otwock	2 561	163	347	328	413	497	813
Województwo	368 856	103 473			63 377	79 569	122 437
(w %)							
Otwock	100%	6,36%	13,55%	12,81%	16,13%	19,41%	31,75%
Województwo	100%	28,05%			17,18%	21,57%	33,19%

Źródło: PUP Otwock

Bardzo ważnym czynnikiem, który w istotny sposób określa sytuację bezrobotnych jest również okres pozostawania bez pracy. Im dłuższa przerwa, tym mniejsze szanse na ponowne zatrudnienie. Rosnące wymagania pracodawców, zmiany techniki i organizacji pracy są czynnikami wskazującymi, że okres pozostawania bez pracy powinien być jak najkrótszy. Wśród zarejestrowanych bezrobotnych w Otwocku (na dzień 31.12.2003 r.) aż 51,2% pozostawało bez pracy ponad 12 miesięcy.

Z drugiej strony należy zauważyć, że sytuacja Otwocka na tle województwa mazowieckiego jest dobra. Osoby bezrobotne do 6 miesięcy to 32,7%, podczas gdy w województwie mazowieckim mniej - 28,05%. Mniej jest za to osób długotrwale bezrobotnych. Pozytywnie to świadczy o osobach bezrobotnych i o rynku pracy Otwocka. Graficznie prezentuje to poniższy rysunek.

Rysunek nr 5.

Źródło: PUP Otwock, WUP Warszawa

Sytuacja na lokalnym rynku pracy (m. in. małe możliwości rozwojowe istniejących już firm, zwolnienia z przyczyn ekonomicznych), nie ulegnie poprawie bez intensywnego rozwoju gospodarczego, który może w istotny sposób wpłynąć na obniżenie stopy bezrobocia w Mieście. Sprzyjać temu może obserwowany obecnie początek ożywienia gospodarczego, aczkolwiek właściwym wydaje się wsparcie w szczególności małych i średnich przedsiębiorstw.

Tabela nr 10.

Liczba bezrobotnych ogółem	w tym według stażu pracy (w latach)						
	do 1 roku	1-5	5-10	10-20	20-30	30 lat i więcej	bez stażu
2 561	232	289	387	540	362	50	601

Źródło: PUP Otwock

Dla właściwego wyciągnięcia wniosków z istniejącego bezrobocia, prób redukowania go, np. poprzez dostosowanie profili kształcenia w otwockich szkołach istotna jest informacja, które specjalności najczęściej są reprezentowane wśród osób nie posiadających pracy. Poniżej zaprezentowano bezrobocie według najliczniej reprezentowanych zawodów w 2003 r.:

⇒ bez zawodu - 520 osób,

⇒ ekonomista - 48 osób,

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

- ⇒ technik elektryk - 24 osób,
- ⇒ technik elektronik - 21 osób,
- ⇒ technik mechanik - 22 osoby,
- ⇒ technik żywienia i gospodarstwa domowego - 20 osób,
- ⇒ asystent ekonomiczny - 68 osób,
- ⇒ technik administracji - 28 osób,
- ⇒ magazynier - 34 osoby,
- ⇒ pracownik biurowy - 50 osób,
- ⇒ kucharz - 77 osób,
- ⇒ fryzjer - 23 osoby,
- ⇒ sprzedawca - 158 osób,
- ⇒ murarz - 22 osoby,
- ⇒ malarz budowlany - 25 osób,
- ⇒ ślusarz - 81 osób,
- ⇒ tokarz - 44 osoby,
- ⇒ mechanik samochodów osobowych - 59 osób,
- ⇒ elektromonter instalacji elektrycznych - 27 osób,
- ⇒ cukiernik - 22 osoby,
- ⇒ krawiec - 68 osób,
- ⇒ monter podzespołów i zespołów elektronicznych - 34 osoby,
- ⇒ robotnik gospodarczy - 24 osoby,
- ⇒ robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym - 50 osób.

Wśród tych osób są zarówno ci, na zawody których nie ma obecnie popytu, jak i osoby, których zawody są poszukiwane na rynku pracy, ale osoby te nie posiadają odpowiednich kwalifikacji i doświadczenia. W stosunku do tych osób aktywna polityka prozatrudnieniowa ma szansę przynieść pozytywne rezultaty.

Dla łagodzenia skutków bezrobocia Urząd Pracy podejmuje wszystkie działania aktywizacyjne przewidziane prawnie dla tego typu instytucji. Należą do nich:

- pośrednictwo pracy,
- szkolenia i przekwalifikowanie,
- zatrudnienie subsydiowane,
- poradnictwo, informacja zawodowa i kluby pracy,
- aktywizacja zawodowa absolwentów,
- prace interwencyjne,
- roboty publiczne,
- pożyczki,
- programy specjalne,
- aktywizacja osób niepełnosprawnych.

1.1.4 Oświata i wychowanie

W Otwocku funkcjonuje 6 szkół podstawowych do których uczęszcza 2 748 uczniów oraz 4 gimnazja z 1 538 uczniami. Podstawowe dane o szkolnictwie podstawowym w Otwocku przedstawia następująca tabela.

Tabela nr 11.

Szkoły	Liczba szkół	Liczba uczni ów	Liczba oddziałów	Liczba nauczycieli (wg etatów)
Podstawowe	6	2.748	119 + 4 zerówki + 1 przedszkole	266,01
Gimnazja	4	1.538	62	164,9

Źródło: Urząd Miasta Otwocka

Z punktu widzenia strategicznych kierunków rozwoju Otwocka, kluczowe znaczenie ma nauczanie ponadgimnazjalne. Należy pamiętać, iż szkolnictwo to leży w gestii władz powiatowych. Poniższa tabela prezentuje dane dotyczące szkół ponadgimnazjalnych funkcjonujących na terenie Otwocka.

Tabela nr 12.

Szkoły	Liczba szkół	Liczba uczniów	Liczba absolwentów
Zasadnicze zawodowe	4 (w tym 2 specjalne)	514	155
Średnie techniczne i zawodowe	9 (w tym 3 dla dorosłych)	1 138	384
Licea ogólnokształcące	6 (w tym 1 niepubl. i 2 dla dorosłych)	2 059	485
Policealne	1	Brak naboru	Brak naboru
Ogółem ponadgimnazjalne	20	3 700	872

Źródło: Urząd Miasta Otwocka

Profile kształcenia w szkołach ponadgimnazjalnych w Otwocku przedstawiają się w sposób następujący:

- ogólnokształcące
- usługowo-gospodarczy
- ekonomiczno-administracyjny
- zarządzanie informacją
- elektroniczny
- kształtowanie środowiska
- mechaniczny
- technik ekonomista
- technik mechanik pojazdów samochodowych
- technik kelner
- technik organizacji usług gastronomicznych
- technik hotelarstwa
- technik ochrony środowiska
- technik agrobiznesu
- technik handlowiec

- technik elektronik
- technik elektryk
- zawodowy - kucharz małej gastronomii
- zawodowy - sprzedawca
- zawodowy - monter elektronik
- zawodowy - elektromechanik pojazdów samochodowych
- zawodowy - mechanik pojazdów samochodowych
- zawodowy - ogrodnik.

W Otwocku działa Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Nauk Społecznych przy ul. Armii Krajowej nr 13. Jest ona uczelnią niepaństwową, wpisaną do rejestru MENiS. Oferuje wyższe studia zawodowe trwające trzy lata. Uczelnia prowadzi studia na kierunkach:

- zarządzanie przedsiębiorstwem,
- gospodarka regionalna,
- informatyka,
- socjologia.

Realizowanych jest kilka specjalizacji, m. in. zarządzanie finansami, marketing i reklama, administracja i prawo Unii Europejskiej.

Mieszkańcy Otwocka mają ponadto możliwość w pełni korzystania z oferty wyższych uczelni w Warszawie. Dobre połączenia komunikacyjne stwarzają przed otwocką młodzieżą wiele szans, nie wymagają ponoszenia dodatkowych kosztów na zakwaterowanie w stolicy oraz wygórowane ceny przejazdów.

Otwock jako regionalne centrum i siedziba powiatu przyciąga dzieci i młodzież z wielu okolicznych wsi i miast. Jednocześnie należy pamiętać, że wspomniana w rozdziale poświęconym demografii negatywna tendencja starzenia się społeczeństwa, będzie skutkować koniecznością podejmowania niepopularnych decyzji o zamykaniu szkół.

1.1.5 Kultura i sport

Na terenie Otwocka działają następujące instytucje samorządowe, zajmujące się upowszechnianiem kultury:

1. Otwockie Centrum Kultury, ul. Warszawska 11/13
 - Klub Kultury „Smok”, ul. Warszawska 11/13,

- Klub Kultury „Mładz”, ul. Majowa 202,
 - Amatorski Teatr Miejski,
 - Muzeum Ziemi Otwockiej, ul. Narutowicza 2.
2. Miejska Biblioteka Publiczna – centrala, ul. Andriollego 45
- Filia nr 1, ul. Marszałkowska 23,
 - Filia nr 2, ul. Jodłowa 14,
 - Filia nr 3, ul. Reymonta 59,
 - Filia nr 4, ul. Strażacka 1,
 - Filia nr 5, ul. Majowa 202,
 - Filia nr 6, ul. Matejki 9,
 - Filia nr 7, ul. Warszawska 11/13,
 - Filia nr 10, ul. Świerkowa 86,
 - Filia nr 1 dla dzieci, ul. Warszawska 11/13,
 - Filia nr 2 dla dzieci, ul. Marszałkowskiej 23.

W Otwocku funkcjonują cztery Osiedlowe Kluby Kultury Otwockiej Spółdzielni Mieszkaniowej:

- Klub Kultury „Perła”, ul. Sportowa 3,
- Klub Kultury „Proton”, ul. Poniatowskiego 1,
- Klub Kultury „Batory”, ul. Batorego 34.

Inne instytucje, których zadaniem jest krzewienie kultury wśród mieszkańców Otwocka to:

- Młodzieżowy Dom Kultury – placówka oświatowo-wychowawcza będąca w gestii Starostwa Powiatowego, ul. Poniatowskiego 10,
- Stowarzyszenie Komuna Otwock, ul. Poniatowskiego,
- Towarzystwo Przyjaciół Otwocka, ul. Armii Krajowej 5,
- Otwockie Towarzystwo Naukowo-Kulturalne, ul. Karczewska 40/42,
- Stowarzyszenie Twórców i Animatorów Kultury im. M. E. Andriollego, ul. Poniatowskiego 1,

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

- Placówka Kulturalno-Wychowawcza „Wspólnota Nadziei”, ul. Kołłątaja 80/82,
- Prywatna Szkoła Muzyczna nr 1, ul. Karczevska 14/16,
- Stowarzyszenie Klub Twórczego Myślenia, ul. Piłsudskiego 25A/10.

Koordinacją działalności w sferze kultury i kultury fizycznej w Mieście zajmuje się Wydział Kultury, Sportu i Turystyki Urzędu Miasta, który jest także organizatorem ważniejszych imprez i uroczystości okolicznościowych.

Ważniejsze imprezy organizowane cyklicznie w Mieście to przede wszystkim:

- Otwockie Dni Kultury i Sportu,
- Mazowiecki Festiwal Piosenki Polskiej (dla dzieci i młodzieży),
- Ogólnopolski Konkurs Fotograficzny „Oblicza ludzi”,
- Jesienny Festiwal Muzyczny,
- Organizowane przez cały rok koncerty bluesowe,
- Ogólnopolski Konkurs Literacki dla Młodzieży i Dorosłych.

Ponadto organizowane są lokalne i powiatowe konkursy plastyczne, fotograficzne, przeglądy teatralne, mini festiwale zespołów instrumentalnych i wokalnych, festyny parkowe z udziałem wybitnych artystów muzyki rozrywkowej.

Wielość wymienionych placówek i zdarzeń kulturalnych sugeruje, że Otwock stwarza mieszkańcom dobry dostęp do kultury. Wśród problemów w tej dziedzinie wyróżnia się sytuacja Amatorskiego Teatru im. Stefana Jaracza, przez wiele lat oferującego spektakle na wysokim poziomie artystycznym i będącego ewenementem w mieście tej wielkości. Zły stan techniczny siedziby teatru zmusił tę placówkę do poszukiwań nowego obiektu. Obecnie przedstawienia teatru odbywają się w Józefowie, natomiast nadal w Otwocku odbywają się próby młodszego zespołu. Są plany zwrócenia teatrowi wyremontowanej siedziby. Od wielu lat Otwockanie pozbawieni są kina, a znaczna część potrzeb kulturalnych mieszkańcy zaspokajają w Warszawie.

Na uwagę zasługuje dynamiczny rozwój Otwocka jako centrum muzyki bluesowej. Działalność garstki pasjonatów bluesa przyciąga na koncerty coraz więcej zespołów oraz coraz liczniejszą publiczność, również z zagranicy. W 2004 r. powstał otwocki oddział Polskiego Stowarzyszenia Bluesowego.

W kilka miesięcy (od lutego 2004 r.) stworzono cykl imprez "Blues mieszka w Otwocku", który swym zasięgiem wyszedł poza obręb Miasta i powiatu, stając się znaną nie tylko w kraju (gdzie mówi się wręcz o Otwocku jako o zagłębiu bluesowym), ale – jak dowodzą liczne zapytania, staje się znana w krajach ościennych.

Na koncertach pojawia się coraz więcej młodych otwockich artystów, których fascynuje ten nurt. Wychodząc naprzeciw marzeniom młodych (choć nie tylko) ludzi o karierze bluesowych harmonijkarzy, planowane jest prowadzenie kursów wakacyjnych dla perkusistów i harmonijkarzy.

Miasto pragnie wspierać działalność towarzystw, stowarzyszeń, i twórców indywidualnych na rzecz organizowania życia kulturalnego w Mieście, promować się poprzez organizowanie wydarzeń i imprez o zasięgu ogólnopolskim i międzynarodowym, takich jak:

- Europejski Festiwal Muzyczny,
- Międzynarodowy Festiwal Bluesa,
- Ogólnopolski Przegląd Teatrów Amatorskich,
- Europejski Festiwal Młodzieży "Jedność w Wielości",
- Międzynarodowy Konkurs Skoku o Tycze im. Tadeusza Ślusarskiego,
- Ogólnopolski zlot Turystyczny "Sympatyków Otwocka".

Od kilku lat w Otwocku, podobnie jak w całej Polsce, notuje się znaczny wzrost udziału społeczeństwa w aktywnych formach ruchu i sportu masowego: rozwinęły się rozgrywki szóstek piłkarskich, organizuje się turnieje dziecięce, amatorskie rozgrywki koszykówki i siatkówki oraz sporty walk wschodnich. Widoczna jest aktywność formalnych i nieformalnych grup rowerowych.

W zakresie sportu kwalifikowanego i masowego, pewien regres nastąpił w okresie przemian ustrojowych 1989 r., pogorszył się stan techniczny wielu obiektów sportowych. Obecnie podejmowane są pewne inwestycje mające na celu poprawę stanu istniejącego.

Do instytucji zajmujących się upowszechnianiem sportu, turystyki i rekreacji na terenie Miasta należy zaliczyć:

- Otwocki Klub Sportowy „Start”, ul. Sportowa 1 (sekcje: piłki nożnej, podnoszenia ciężarów, lekkoatletyki, biegów na orientację). Szczególnie wysoki poziom reprezentuje sekcja podnoszenia ciężarów. Bariery dla rozwoju klubu jest niedostateczny stan obiektów sportowych (stadion, hala sportowa, hotel). Brak jest inwestycji umożliwiających realizowanie imprez rangi ogólnokrajowych, prowadzenia ośrodków szkoleniowych, m.in. hali widowiskowo-sportowej z zapleczem, tartanowej bieżni, zmodernizowanej płyty boiska piłkarskiego,
- Klub Sportowy "Świder" - jednosekcyjny klub z amatorską drużyną koszykówki mężczyzn,
- Uczniowski Klub Sportowy „Gemini” działający na bazie szkoły w Mładzu – lekkoatletyka, ul. Majowa 267,

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

- Uczniowski Klub Sportowy „Dwunastka” – lekkoatletyka, piłka ręczna dziewcząt, ul. Andriollego 76,
- Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Zarząd Oddziału, ul. Warszawska 39,
- Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej Otwocki Ośrodek Rekreacji Fizycznej „Apollo”, ul. Kopernika 12,
- Siłownia „Gigant”, ul. Radosna 16,
- Siłownia „Apollo”, ul. Kopernika 12,
- Akademia „Karate”, ul. Andriollego 76,
- Klub Tenisowy „Kultura”, ul. Sportowa 1,
- Otwocka Liga Szóstek Piłkarskich, skupiająca kilkuset amatorów piłki nożnej.

Ilość uczniowskich klubów sportowych, w stosunku do liczby szkół, w porównaniu z innymi gminami jest niska.

W zakresie infrastruktury sportowej, na terenie Miasta znajduje się:

- stadion sportowy Otwockiego Klubu Sportowego „Start”, w którego skład wchodzi: boisko do piłki nożnej – pełnowymiarowe, bieżnia z nawierzchnią żużlową 400 m, skocznia do skoku w dal, skoku o tyczce, rzutnie – do rzutu dyskiem, oszczepem i pchnięcia kulą, korty tenisowe, 3 boiska treningowe do piłki nożnej, hotel, bar;
- hala sportowa Otwockiego Klubu Sportowego „Start”;
- 10 sal gimnastycznych (w szkołach podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych);
- kryta pływalnia w Ośrodku Kształcenia i Doskonalenia Funkcjonariuszy Celnych, ul. Kolorowa 13.

Ważniejsze imprezy sportowe organizowane na terenie Miasta przez wymienione powyżej instytucje to:

- Międzynarodowy konkurs skoku o tyczce im. Tadeusza Ślusarskiego,
- Mistrzostwa Mazowsza w biegach na orientację,
- Turnieje Drużynowych Mistrzostw Polski w podnoszeniu ciężarów I i II liga,
- Lokalne i Powiatowe turnieje piłki nożnej, koszykówki, piłki siatkowej, tenisa ziemnego i stołowego,
- Miejskie i Powiatowe spartakiady lekkoatletyczne,

- Czwartki lekkoatletyczne,
- Turnieje szóstek piłkarskich,
- Mistrzostwa Województwa Mazowieckiego w podnoszeniu ciężarów młodzików i młodzieżowców,
- Mistrzostwa Województwa Mazowieckiego w lekkoatletyce „Sprawni Razem”,
- Mistrzostwa Międzywojewódzkie młodzików w lekkoatletyce,
- Mistrzostwa Mazowieckiej Ligi juniorów i trampkarzy w piłce nożnej.

Institucje zajmujące się upowszechnianiem sportu, turystyki i rekreacji w Mieście organizują ponadto miejskie, powiatowe i ogólnopolskie rajdy turystyczne oraz imprezy rekreacyjne, zgodnie z opracowanym przez Wydział Kultury, Sportu i Turystyki Rocznym Kalendarzem Imprez.

W Otwocku istnieje duże zapotrzebowanie na uprawianie sportu wyczynowego i masowego, a w chwili obecnej nie są one w pełni zaspokajane. Stadion OKS "Start" nie odpowiada w pełni potrzebom sportowców i zwykłych mieszkańców, wymaga modernizacji i rozbudowy. Widoczne są braki w infrastrukturze sportowej szkół (boiska i sale), istniejące sale gimnastyczne często wymagają doinwestowania.

Konieczne może się okazać utworzenie otwockiego ośrodka sportu, który przejmie obiekty OKS "Start". Stworzy to możliwość realizacji inwestycji na terenie ośrodka i stworzy warunki dla rozwoju sportu wyczynowego, szkolenia, organizowania imprez krajowych i międzynarodowych oraz obozów kondycyjno-szkoleniowych, przyciągających do Otwocka wielu sportowców, szkoleniowców, sędziów i kibiców. Będzie to czynnikiem aktywizacji gospodarczej (nowe miejsca pracy, usługi hotelarskie, gastronomiczne, handel, usługi, komunikacja, lecznictwo).

Działania zmierzające do popularyzacji sportu w Otwocku i poprawie stanu obecnej infrastruktury sportowej, które mogą być realizowane przez różne podmioty, w maksymalnym stopniu wykorzystujące środki inne niż z budżetu Miasta to m.in.:

1. Modernizacja i przebudowa urządzeń lekkoatletycznych - położenie nawierzchni tartanowej na stadionie obecnego OKS "Start",
2. Termomodernizacja hali sportowej (obecnie OKS "Start"),
3. Budowa hali sportowo-widowiskowej o wymiarach ok. 28 x 48 m,
4. Przebudowa płyty piłkarskiej nr 2 (obecnie teren OKS-u),
5. Budowa boiska do piłki nożnej dla szóstek piłkarskich,
6. Budowa krytego basenu,

7. Budowa sztucznie mrożonego lodowiska,
8. Budowa małego stadionu dzielnicowego przy Zespole Ognisk Wychowawczych "Dziadka Lisieckiego",
9. Budowa i modernizacja szkolnych obiektów sportowych:
 - Zespół boisk szkolnych przy szkołach nr 4 (ul. Szkolna), nr 8 (ul. Żeromskiego), nr 9 (ul. Świerkowa - Narutowicza), przy Zespole Szkół ekonomicznych i Gastronomicznych (ul. Konopnickiej),
 - sale gimnastyczne przy szkole nr 9 (Świerk) i ZSEiG (ul. Konopnickiej) – obecnie prowadzona jest rozbudowa ZSEiG,
 - budowa pełnowymiarowych sal gimnastycznych przy szkołach podstawowych i gimnazjach,
11. Modernizacja i rozbudowa TKKF "Apollo" przy ul. Kopernika,
12. budowa docelowo ok. 20 osiedlowych prostych urządzeń sportowych (place do gry w piłkę nożną, siatkową, koszykową, ślizgawki w okresie zimowym),
13. Przystosowanie terenu byłego wysypiska śmieci przy ul. Warsztatowej dla potrzeb rekreacji,
14. Przystosowanie zbocza góry Meran dla potrzeb narciarstwa i saneczkarstwa,
15. Rozbudowa sieci ścieżek turystycznych.

1.1.6 Ochrona zdrowia

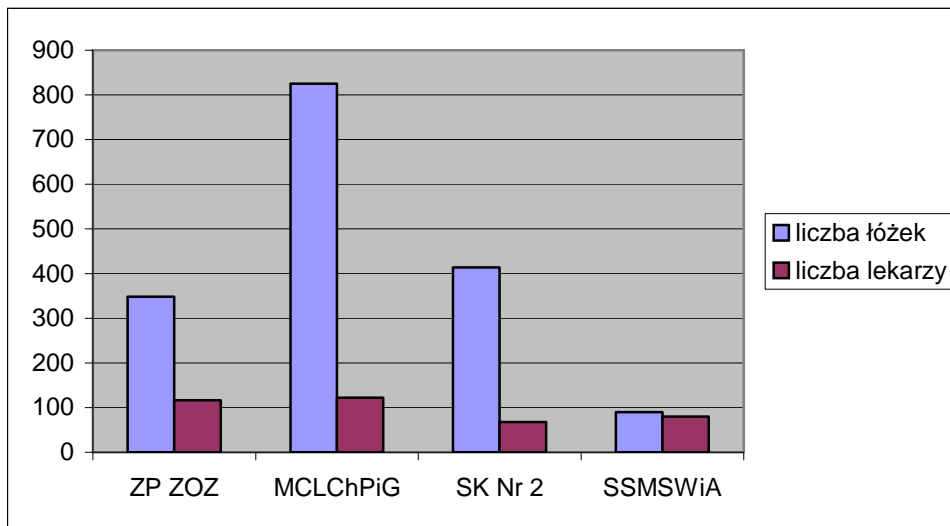
Otwock to silne, ponadlokalne centrum służby zdrowia i zdrowotno-uzdrowiskowe.

Na terenie Otwocka znajdują się następujące placówki medyczne, funkcjonujące w ramach lecznictwa zamkniętego:

- Zespół Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej – ul. Batorego 44 (oddział dziecięcy, wewnętrzny, ginekologiczno-położniczy, chirurgiczny, intensywnej opieki medycznej, neurologiczny),
- Mazowieckie Centrum Leczenia Chorób Płuc i Gruźlicy – ul. Narutowicza 80 (oddział chirurgii klatki piersiowej, chorób płuc, chorób wewnętrznych, dla dzieci, poradnia przeciwgruźlicza),
- Szpital Kliniczny Nr 2 im. Prof. Adama Grucy – ul. Konarskiego 13,
- Szpital Specjalistyczny Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji – ul. Prusa 1/3.

Rysunek nr 6 przedstawia liczbę łóżek oraz lekarzy w wymienionych powyżej placówkach medycznych (wg stanu na koniec 2003 r.).

Rysunek nr 6.

Źródło: Urząd Miasta Otwocka

Dostęp do usług medycznych w Mieście zapewniają liczne przychodnie, poradnie i ośrodki zdrowia. Do przychodni publicznych zalicza się:

- Przychodnia Rejonowa, Armii Krajowej 3;
- Przychodnia Leczenia Uzależnień i Współuzależnień, Mickiewicza 8;
- Poradnia Zdrowia Psychicznego;
- Przychodnia Specjalistyczna, Batorego 44.

Przychodnie niepubliczne funkcjonujące na terenie Miasta to:

- NZOZ Przychodnia Medycyny Rodzinnej „Centrum”, Andriollego 36/38;
- NZOZ Centrum Medyczne „Nad Świdrem”, Kołtątaja 50;
- Rodzinne Centrum Zdrowia „Primo” Sp. z o.o., Grunwaldzka 13;
- Przychodnia Lekarsko-Stomatologiczna, Warszawska 39a.

Pomimo spadku znaczenia funkcji uzdrowiskowej Miasta, otwockie leczenie może się pochwalić wybitnymi osiągnięciami Szpitala Klinicznego Nr 2 im. Prof. Adama Grucy – w zakresie ortopedii. Szpital jest znany nie tylko w kraju, ale i poza jego granicami. Jednocześnie należy zaznaczyć, że służba zdrowia w Otwocku, podobnie jak w całym kraju, boryka się z problemem zbyt niskich, w stosunku do potrzeb, nakładów finansowych, co ma przełożenie na pogarszanie się jakości usług medycznych i zmniejszaniem dostępności do nich.

Rozwojowi funkcji usługowych Otwocka w zakresie leczenia sprzyjają rozwijane tutaj działalności produkcyjne związane z medycyną. W dawnych obiektach Instytutu Badań Jądrowych w Świerku prowadzona jest działalność produkcyjna, związana z wytwarzaniem nowoczesnej aparatury medycznej, radiofarmaceutyków oraz wykonywane są analizy lekarskie z użyciem izotopów. Być może w przyszłości teren dawnego Instytutu Badań Jądrowych przekształci się w nowoczesne centrum medycyny nuklearnej, stanowiąc zaplecze naukowo-badawcze dla obiektów leczenia zlokalizowanych na obszarze Otwocka.

Na terenie Miasta znajduje się szereg atrakcyjnych nieruchomości i obiektów, które przy aktywnym udziale inwestorów prywatnych, mogłyby pełnić funkcje leczniczo-rehabilitacyjno-wypoczynkowe. Zwiększenie znaczenia tej funkcji Miasta to jedna z szans jego rozwoju.

1.1.7 Pomoc społeczna

Mieszkańcy Otwocka mają do dyspozycji szereg instytucji samorządowych i pozarządowych, w których mogą zostać objęci pomocą w trudnych sytuacjach życiowych. Są to m.in.:

- Caritas Diecezji Warszawsko Praskiej, prowadzący:
 - Centrum Interwencji Kryzysowej "Dom Otwartych Serc",
 - dwie świetlice socjoterapeutyczne,
- Dom Pomocy Społecznej "Wrzos",
- Dom Pomocy Społecznej dla Kombatantów,
- Dom Pomocy Społecznej dla osób z Upośledzeniem Umysłowym, Filia,
- Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Pensjonat Socjalny "Nazaret" dla Bezdomnych Kobiet i Matek z Dziećmi,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci,
- Zakład Leczniczo-Wychowawczy Zgromadzenia Sióstr św. Elżbiety,

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

- Zakład Opiekuńczo-Lecznicy dla Przewlekłe Chorych Zgromadzenia Sióstr Orionistek

Centralną rolę w zakresie pomocy społecznej pełni Ośrodek Pomocy Społecznej w Otwocku, który w 2003 roku objął pomocą 1 828 osób (4,4% mieszkańców Miasta). Stanowi to wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 0,1 pkt. proc. oraz wzrost o 0,9 pkt. proc. w porównaniu z rokiem 2001.

W poniższej tabeli przedstawiono liczbę rodzin i osób objętych pomocą społeczną w ramach funkcjonowania Ośrodka Pomocy Społecznej w Otwocku w latach 2001 – 2003, jak również wydatki przeznaczone na ten cel.

Tabela nr 13.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Otwocku	2001 rok			2002 rok			2003 rok		
	Liczba rodzin	Liczba osób	Wydatki w tys. zł	Liczba rodzin	Liczba osób	Wydatki w tys. zł	Liczba rodzin	Liczba osób	Wydatki w tys. zł
Zadania zlecone	621	1 361	1 589 975	713	1 623	1 728 374	604	1 542	1 597 970
Zadania własne	1 104	2 437	1 250 787	1 281	2 930	1 372 011	1 375	2 888	1 470 928
Ogółem obj. pomocą	1 360	3 046	2 840 762	1 569	3 599	3 154 385	1 608	3 671	3 068 898

Źródło: Urząd Miasta Otwocka

Tabela nr 14 przedstawia liczbę rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej w ramach działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Otwocku w latach 2001- 2003 według powodów jej przyznania.

Tabela nr 14.

Powody przyznawania świadczeń	2001 rok		2002 rok		2003 rok	
	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób
Ubóstwo	958	2165	1130	2552	1144	2637
Sieroctwo	1	2	2	4	0	0
Bezdomność	46	99	47	77	59	88
Potrzeba ochrony macierzyństwa	61	225	54	229	59	255
Bezrobocie	547	1322	653	1623	689	1707
Niepelnosprawność	584	973	665	1141	701	1259
Długotrwała choroba	364	735	460	904	488	949

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

Powody przyznawania świadczeń	2001 rok		2002 rok		2003 rok	
	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gosp. domowego – ogółem	295	1022	340	1177	318	1082
W tym: Rodziny niepełne	217	617	264	749	255	701
Rodziny wielodzietne	60	370	63	391	54	351
Alkoholizm	101	192	82	158	98	164
Narkomania	1	1	1	1	3	5
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	30	46	36	52	41	48
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0
RAZEM	2 988	6 782	3 470	7 918	3 600	8 194

Źródło: Urząd Miasta Otwocka

Można zauważyć, że w ciągu ostatnich trzech lat, najczęstszą przyczyną przyznawania świadczeń było ubóstwo – około 32%, a w dalszej kolejności: bezrobocie (około 20%), niepełnosprawność (około 15%) i bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (około 14%).

Największy wzrost liczby osób objętych pomocą społeczną w latach 2001 - 2003 odnotowano w sferze „ubóstwo” (+472 osoby), „bezrobocie” (+385 osób) oraz „niepełnosprawność” (+286 osób).

Największy spadek liczby osób objętych pomocą społeczną nastąpił w kategorii „alkoholizm” (-28 osób) oraz „bezdolność” (-11 osób).

Znaczna część rodzin została objęta pomocą więcej niż z jednego powodu. Świadczy o tym liczba osób w rodzinach wg wszystkich przypadków przyznawania pomocy, która w 2003 r. wyniosła 8 194.

Przedstawione dane pozwalają wnioskować, że w ciągu najbliższych lat nastąpi dalszy, systematyczny wzrost liczby osób, szukających pomocy w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej z powodu ubóstwa. Jednocześnie brak jest danych sugerujących

możliwość wydatnego zmniejszenia się liczby osób bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej. Obserwowane przyrosty będą jednak znacznie mniejsze od tych, które odnotowano w 2002 r.

Zestawienie wg liczby osób ogółem, którym przyznano pomoc społeczną przedstawia się w sposób następujący.

Tabela nr 15.

OPS Otwock	2001	2002	2003
Liczba osób	1 481	1 779	1 828

Źródło: Urząd Miasta Otwocka

Jak wynika z powyższych danych na terenie Otwocka z roku na rok zwiększa się liczba osób otrzymujących pomoc społeczną. Brak jest przesłanek pozwalających przewidywać zmianę tej tendencji.

1.1.8 Bezpieczeństwo publiczne

Na terenie Otwocka funkcjonuje Komenda Powiatowa Policji. Poniższa tabela przedstawia zestawienia liczby przestępstw stwierdzonych, z wyszczególnieniem na przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu oraz przeciwko mieniu w latach 2001-2003.

Tabela nr 16.

Jednostka	Przestępstwa stwierdzone		
	2001	2002	2003
Komenda Powiatowa Policji w Otwocku	2255	2422	2229
Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu	237	267	207
Przestępstwa przeciwko mieniu	1529	1429	1181

Źródło: Urząd Miasta Otwocka

W roku 2003 obserwuje się nieznaczny spadek liczby przestępstw. W okresie analizy największy spadek dotyczy liczby przestępstw przeciwko mieniu (o 22,6%), w mniejszym stopniu przeciwko życiu i zdrowiu oraz przestępstw ogółem (odpowiednio o 12,7% i 1,2%).

Współczynnik wykrywalności z roku na rok jest coraz wyższy:

⇒ rok 2001 - 39,3%

⇒ rok 2002 - 45,2%

⇒ rok 2003 - 49,7%.

Jest to powód do zadowolenia, tym bardziej, że udało się zatrzymać negatywną tendencję z lat 90-ych, gdy w latach 1995 - 1997 wskaźnik spadł o 14 p.p. W województwie

mazowieckim wskaźnik wykrywalności w 2002 r. wynosił 42,3%, więc był o 3 p.p. niższy niż w Otwocku.

1.1.9 Ochrona przeciwpożarowa

W Otwocku z roku na rok wzrasta liczba pożarów i tak np. w roku 2001 zanotowano ich 477, w 2002 - 831, a 2003 aż 977. Poniżej zestawiono dane dotyczące zagrożenia pożarowego w Otwocku.

Tabela nr 17.

Rok	Pożary	Miejscowe zagrożenia	Alarmy fałszywe	Razem
2001	477	291	70	838
2002	831	447	74	1352
2003	977	301	56	1334

Źródło: Urząd Miasta Otwocka

Otwock jest siedzibą Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej, dwóch Jednostek Ratowniczo-Gaśniczych (jedna z nich pełni również funkcję Powiatowego Stanowiska Kierowania), w Jabłonnej i Wólce Mładzkiej natomiast działają jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej. Otwockie lasy to w większości suche bory sosnowe, na znacznym obszarze Miasta występuje wiele zabudowy drewnianej, tak więc, szczególnie w okresie letnich upałów, zagrożenie pożarowe jest poważne. Na terenie Otwocka nie występuje natomiast podwyższone zagrożenie powodziowe.

1.1.10 Podmioty gospodarcze

Otwock nie posiada dużych zakładów przemysłowych, natomiast dobrze rozwinął się sektor rzemiosła, drobnej wytwórczości oraz handlu i usług.

Specyficzne położenie Otwocka - bliskość położenia aglomeracji warszawskiej w istotny sposób wpłynęły na jego dotychczasowe tradycje rozwojowe, związane w dużym stopniu ze świadczeniem usług na rzecz stolicy. Mikroklimat, brak surowców przemysłowych oraz ustalenia planu zagospodarowania przestrzennego - w znacznym stopniu chroniące obszary leśne i zakazujące lokalizacji nowych zakładów produkcyjnych - spowodowały, że Otwock nie ma rozwiniętego przemysłu. Szeroko natomiast rozwinęło się rzemiosło i drobna wytwórczość.

Dokonująca się od 1989 r. reforma gospodarki kraju, wprowadzająca zasady i mechanizmy rynkowe, wyzwoliła aktywność gospodarczą miejscowej społeczności. W jej wyniku nastąpił szybki rozwój takich działów gospodarki jak: handel, pośrednictwo finansowe, obsługa nieruchomości i firm oraz innych usług. Dokonujące się w kraju

przeobrażenia społeczno - gospodarcze wpłynęły również na zmiany w strukturze gospodarki Otwocka w latach dziewięćdziesiątych.

Liczba podmiotów gospodarczych działających na dzień 22.06.2004 roku wynosi 4807, wśród których dominują przedsiębiorstwa handlowe i usługowe. Dużą grupę stanowią instytucje administracyjne, oświatowe oraz służby zdrowia. Poniższa tabela zawiera dane dotyczący liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w Otwocku.

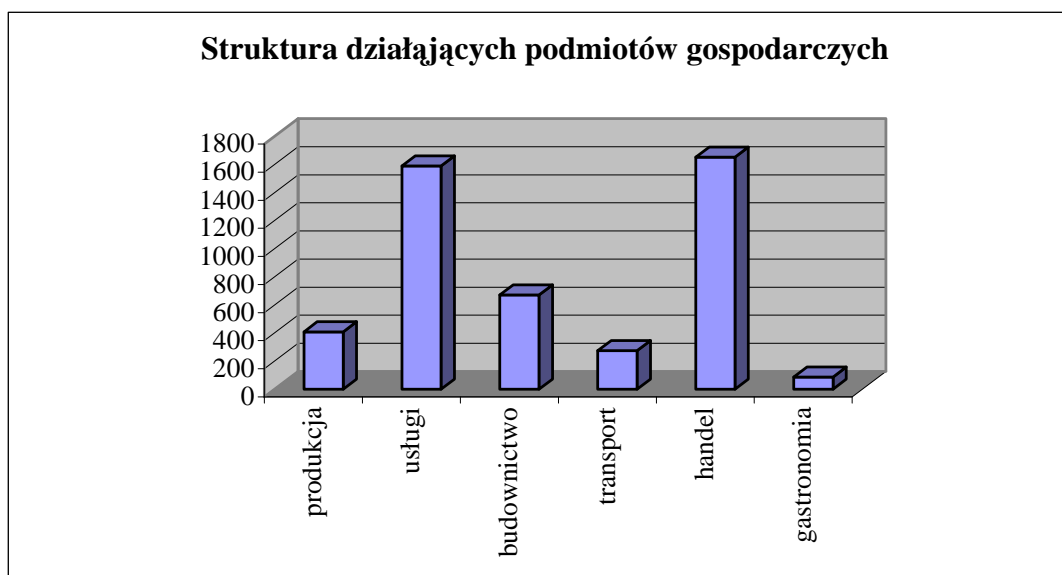
Tabela nr 18.

Branża	Liczba przedsiębiorstw
Produkcja	409
Usługi	1 590
Budownictwo	672
Transport	275
Handel	1 652
Gastronomia	87
Pozostałe	122
RAZEM	4 807

Źródło: *Urząd Miasta Otwocka*

Prezentację graficzną danych w tabeli stanowi poniższy rysunek.

Rysunek nr 7.

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

Źródło: *Urząd Miasta Otwocka*

Wahania koniunktury, stosunkowo wysokie bezrobocie oraz łatwość podejmowania działalności gospodarczej to czynniki sprzyjające znacznej fluktuacji liczby podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON.

Z punktu widzenia rozwoju gospodarczego Miasta istotny jest jednak fakt, że w ostatnich latach więcej nowych przedsiębiorców rejestrowało działalność, niż ją kończyło. W 2001 roku przybyło ich 222, w roku 2002 - 70, a w 2003 - ubyło 5.

Kierunek zmian w gospodarce Otwocka, a także szerzej: Polski, daje się zaobserwować, analizując zmianę liczby podmiotów w poszczególnych sekcjach. Coraz mniej jest firm produkcyjnych, budowlanych i eksportowo-importowych, a coraz więcej usługowych i gastronomicznych. Transport i handel rozwijały się dynamicznie do 2003 r., kiedy to nastąpiło zahamowanie wzrostu, a nawet zmniejszenie liczby podmiotów. Szczegółowe dane prezentuje poniższa tabela.

Tabela nr 19.

Nazwa działalności		2001	2002	2003
Produkcja				
	wpisanych ogółem	84	24	20
	wykreślonych	100	33	24
	zmienionych	48	59	43
Usługi				
	wpisanych ogółem	406	205	147
	wykreślonych	204	97	132
	zmienionych	153	184	173
Budownictwo				
	wpisanych ogółem	83	35	29
	wykreślonych	101	48	37
	zmienionych	44	77	51
Transport				
	wpisanych ogółem	114	18	25
	wykreślonych	39	15	28
	zmienionych	24	20	31
Handel				
	wpisanych ogółem	323	129	121
	wykreślonych	315	147	124
	zmienionych	224	184	211
Gastronomia				

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

Nazwa działalności		2001	2002	2003
	wpisanych ogółem	15	11	16
	wykreślonych	14	7	8
	zmienionych	13	15	19
Surowce wtórne i opak. szklane				
	wpisanych ogółem	0	0	4
	wykreślonych	0	1	0
	zmienionych	2	0	0
Prod-hand-usługi, export-import				
	wpisanych ogółem	0	0	0
	wykreślonych	15	2	3
	zmienionych	3	1	0
Produkcja-handel-usługi				
	wpisanych ogółem	0	0	0
	wykreślonych	6	4	1
	zmienionych	2	0	0
Export-import				
	wpisanych ogółem	18	4	5
	wykreślonych	23	2	14
	zmienionych	18	15	9
Handel-usługi				
	wpisanych ogółem	0	0	0
	wykreślonych	4	0	1
	zmienionych	2	2	0
OGÓŁEM				
	wpisanych ogółem	1043	426	367
	wykreślonych	821	356	372
	zmienionych	533	557	537

Źródło: Urząd Miasta Otwocka

Zestawienie statystyczne za okres od dnia 01.01.2001 do dnia 31.12.2003, uwzględniające zmiany liczby podmiotów gospodarczych wg sekcji, zostało przedstawione w poniższej tabeli. Pozwala ono wyeliminować krótkookresowe zmiany i daje bardziej syntetyczny wgląd na zachodzące w ostatnich trzech latach zmiany.

Tabela nr 20.

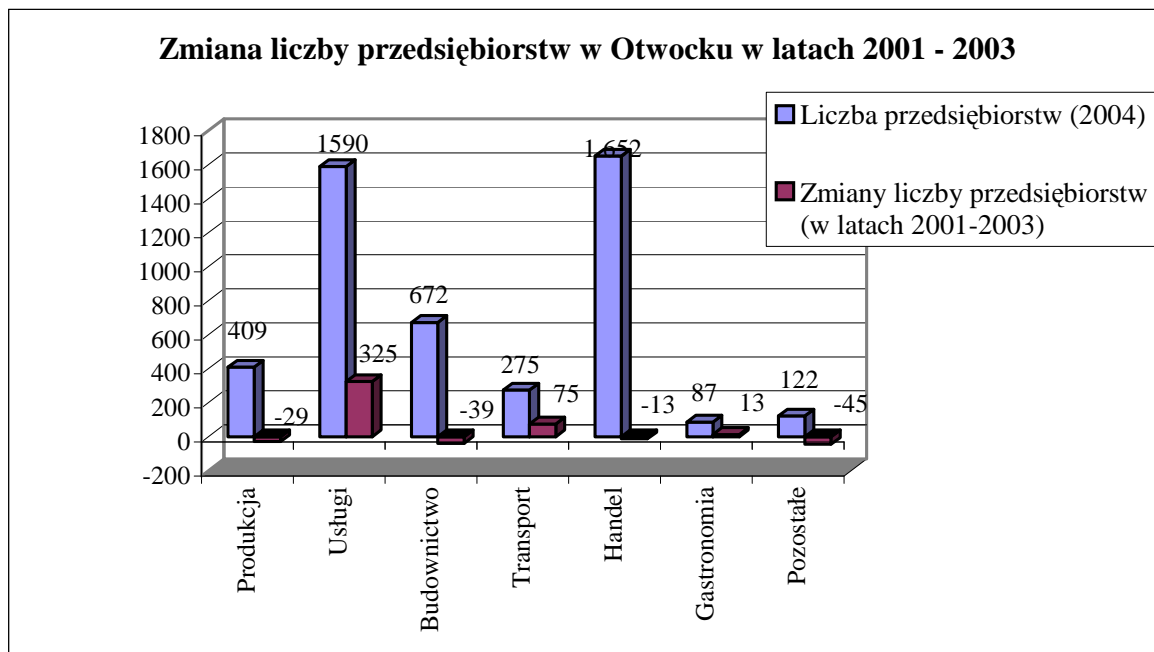
Nazwa działalności gospodarczej	Wpisanych ogółem	Wykreślonych	Zmienionych	Wpisane-wykreślone (2001 - 2003)
Produkcja	128	157	150	-29
Usługi	758	433	510	325
Budownictwo	147	186	172	-39
Transport	157	82	75	75
Handel	573	586	619	-13
Gastronomia	42	29	47	13
Surowce wtórne i opak. szklane	4	1	2	3
Prod-hand-usługi, export-import	0	20	4	-20
Produkcja-handel-usługi	0	11	2	-11
Export-import	27	39	42	-12
Handel-usługi	0	5	4	-5

Źródło: *Urząd Miasta Otwocka*

Wzrost liczby firm usługowych i transportowych, przy jednoczesnym zmniejszeniu przemysłowych jest zbieżne z ogólną tendencją w modernizowanej gospodarce narodowej. Można zakładać, że choć w mniejszej sile, tendencja ta będzie nadal widoczna.

Niepokojący jest upadek wielu firm budowlanych, ze względu na bardzo inwestycyjny charakter tej branży gospodarki oraz wciąż nie w pełni zaspokojone potrzeby mieszkaniowe wielu Otwozczan. Nie wolno jednak zapominać o regresie w całej branży, który przypadł właśnie na lata analizy i zaczął ustępować w końcu 2003 r. Właśnie w tym roku spadek liczby podmiotów był najniższy i można liczyć na szybki wzrost koniunktury w tej branży. Prezentację graficzną omówionych zjawisk przedstawia poniższy rysunek.

Rysunek nr 8.

Źródło: Urząd Miasta Otwocka, opracowanie własne

Podjęwane są próby wykreowania terenów dawnego Instytutu Badań Jądrowych w Świerku jako innowacyjnego w skali kraju centrum medycyny nuklearnej oraz wytwarzania nowoczesnej aparatury medycznej (parku technologicznego). Obecnie na terenie Świerku funkcjonują trzy podstawowe podmioty wydzielone z dawnego IBJ tj.:

- Instytut Energii Atomowej,
- Instytut Problemów Jądrowych,
- Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Izotopów „Polatom”.

Obecnie na terenie kompleksu Świerk zatrudnionych jest około 1500 osób (w czasach świetności IBJ pracowało tutaj ponad 3000 osób). Wykorzystanie potencjału tego miejsca to jedno z podstawowych wyzwań stojących przed władzami Otwocka, mających związek z perspektywami Otwocka jako centrum leczniczo-sanatoryjnego i szerzej: nowoczesnymi technologiami. W ciągu lat działania IBJ w Świerku wykształcono zespoły wybitnych specjalistów, zgromadzono unikatowe aparatury i urządzenia, które również w warunkach zmienionej rzeczywistości gospodarczej są atutem Otwocka.

1.1.11 Zaplecze biznesu

W Otwocku funkcjonuje Cech Rzemiosł Różnych i Przedsiębiorczości, który liczy ok. 300 członków. Cech reprezentuje interesy rzemiosła wobec organów władzy państwowej i samorządowej oraz dba o dobre imię rzemiosła wobec odbiorców jego działalności. W Biurze Cechu można uzyskać pomoc w następującym zakresie:

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

- poradnictwo podatkowe i pomoc w sporządzaniu deklaracji podatkowych,
- wszelkie informacje niezbędne do prawidłowego funkcjonowania zakładu,
- informacje odnośnie mistrzów szkolących w zawodzie, wolnych miejsc w zakładach, zawieranie umów na szkolenie uczniów i refundacje kosztów szkolenia,
- porady w zakresie bhp.

Cech Rzemiosł Różnych i Przedsiębiorczości w Otwocku jest członkiem Mazowieckiej Izby Rzemiosła i Przedsiębiorczości oraz Związku Rzemiosła Polskiego.

Brak jest natomiast organizacji skupiającej lokalnych przedsiębiorców, przez co mają oni utrudniony sposób artykułowania swoich potrzeb, zgłaszania władzom Miasta postulatów. Mimo działania na Mazowszu Mazowieckiego Funduszu Poręczeń Kredytowych na terenie Otwocka nie ma on swojego okienka.

Na terenie Miasta prowadzą działalność następujące banki:

- Bank Pekao S. A., Oddział I,
- Bank PKO BP S.A., Oddział Otwock,
- Bank Przemysłowo-Handlowy PBK S.A., Filia,
- Bank Spółdzielczy,
- Bank Zachodni WBK S.A., Oddział
- Kredyt Bank S.A., VIII Oddział Warszawa (Filia nr 3 i nr 6).

W planie budżetu na rok 2003 Wydział Promocji i Rozwoju Miasta przewidział kwotę 11 000 zł na utworzenie Otwockiego Centrum Przedsiębiorczości. Z uwagi na przedłużające się rozmowy z samorządem powiatu i województwa, środki nie zostały wydatkowane na ten cel. Wydział nawiązał kontakt z Radomskim Inkubatorem Przedsiębiorczości, którego prezes Wojciech Jagielski zadeklarował pomoc przy tworzeniu inkubatora w Otwocku. Prezydent Miasta otrzymał z wydziału materiał dotyczący powołania Otwockiego Centrum Przedsiębiorczości. Koncepcja oczekuje na uwagi dotyczące wdrożenia.

W związku z planem utworzenia Otwockiego Centrum Przedsiębiorczości, przy Starostwie Powiatowym w Otwocku powołany został zespół ds. rozwoju przedsiębiorczości, który od kilku miesięcy nie wykazuje jednak aktywności.

Przedsiębiorcy z Otwocka mają również możliwość swobodnego korzystania z zaplecza biznesu dostępnego w nieodległym, a głównym centrum biznesu polskiego - Warszawie.

Są plany utworzenia w bliżej nieokreślonej przyszłości parku technologicznego na terenie byłego Instytutu Badań Jądrowych.

1.1.12 Rolnictwo

Największą część terenu Miasta stanowią "pozostałe grunty", czyli głównie obszary zurbanizowane, przekształcone w wyniku osadnictwa (41,0%) oraz lasy (43,4%). Użytki rolne to w większości grunty orne.

Na terenie Miasta jest 781 gospodarstw rolnych. Są to gospodarstwa przeważnie drobne – ich średnia powierzchnia wynosi około 1,84 ha, przy średniej dla dawnego województwa warszawskiego – 5,9 ha. Według danych szacunkowych na dzień dzisiejszy, ok. 40% użytków rolnych jest odłogowanych ze względu na niską klasę ziem uprawnych. Poniższa tabela przedstawia strukturę użytkowania gruntów w Otwocku, wg stanu na koniec 2002 r.

Tabela nr 21.

Powierzchnia ogółem (ha)	Użytki rolne	Grunty orne	Sady	Łąki	Pastwiska	Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty
4733	896	743	7	127	18	1896	1941

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Mazowieckiego 2003

W strukturze gospodarstw rolnych dominują te najmniejsze, o powierzchni do 1 ha, które w większości są *de facto* podmiejskimi działkami i nie odgrywają znaczenia gospodarczego. Gospodarstw o powierzchni powyżej 5 ha zarejestrowano tylko 9. Strukturę indywidualnych gospodarstw rolnych na terenie Otwocka w dniu 31.12.2003 przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 22.

Otwock	Indywidualne gospodarstwa rolne					
	Ogółem	W tym w grupach obszarowych użytków rolnych w ha				
		do 1	1-5	5-10	10-15	pow. 15
	781	404	368	9	-	-

Źródło: Urząd Miasta Otwocka

O marginalnym znaczeniu działalności rolniczej na terenie Miasta świadczą dane zawarte w poniższej tabeli, prezentującej podział gospodarstw według typu produkcji, wg stanu na 31.12.2003.

Tabela nr 23.

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw	Powierzchnia w ha	
		ogólna	w tym użytków rolnych
Ogółem	781	1092,86	888,57
Gosp. prowadzące działalność rolniczą	112	196,52	148,60
Gosp. prowadzące działalność pozarolniczą	84	94,53	79,18
Gosp. prowadzące działalność rolniczą i pozarolniczą	21	51,60	40,86
Gosp. nieprowadzące działalności rolniczej i pozarolniczej	564	750,21	619,93

Źródło: *Urząd Miasta Otwocka*

72% ogólnej liczby podmiotów, o powierzchni stanowiącej 68,6% ich całkowitej powierzchni, a powierzchni użytków rolnych - 69,8%, stanowią gospodarstwa nie prowadzące działalności rolniczej ani pozarolniczej.

1.1.13 Turystyka

Otwock jest miejscem atrakcyjnym turystycznie z racji swojego położenia na terenie Mazowieckiego Parku Krajobrazowego oraz ze względu na licznie występujące na jego obszarze zabytki kultury.

Tutaj zbiegają się główne szlaki turystyczne na południowy wschód od Warszawy. Położenie u ujścia Świdra do Wisły, dogodne połączenia z Warszawą i innymi większymi ośrodkami miejskimi w regionie predestynują Otwock do pełnienia funkcji ośrodka turystycznego ściśle związanego z ościennymi gminami, stanowiącego dogodny punkt dla uprawiania turystyki i wypoczynku jednodniowego i wielodniowego.

Przyciągające uwagę zabytki kultury materialnej znajdują się w samym Otwocku i jego okolicach. Najcenniejszym zabytkiem w okolicy jest wspaniały, barokowy zespół pałacowo-parkowy Bielińskich w Otwocku Wielkim, udostępniony do zwiedzania w 2004 r.

Z obiektów dwudziestowiecznych na największą uwagę zasługują znajdujące się w Otwocku budynki magistratu z okresu międzywojennego przy ul Armii Krajowej 5 i dawnego kasyna przy ul. Filipowicza (obecnie liceum ogólnokształcące). Zwraca uwagę kościół p.w. św. Wincentego a'Paulo, budynek dworca kolejowego oraz budynki Obserwatorium Geofizycznego PAN (dawnie Obserwatorium Magnetyzmu Ziemskiego).

Dużą grupę zabytków stanowi architektura drewniana, której stosunkowo sporo zachowało się w Otwocku i na całej tzw. "Linii Otwockiej". Są to drewniane wille wznoszone od końca XIX w. do lat 30-tych XX w. w tzw. stylu otwockim (zwanym również stylem nadświdrzańskim lub „świdermajerem”). Charakteryzują się one wielką różnorodnością detali drewnianych, zdobień, ganków, werand, tarasów itp. Prekursorem tego budownictwa był Michał Elwiro Andriolli mieszkający w latach 80-tych dziewiętnastego stulecia nad Świdrem. Bardzo dużo tych budynków znajduje się przy ul. Żeromskiego, Mickiewicza, Zacisznej i Wierzbowej w Otwocku. Największym otwockim drewniakiem jest dawny pensjonat Abrama Gurewicza, wznoszący się przy ul. Armii Krajowej 8. Jednocześnie należy on do największych budynków drewnianych w Europie.

Obecnie pozostało ogółem około tysiąca tych domów, w tym znaczna ich część na terenie Otwocka i często grozi im zawalenie. Dotyczy to nawet 177 budynków, które znalazły się pod opieką konserwatora. 22 z nich, w tym sanatorium Gurewicza, wpisane są do rejestru zabytków. Ocalenie wszystkich niszczących od lat drewnianych budynków, z których wiele jest bliskich śmierci technicznej, to przedsięwzięcie bardzo kosztownym. Wille budowano zwykle bez fundamentów, wprost na wydmach. Koszty renowacji jednego budynku zgodnie z wytycznymi konserwatorskimi może sięgać 300 tys. zł. Dlatego planuje się opracowanie planu ratowania tylko tych najcenniejszych obiektów.

Do połowy XX w. Otwock był największym nizinny ośrodkiem leczenia gruźlicy i chorób płuc. Działało tutaj wiele pensjonatów, lecznic, szpitali i sanatoriów, z których do dzisiaj przetrwało niewiele. Mimo to warto zwiedzić wzniesione przed II wojną światową dawne sanatorium Miasta Stołecznego Warszawy przy ul. Reymonta, czy dawne Sanatorium Wojskowe przy ul. Borowej. Z bogatą historią Otwocka można się zapoznać odwiedzając Muzeum Ziemi Otwockiej przy ul. Narutowicza.

W okolicach Otwocka zachowało się sporo pamiątek po kulturze żydowskiej, z których na szczególną uwagę zasługują dwa cmentarze położone na terenie gminy Karczew. Pozostają one zaniedbane, ale stanowią podstawę do przyciągnięcia zainteresowanych śladami ich bytności w okolicach Warszawy oraz historią Otwocka. Przed drugą wojną światową Żydzi stanowili 75% jego mieszkańców, tu w latach 1940 - 1942 funkcjonowało getto, które liczyło 12-15 tys. osób. Niemal wszyscy spośród nich zginęli: z chorób i głodu, rozstrzelani lub w obozie zagłady w Treblince.

W Otwocku oraz jego okolicach zachowały się murowane budynki dworców kolejki wąskotorowej Karczew – Jabłonna funkcjonującej na terenie powiatu otwockiego w latach 1914-63.

Wśród walorów turystycznych Otwocka i jego okolic, ściśle związanych z funkcją rekreacyjno-wypoczynkową, na uwagę zasługuje rzeka Świder, nad którą co roku odpoczywają mieszkańcy Otwocka, powiatu i pobliskiej Warszawy. Niestety brak wystarczającej infrastruktury turystycznej oraz zły stan czystości tej rzeki, są czynnikami utrudniającymi pełne wykorzystanie wszystkich jej walorów.

Lasy otwockie to również "zagłębienie grzybowe" jesienią oraz wyśmienite tereny do uprawiania turystyki rowerowej oraz narciarstwa biegowego. Brak niestety wyznaczonych, a

jednocześnie wypromowanych szlaków sprzyjających rozwijaniu tych coraz popularniejszych dyscyplin.

Wokół Otwocka znajduje się wiele atrakcji przyrodniczych, historycznych, krajoznawczych, architektonicznych. Pałace i dwory znajdują się w Wiązownie, Gliniance, Kołbieli, Sufczynie, Celestynowie, Sobiekursku, Dobrzyńcu i Sobieniach Szlacheckich. Liczne są zabytkowe kościoły: w Karczewie (barokowy), Gliniance (drewniany z XVIII w.), Kołbieli (neogotycki) i Osiecku (neogotycki), Wiązownie (klasycystyczny).

Na północ i południe od miasta rozciągają się lasy wchodzące w skład Mazowieckiego Parku Krajobrazowego. Cennymi przyrodniczo i chętnie odwiedzanymi przez ornitologów z całej Europy są tereny dawnego Bagna Całowanie i łąki nadwiślańskie w rejonie Glinek. Ciekawe krajozobrazowo i przyrodniczo są doliny rzek Wisły, Świdra i Mieni. Około 20 km jest z Otwocka do Góry Kalwarii - dawnego centrum pielgrzymkowe na Mazowszu oraz Czarska - znanego z gotyckiego zamku księżąt mazowieckich, najstarszego zabytku w okolicach Otwocka.

Otwocki węzeł szlaków turystycznych PTTK składa się z wyznakowanych 17 szlaków o łącznej długości 333,5 km, z czego bezpośrednio przez teren Otwocka przebiega 7 szlaków (tj. 41,2% ogółu) o łącznej długości ok. 51 km (tj. 15,3 % ogółu). Szlaki te w całości bądź w części przebiegają przez teren Miasta. Sieć turystycznych szlaków pieszych jest w tej chwili w okolicach Otwocka bardzo gęsta. Częściowo można je wykorzystywać dla turystyki rowerowej jak i dla uprawiania narciarstwa biegowego w zimie. Brak natomiast szlaku tematycznego poświęconego pamięci Żydów otwockich i karczewskich oraz szlaku fortecznego przedmościa warszawskiego. Pożądane jest także utworzenie spójnej sieci szlaków rowerowych. Kompleksowy projekt takiej sieci został już opracowany w 2003 r., rozpoczęto już znakowanie szlaków i będzie to trwało do końca 2005 r.

Atrakcje turystyczne Otwocka wiążą się ściśle z funkcjonowaniem Mazowieckiego Parku Krajobrazowego, który chroni najcenniejsze przyrodniczo tereny wchodzące w skład powiatu otwockiego (częściowo też w okolicach Warszawy). Tylko część Parku leży na terenie Otwocka, ale wiele jego atrakcji leży na terenie Miasta lub w jego pobliżu i są łatwo dostępne z terenu Otwocka.

Park został utworzony na przełomie 1986 i 1987 r. i obejmuje ponad 23 tysiące hektarów. Celem ochrony tych terenów jest zachowanie pozostałości pasma lesistego, ciągnącego się równoległe do doliny Wisły po jej wschodniej stronie, nazywanych Borami Nadwiślańskimi. Znajdujące się tutaj kompleksy leśne (Lasy Wawerskie, Lasy Otwockie, Lasy Celestynowskie) są pozostałością rozległej niegdyś Puszczy Osieckiej i rozległego niegdyś Bagna. Otwock jest położony w centralnej części Mazowieckiego Parku Krajobrazowego, w związku z czym duża część związanych z nim atrakcji turystycznych znajduje się na terenie Miasta, a pozostałe miejsca godne zwiedzenia znajdują się w niewielkiej od niego odległości i mogą być celem krótkich wycieczek.

Powierzchnia Parku ukształtowana została przez lodowiec i działalność wód powierzchniowych, w tym przez wody Prawisły. Na bogactwo form krajozobrazowych składają się tu łańcuchy wydmy, których względna wysokość dochodzi nawet do 20 m. Zagłębienia

śródywymowe, często zabagnione, przełomowe odcinki rzek Świdra i Mieni oraz liczne dolinki strumieni zasilają Bagno Całowanie. Rozległe, ciągnące się od rezerwatu "Na Torfach" aż do Pogorzeli Osieckiej i Sobienek, częściowo zamienione na łąki i pastwiska, bagno dopełnia obrazu charakterystycznego dla dawnego, południowo-wschodniego Mazowsza. Terenom Parku dodaje uroku również duża liczba małych torfowych jeziorok rozesłanych po całym omawianym terenie, a będących charakterystycznym elementem tzw. "leśnego Mazowsza".

Około 70% powierzchni Parku zajmują lasy, w większości iglaste. Można tutaj spotkać prawie wszystkie typy borów, od boru mieszanego, poprzez bór wilgotny i świeży, aż do boru suchego. Najciekawsze są bory bagienne z parasolowatą karłowatą sosną, porastające zatorfione, śródywymowe obniżenia.

Z ciekawszych roślin można tutaj spotkać m.in. bagno zwyczajne, żurawinę błotną, rosiczkę okrągłolistną i modrzewnicę. Na wilgotnych łąkach pozostałych po terenach bagiennych, porośniętych trawami i turzycami, spotyka się obfitość charakterystycznych dla tego terenu ziół jak np. krwawnica, babka lancetowata, skrzypy. Znajduje się tutaj również unikatowe na Mazowszu stanowisko brzozy niskiej, krzewu będącego reliktem epoki polodowcowej, a osiągającego ok. 1 m wysokości.

Tereny te są również ostoją wielu gatunków ptaków, np. zaobserwować tu można żurawie, rycyki, srokosze, dziwonie, dudki, wilgi, myszołowy, bekasy, pokląskwy i wiele innych. Teren Bagna spełnia wszelkie kryteria do nadania mu statusu ostoi ptaków o randze co najmniej krajowej. Występują tu takie gatunki zagrożone jak derkacz i błotniak łąkowy. Do cenniejszych gatunków, znajdujących swą ostoję w okolicach Otwocka należą łoś, kuna leśna, wydra borsuk, łabędź niemy, bocian czarny, żuraw, kruk, dudek, zimorodek, żmija zygzakowata.

Najcenniejsze przyrodniczo tereny zostały objęte ściślejszą ochroną w formie rezerwatów przyrody (głównie torfowiskowych). Są to rezerwaty:

- "Las im. Króla Jana III Sobieskiego" - ochrona pozostałości lasów grądowych,
- "Celestynowski Grąd" - ochrona fragmentu lasu grądowego,
- "Bocianowskie Bagno" - ochrona zróżnicowanych leśnych zbiorowisk borowych porastających wydmy i obniżenia międzywymowe i towarzyszące im mszary bagienne,
- "Pogorzelski Mszar"- ochrona torfowisk wysokich i przejściowych,
- "Czarci Dół" - ochrona torfowisk wysokich i przejściowych,
- "Szerokie Bagno" - ochrona torfowisk wysokich i przejściowych,
- "Żurawinowe Bagno" - ochrona torfowisk wysokich i przejściowych,
- "Na Torfach" - ochrona największego w Parku jezioroka torfowego wraz z otaczającym go lasem, będącym ostoją wielu gatunków.

- "Świder" - ochrona najciekawszych krajobrazowo i przyrodniczo odcinków rzek Mieni i Świdra, posiadającego w wielu miejscach charakter rzeki górskiej. Oprócz walorów przyrodniczych rzeka Świder jest bardzo popularnym miejscem odpoczynku wakacyjnego w rejonie Otwocka. Może być szczególnie polecana rodzicom z małymi dziećmi, które bezpiecznie mogą się kąpać w płytkiej rzece.
- "Wyspy Świdorskie" - ochrona wysp na Wiśle, będących miejscem lęgowym i ostoją wielu gatunków ptaków.

Najwięcej informacji o przyrodzie Otwocka, jego okolic i Mazowieckiego Parku Krajobrazowego można znaleźć odwiedzając Muzeum i Bazę Edukacji Ekologicznej „Na Torfach”.

W 2002 r. Otwock dysponował 6 obiektami noclegowymi (dane GUS), wszystkie całoroczne, z łącznie 310 miejscami noclegowymi. Jest to więcej niż np. w Mińsku Mazowieckim czy Piasecznie, ale i tak teren Miasta i okolic nie należy do często odwiedzanych przez turystów. W 2002 r. w powiecie otwockim zarejestrowano 19 740 korzystających z noclegów, znacznie mniej niż w powiecie legionowskim (61 005), pruszkowskim (34 395), czy piaseczyńskim (31 714).

Większość turystów odwiedzających teren dawnego województwa warszawskiego przyciąga właśnie stolica. Natomiast Otwock powinien szukać swojej szansy w większym stopniu w turystyce sanatoryjnej i uzdrowiskowej, a także przygotowując atrakcyjne tereny leśne do uprawiania narciarstwa biegowego i urządzania wycieczek rowerowych.

Otwock ma predyspozycje by stać się średniej wielkości ośrodkiem turystycznym generującym głównie ruch sobotnio-niedzielny z Warszawy, jak i turystów przyjeżdżających do Warszawy. W tym celu trzeba przede wszystkim zadbać o odpowiednią promocję miasta, zapewnienie usług okołoturystycznych takich jak noclegi, wyżywienie – na różnym poziomie cenowym i w różnym standardzie. Istnieje potrzeba zapewnienia różnych atrakcji (brak jest niewielkich kawiarni, piwiarni itp. na odpowiednim poziomie). Brak również jednolitego systemu informacji miejskiej (kiepskie oznakowanie ulic w tablice z ich nazwami, całkowity brak tablic informacyjnych o miejskich zabytkach i miejscach godnych uwagi, brak jednolitego systemu oznakowania posesji) oraz miejskiego centrum informacji turystycznej.

Z punktu widzenia perspektyw rozwoju turystyki negatywnie należy ocenić fakt braku w Otwocku zagospodarowanych kąpielisk, kempingów, wypożyczalni sprzętu turystycznego i sportowego. Miasto wciąż jest kojarzone z jego sławnymi przed laty walorami przyrodniczymi, jednak od wielu lat można mówić o regresie i wyraźnym spadku zainteresowania turystów Otwockiem. Do barier można zaliczyć braki w zakresie infrastruktury turystycznej i sportowej, regularnie obowiązujący zakaz kąpieli w Świdrze, brak rozreklamowanych atrakcji. Nie bez znaczenia jest również zmiana stylu życia Polaków w wyniku przemian ustrojowych i społecznych zapoczątkowanych w 1989 r.: otwarcie granic (możliwość spędzania wakacji na całym świecie), budowa wielu pływalni i akwa-parków, moda na spędzanie wolnego czasu w centrach handlowych, rozwój motoryzacji (umożliwiający spędzanie nawet krótkiego czasu w odległych miejscach Polski).

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

Mimo pewnych negatywnych zjawisk, w chwili obecnej Otwock nadal posiada realną szansę na dynamiczny rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnej. Miasto może być miejscem tworzenia nowych, specjalistycznych placówek lecznictwa, rehabilitacji, profilaktyki, rekreacji, fizycznej (np. wczasy odchudzające, kolonie, obozy wypoczynkowe i sportowe). Inne szanse dla Otwocka to:

- organizacja atrakcyjnych imprez i usług turystycznych z programem turystycznym,
- zaspokajanie potrzeb w zakresie rekreacji i turystyki mieszkańców Otwocka, powiatu otwockiego i aglomeracji warszawskiej, w dużej mierze pozbawionej nieodległej bazy turystycznej położonej wśród atrakcyjnych terenów,
- organizowanie imprez i usług turystycznych z programem tematycznym skupionym wokół kultury żydowskiej, postaci Andriollego, Reymonta, Piłsudskiego, nawiązujących do mickiewiczowskiego Soplicowa, uwzględniających zwiedzanie Instytutu Energii Atomowej, pałacu w Otwocku Wielkim itp.,
- zagospodarowanie miejsca plażowania i kąpieli nad Świdrem - po uzyskaniu poprawy jego wód do co najmniej II klasy czystości.

Osiągnięciu powyższych celów będą służyły aktywne działania, które w dużym stopniu mogą być inicjowane przez władze Miasta:

1. Promocja walorów turystyczno-wypoczynkowych i rekreacja. Opracowanie oferty inwestycyjnej i usługowej w tym zakresie, zapewnienie preferencji dla inwestorów.
2. Preferencje dla budownictwa pensjonatowego w Świdrze, Śródborowie, Soplicowie.
3. Inicjowanie i doradztwo w zakresie tworzenia gospodarstw agroturystycznych, w tym z wykorzystaniem funduszy strukturalnych UE.
4. Współpraca z organizacjami turystycznymi w zakresie tworzenia tras turystycznych, infrastruktury turystycznej.
5. Zagospodarowanie dla narciarstwa, saneczkarstwa, rowerów górskich terenu góry Meran oraz dawnego wysypiska śmieci.
6. Budowa spacerowej promenady nadświdrzańskiej.
7. Wykorzystanie dzielnicy Soplicowo, z jego zabudową, nazwami ulic, i terenem Muzeum Otwockiego, jako miejsca lokalizacji obiektów i spektakli plenerowych, m.in. nawiązujących do "Pana Tadeusza".
8. Utworzenie aktywnego Centrum Promocji i Informacji Turystycznej.
9. Wykonanie Systemu Informacji Miejskiej.
10. Opracowanie programu ratowania najcenniejszych obiektów mieszkalnych w stylu otwockim.

11. Wpisanie do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego zagospodarowania trasy szlaków turystycznych celem ich ochrony

Promocją walorów Miasta zajmuje się Wydział Promocji, Rozwoju i Działalności Gospodarczej, wchodzący w skład struktur Urzędu Miasta Otwocka. Działania Wydziału obejmowały:

1. Udział w targach, wystawach, przedsięwzięciach zewnętrznych w 2003 r.
 - Salon INVESTCITY GOSPODARKA na 75 MTP (Poznań), Samorządowe Forum Gospodarcze z tematem wiodącym „Partnerstwo Publiczno-Prywatne”.
 - Udział w Austriackiej Misji Gospodarczej w Polsce.
 - TOUR SALON 2003 (Poznań), VI Międzynarodowy Festiwal Filmów Turystycznych. Do Festiwalu zgłoszony został film promocyjny o Otwocku.
2. Współfinansowanie przez Wydział imprez wewnętrznych Otwocka w 2004 r.:
 - IV Rajd Mazowiecki z Odcinkiem Specjalnym w centrum Miasta,
 - Miejski Konkurs Plastyczny „To w Otwocku lubię najbardziej”,
 - III Otwockie Forum Gospodarcze,
 - Konferencja regionalna „Możliwości zwiększenia zdolności finansowych samorządów do pozyskania środków z funduszy unijnych”
3. Udział Otwocka w imprezach zewnętrznych w 2004 r.:
 - Targi CEPIF (Central Europe Property & Investment Fair), Warszawa.
 - INVESTCITY ŚRODOWISKO, Poznań Targi Inwestycyjne Miast Polskich.

Otwock prezentuje się na łamach następujących mediów:

 - Panorama Polskich Miast”,
 - Biznesowy Informator Gospodarczy Inwestycyjno-Budowlany,
 - „Mazowieckie. Lider Polskiej Przedsiębiorczości”,
 - Polskie Radio Bis „Krajobrazy”,
 - TVP 3 w paśmie łącznym z TVP2 (film promocyjny) o Otwocku,
 - „Życie Otwocka” - płyta CD „Perły wśród sosen”, przedstawiającej historię Miasta.
4. Tworzenie materiałów promocyjnych
 - Katalogu „Otwock – miasto z dobrym klimatem”

- Katalogu „Otwock – oferty inwestycyjne”
- Zbioru kart pocztowych z Otwocka
- Filmu artystyczno – promocyjnego „Otwock – tradycja i współczesność”

1.1.14 Media

Wodociągi

W Otwocku system zaopatrzenia w wodę jest dość dobrze rozbudowany. Na terenie Miasta działa 13 studni, dodatkowo 4 odwierty są w rezerwie. Zatwierdzone zasoby oszacowane są na ponad 800 m³/h. W roku 2003 z sieci wodociągowej korzystało 20 914 mieszkańców Otwocka, tj. 49,5% ogółu mieszkańców. Obecnie na terenie miasta Otwocka i Karczewa (wg danych Otwockiego Zakładu Wodociągów i Kanalizacji) funkcjonuje 100 km sieci wodociągowej, która obejmuje łącznie 31 354 mieszkańców, co stanowi 54,63%. Na najbliższe lata przewidziano poważne inwestycje mające znacznie zwiększyć w Otwocku ilość podłączeń do sieci wodociągowej.

Zaopatrzenie w wodę odbywa się obecnie z 4 stacji wodociągowych pobierających wodę z ujęć działających na terenie Miasta. Są to:

- ujęcie "Karczewska" wraz ze stacją uzdatniania wody,
- ujęcie "Borowa",
- ujęcie „Batorego”,
- ujęcie przy ulicy Sienkiewicza.

Stacja „Karczewska” posiada największą wydajność ze wszystkich stacji wodociągowych na terenie Otwocka, zlokalizowana jest w południowej części Miasta na terenie Otwockiego Zakładu Wodociągów i Kanalizacji (przy ul. Karczewskiej).

Istniejąca sieć wodociągowa zasila teren Otwocka i Karczewa jako jedną aglomerację. Większa część istniejącej sieci jest zlokalizowana w południowej i południowo-wschodniej części Miasta. Wyróżnia się pięć obszarów, na których zlokalizowana jest rozdzielcza sieć wodociągowa (Dn 200 – 100 mm), tj.:

1. Obszar północno-wschodni – osiedle Żeromskiego, Wólka Mładzka. Zlokalizowana jest tam sieć rozdzielcza przebiegająca w ulicach: Żeromskiego, Rakowej, Wszyńskiego, Spartańskiej, Wypoczynkowej oraz Nadrzecznej. Tereny te zasilane są wodą pochodzącą z ujęcia „Batorego” oraz ujęcia i stacji wodociągowej „Karczewska”. Woda doprowadzana jest magistralą wodociągową Dn 500 – 300 mm, przebiegającą od stacji „Karczewska” w kierunku Jabłonnej oraz Świerku w ulicach: Karczewska, Krasińskiego, Reymonta.
2. Tereny położone w centralnej części Otwocka, na północ od linii kolejowej. Istnieje tam sieć rozdzielcza, przebiegająca w ulicach: Kościuszki, Żeromskiego, Reymonta, Kochanowskiego, Samorządowa, Borowa oraz Cisowa. Obszar ten jest zasilany w

wodę z ujęć: „Batorego” i „Karczewska” poprzez magistralę w ulicy Krasińskiego i wodociąg w ulicy Koziej oraz z ujęcia i stacji wodociągowej „Borowa”, znajdującej się na tym terenie.

3. Obszar południowo-zachodni – osiedle Kresy oraz Batorego. Zlokalizowana tam sieć rozdzielcza przebiega w ulicach: Przewoska, Batorego, Okrzei, Świderska. Tereny te zasilane są z ujęcia „Batorego” oraz „Karczewska” poprzez magistralę wodociągową w ulicy Karczewskiej.
4. Osiedle domków położone w północnej części Miasta, w okolicy ul. Sienkiewicza. Zlokalizowana na tym terenie sieć nie posiada połączenia z siecią wodociągową na pozostałym obszarze Miasta. Zasilanie w wodę odbywa się z ujęcia oraz stacji wodociągowej „Sienkiewicza”.
5. Miejscowość Karczew – zlokalizowana na południe od granic Otwocka. Woda na te tereny dostarczana jest za pomocą sieci wodociągowej przebiegającej od stacji „Karczewska” w kierunku południowym.

Na terenach nie objętych miejską siecią wodociągową zaopatrzenie w wodę jest realizowane poprzez indywidualne ujęcia.

Kanalizacja

Na terenie Otwocka i Karczewa funkcjonuje obecnie sieć kanalizacji sanitarnej o długości 93 km (w tym 8 pompowni i 1 km kolektora tłoczego), obejmująca swym zasięgiem 39 283 mieszkańców, co stanowi 68,45%. W ostatnich latach następowała systematyczna rozbudowa sieci kanalizacyjnej, w ciągu trzech ostatnich lat jej długość zwiększyła się o ok. 12%. System kanalizacji w Otwocku obejmuje głównie śródmieście Miasta, dzielnice Świerk i Jabłonę, Kresy, Świder Wschodni i Świder Zachodni. Tylko nieliczne kolektory obejmują północną i wschodnią część miasta.

Obecnie długość sieci kanalizacyjnej wynosi ok. 70 km. Z sieci kanalizacyjnej korzysta ok. 50% mieszkańców Otwocka. Na najbliższe lata przewidziano poważne inwestycje mające znacząco poprawić ten wskaźnik.

Oczyszczalnie ścieków

Całość ścieków z terenów Otwocka, Józefowa i Karczewa odprowadzana jest do jednej oczyszczalni ścieków położonej w południowo-wschodniej części Miasta, przy ulicy Kraszewskiego.

Główny kolektor przebiega od oczyszczalni ścieków w kierunku północnym ulicą Kraszewskiego, następnie w kierunku północno-wschodnim ulicami Batorego, Przewoską, Powstańców Warszawy, Orlą, gdzie przechodzi na drugą stronę torów kolejowych, a następnie w kierunku wschodnim ulicą Warszawską. Kolektor ten pochodzi z okresu międzywojennego, posiada przekrój owalny w wymiarach 1,1 x 0,5 m. Stan techniczny kolektora jest bardzo zły, a przeprowadzone badania wykazały liczne nieszczelności i uszkodzenia, konieczne jest zatem jak najszybsze wykonanie modernizacji i naprawy tego kanału. Do głównego kolektora podłączone są kolejno ciągi kanalizacji sanitarnej odprowadzające ścieki ze wschodniej części Miasta – dzielnice: Kresy, Świder Zachodni oraz Świder Wschodni, śródmieścia oraz terenów położonych na północ od linii kolejowej – sieci

przebiegającej w ulicy Reymonta i dalej Narutowicza w kierunku Świerku oraz dzielnicy Śródborów.

W dziedzinie gospodarki ściekowej w Otwocku ważnym wydarzeniem było uruchomienie w czerwcu 1994 r. części biologicznej oczyszczalni ścieków. Zdolność oczyszczania ścieków w tym obiekcie początkowo wynosiła 14 000 m³/dobę. W wyniku prac modernizacyjnych jej moc została zwiększona do 15 000 m³/dobę, czyli będzie zdolna obsługiwać ok. 100 000 mieszkańców. Jest to oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna. Odbiornikiem ścieków jest Wisła poprzez końcowy odcinek rzeki Jagodzianki.

Wiosną 2000 r. uruchomiono stację zlewną dla ścieków dowożonych (szambo) wozami z całego rejonu (tj. z południowo-wschodniej części byłego woj. warszawskiego). Fakt ten wpłynął na zmniejszenie kosztów jednostkowych m³ oczyszczonych ścieków.

Do najważniejszych zadań realizowanych w zakresie kanalizacji w latach dziewięćdziesiątych należy budowa kolektora zachodniego, tzw. "Łąkowa", dzięki któremu nastąpiło skanalizowanie osiedla Kresy, Świdra Zachodniego i Wschodniego, tj. terenów, które ze względu na gęstość zabudowy bardzo tego potrzebowały.

Na terenie nie objętym siecią kanalizacji sanitarnej ścieki gromadzone są w zbiornikach, z których są następnie usuwane za pomocą transportu asenizacyjnego. Zbiorniki te w wielu przypadkach są nieszczelne, a gromadzone nieczystości przedostają się do wód podziemnych oraz powierzchniowych, w tym rzeki Świder stanowiącej rezerwat przyrody. Jedynym możliwym rozwiązaniem tego problemu jest rozbudowa systemu kanalizacyjnego, co doprowadzi do likwidacji istniejących zbiorników i zapobiegnie postępującemu zanieczyszczeniu środowiska naturalnego.

Energia elektryczna

Energia elektryczna doprowadzona jest do Miasta z układu pierścieniowego sieci napowietrznej 110 kV zasilanej z linii przesyłowej 400 kV z Kozienic. Odbiorcy zasilani są za pomocą napowietrznej sieci magistralno-rozdzielczej 15 kV, wyprowadzonej z czterech stacji elektroenergetycznych 110/15 kV, "Józefów", "Karczew", "Teklin i "Świerk". Stacje te usytuowane są w odległości od 3 do 6 km od centrum Miasta i tworzą pierścień zamknięty linii przesyłowych 110 kV. Tworzą razem system wzajemnie rezerwującego się źródła dla energii średniego napięcia 15 kV.

Obiekty zasilane są w energię elektryczną z sieci rozdzielczej kablowej lub napowietrznej poprzez stacje transformatorowe zlokalizowane w budynkach, wolnostojące lub słupowe, zależnie od intensyfikacji zabudowy (linie kablowe głównie w centralnej części Miasta).

Z danych statystycznych wynika, że zużycie energii elektrycznej w Otwocku w ciągu ostatnich lat nieznacznie wzrosło i należy do jednych z większych w województwie mazowieckim (w przeliczeniu na jednego mieszkańca). Dla województwa wartość ta to 635 kWh (na 1 odbiorcę 2083,1 kWh), podczas gdy w miastach powiatu otwockiego odpowiednio: 1051,5 i 2871,6 kWh.

Zaopatrzenie w ciepło

Dostarczaniem energii cieplnej do budynków w Otwocku zajmuje się Otwocki Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. przy ul. Andriollego, działający w formie jednoosobowej spółki skarbu gminy. Zakład sprawuje zarząd nad urządzeniami ciepłowniczymi i przeprowadza prace konserwacyjno - remontowe. Kilka obiektów na obrzeżach Miasta obsługuje karczewska ciepłownia Komunalnego Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej Sp. z o.o., która w założeniach projektowych miała zaopatrywać w ciepło odbiorców w Karczewie i Otwocku.

W Otwocku istnieją dwie sieci ciepłownicze: sieć wysoko i niskoparametrowa, o łącznej długości 12,0 km. Eksploatowana jest od ponad 30 lat i w związku z tym odznacza się dużym stopniem zużycia. Starsza sieć - niskoparametrowa - kwalifikuje się praktycznie w całości do wymiany, gdyż większość awarii sieciowych występuje na niej. Dodatkowo, sieć ta biegnie piwnicami budynków, co znacznie utrudnia jakiegokolwiek prace sieciowe (należy każdorazowo uzyskiwać zgodę właścicieli piwnic na usunięcie awarii). Pogarszająca się od lat sytuacja ciepłownictwa w Otwocku zmusza do podjęcia natychmiastowych strategicznych rozwiązań co do jej przyszłości. Pod uwagę brane są następujące możliwości: remont i eksploataowanie odrębnej sieci otwockiej, połączenie jej z siecią karczewską (spółka obu gmin), zarządzanie połączoną siecią oby tych gmin przez Stołeczne Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Warszawie.

Obie otwockie sieci pracują tylko w okresie grzewczym, gdyż dostarczają ciepło tylko na potrzeby centralnego ogrzewania.

Zapotrzebowanie na energię ciepłą w 1999 r. wynosiło 19,2 MW.

Na terenie miasta funkcjonuje 14 lokalnych kotłowni, 49 węzłów cieplnych oraz 95 rozdzielni ciepła. W sezonie grzewczym ciepło dostarczane jest do 170 budynków, a wielkość ogrzewanej powierzchni to 173.614 m².

W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego z elementami strategii rozwoju społeczno-gospodarczego miasta Otwocka zakładało się, że z systemu ciepłowniczego zaopatrywane będzie budownictwo mieszkaniowe wielorodzinne, usługi, w tym obiekty służby zdrowia oraz budownictwo indywidualne, położone w zasięgu sieci ciepłej. Pozostałe obiekty będą zaopatrywane w ciepło ze źródeł indywidualnych, przy czym zakłada się, że ze względu na specyficzne warunki środowiska naturalnego Otwocka będzie to głównie ogrzewanie gazowe, olejowe lub elektryczne.

Rozwój sieci gazowej spowodował znaczne ograniczenie użycia węgla jako paliwa w lokalnych kotłowniach, jednak wzrost cen gazu, idący w parze z pogorszeniem sytuacji ekonomicznej wielu mieszkańców, powoduje ponowny wzrost zainteresowania węglem jako surowcem energetycznym. Ma to negatywne konsekwencje dla stanu środowiska przyrodniczego.

Zaopatrzenie w gaz

Na terenie Miasta występują sieci gazowe średniego i wysokiego ciśnienia oraz stacja redukcyjno-pomiarowa I stopnia „Świerk” zlokalizowana przy gazociągu wysokiego ciśnienia średnicy 500 mm "Puławy" w Wólce Mładzkiej.

Drugim źródłem zasilania jest stacja redukcyjno-pomiarowa I stopnia „Karczew”, zlokalizowana przy gazociągu wysokiego ciśnienia Świerk-Mory w Karczewie.

Podstawowy układ sieci gazowej średniego ciśnienia tworzą:

- magistrala gazowa śr. 350/300 mm ze stacji „Karczew” do układu sieci gazowej Warszawa-Gocław,
- magistrala gazowa śr. 200 mm w ulicy Świerczewskiego ze stacji „Świerk” do połączenia z gazociągiem śr. ciśn. 300 mm w ulicy Dzieci Polskich w Międzyzlesiu (połączona ze stacją redukcyjno-pomiarową I stopnia Stara Miłosna).

Na bazie tej sieci realizowana jest sieć rozdzielcza w Mieście. Redukcja ciśnienia ze średniego na niskie następuje indywidualnie na każdej posesji w węzłach redukcyjno-pomiarowych II stopnia.

Długość sieci rozdzielczej w 1996 r. wynosiła około 60,0 km, podłączonych do niej było 1712 budynków.

Odsetek mieszkańców korzystających z sieci gazowej jest raczej niski w porównaniu z innymi miastami województwa - kształtuje się na poziomie 55,3% (Karczew 70,1% , Legionowo 77,3%, Piaseczno 82,1% , Łomianki 82,7%).

1.1.15 Mieszkalnictwo

Otwock jest atrakcyjnym miejscem (celem) inwestycji mieszkaniowych. Świadczy o tym znaczny napływ ludności do Miasta (około 600 osób rocznie) i aż do 2002 r. dodatnie saldo migracji oraz stale powiększające się zasoby mieszkaniowe miasta.

Według GUS w Mieście Otwock na koniec 2002 r. było 14 405 mieszkań (48 358 izb) o łącznej powierzchni 863 837 m². Stan zasobów mieszkaniowych w Otwocku na koniec 1998 r., w zależności od formy własności przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 24.

Wyszczególnienie	Ogółem	Z tego:					
		Osób fizycznych	Spółdzielni mieszk.	Gminy	Skarbu Państwa	Zakładów pracy	Pozostałych podmiotów
Mieszkania	14 405	7 457	4 011	2 149	606	145	37
Powierzchnia użytkowa w m ²	863 837	567 333	180 177	23 541	23 541	5 252	1 754
Ludność	41 210	23 322	9 933	1 673	1 673	383	61

Źródło: Urząd Miasta Otwocka, Rocznik Statystyczny Województwa Mazowieckiego 2003

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

Struktura własnościowa zasobów mieszkaniowych w 2002 r. w Otwocku przedstawia się następująco:

- 52% mieszkań należy do osób fizycznych,
- 28% stanowią mieszkania spółdzielcze,
- 15% to mieszkania gminne,
- 4% to własność Skarbu Państwa,
- 1% mieszkań należy do zakładów pracy.

Inaczej prezentował się stan zasobów mieszkaniowych w Otwocku na koniec 1998 r. w zależności od formy zarządu. Dane na ten temat prezentuje poniższa tabela.

Tabela nr 25.

Wyszczególnienie	Ogółem	Z tego:			
		Jednostki komunalnej	Spółdzielcze	Zakładów pracy	Prywatne czynszowe
w tys. Mieszkania	14,3	3,7	5,4	0,4	4,8
%	100	26	38	3	33
w tys. Powierzchnia	734,0	145,9	249,7	16,4	322,0
%	100	20	34	2	44

Źródło: *Urząd Miasta Otwocka*

Wśród form zarządu mieszkań dominuje spółdzielnia (38% mieszkań), nie wiele mniej jest mieszkań prywatnych czynszowych (33%). Miasto zarządza 26% mieszkań.

Rocznik Statystyczny Województwa Mazowieckiego 2003 wskazuje, że w 2002 r. przeciętnie na 1 mieszkanie w Otwocku przypadało 2,91 osób (powiat otwocki 3,21, województwo mazowieckie 3,08). Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosiła 60,0 m² (powiat 73,6 m², województwo 66,2 m²), co w przeliczeniu na 1 osobę daje 20,6 m² (powiat 22,8 m², województwo 21,4 m²).

Na tej podstawie sytuację mieszkaniową Otwocczan można określić jako niekorzystną. Co prawda statystyczne mieszkanie zamieszkuje niewiele osób (poniżej 3), co może wydawać się korzystne, ale przynajmniej częściowo przyczyna tkwi w bardzo małych powierzchniach tych mieszkań - co jest czynnikiem niekorzystnym. Małe rozmiary przeciętnego otwockiego mieszkania - na terenie powiatu niższe tylko w gminie Osieck - kontrastują z dużymi mieszkaniami w gminach sąsiednich: Józefów - 88,6 m², Karczew - 73,6 m², Celestynów - 77,7 m², Wiązowna 90,6 m².

Na terenie gmin powiatu otwockiego w 2002 r. oddano do użytku 559 mieszkań, co na tle województwa mazowieckiego jest wynikiem dobrym (więcej oddano tylko w powiatach:

legionowskim, pruszkowskim i wołomińskim). W 334 przypadkach były to mieszkania indywidualne, w mniejszym stopniu społeczne i czynszowe, przeznaczone na sprzedaż lub wynajem oraz spółdzielcze. Mieszkania (komunalne) gminne lub zakładowe w 2002 r. nie powstały.

Na terenie gminy Otwock można wyodrębnić następujące typy zabudowy mieszkaniowej:

- zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna o strukturze kompleksowych osiedli mieszkaniowych. Reprezentowana ona jest przez osiedla spółdzielcze położone w południowej i centralnej części gminy;
- intensywna zabudowa jednorodzinna realizowana głównie na zachodnich i północnych terenach miasta;
- zabudowa jednorodzinna na terenach z istniejącym drzewostanem leśnym, realizowana we wschodniej części miasta.

W nowych obowiązujących planach zagospodarowania przestrzennego, w rejonach: Ługi Północne, Świerk, Wólka Mładzka, Śródborów, Jabłonna, Świder, pod różne formy zabudowy mieszkaniowej przeznaczone jest ok. 12,4% powierzchni gminy. Największa ilość terenów, na których zmieniono sposób zagospodarowania gruntów na tereny pod zabudowę mieszkaniową znajduje się w rejonach Ługi Północne, Świerk, Wólka Mładzka, Śródborów.

Prognoza struktury budownictwa mieszkaniowego w latach 2006-2010 wygląda następująco:

Tabela nr 26.

Rodzaj inwestora	W latach 2006-2010
Spółdzielcze	35%
Indywidualne	50%
TBS	10%
Komunalne	5%

Źródło: Serwis Urzędu Miasta Otwocka, www.otwock.pl

Problemem mieszkaniowym Otwocka jest znaczne zaawansowanie wiekowe dużej części mieszkań - ponad 4 tys. zostało wybudowanych przed rokiem 1944 r. Ma to często przełożenie na niską jakość standardu zamieszkania w nich oraz duże potrzeby remontowe. Warto zwrócić uwagę, że ok. 1 200 tych mieszkań to mieszkania gminne.

Mieszkania gminne w Otwocku to głównie obiekty budowane w okresie dwudziestolecia międzywojennego oraz krótko po wojnie - głównie do roku 1970. Mieszkania w budynkach budowanych po tym roku to 100 - zaledwie ok. 4,7% ogółu gminnych mieszkań.

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

Strukturę zamieszkania (powierzchnia mieszkań oraz ich powierzchnia) wg wieku budynków przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 27.

Wyszczególnienie wg daty budowy	Ogółem	Z tego:					
		Osób fizycznych	Spółdzielni mieszk.	Gminy	Skarbu Państwa	Zakładów pracy	Pozostałych podmiotów
Mieszkania wybudowane przed 1918 r.							
mieszkania	478	328	-	123	15	12	-
pow. w m ²	23 480	17 511	-	4 816	673	480	-
Mieszkania wybudowane w latach 1918-1944							
mieszkania	3 559	2 046	53	1 083	333	31	13
pow. w m ²	170 854	112 001	1 947	43 185	12 060	1 174	487
Mieszkania wybudowane w latach 1945-1970							
mieszkania	4 421	2 160	1 274	760	180	46	1
pow. w m ²	226 335	136 252	52 245	30 548	5 979	1 271	40
Mieszkania wybudowane w latach 1971-1978							
mieszkania	26 70	829	1 708	100	5	27	1
pow. w m ²	145 869	67 981	72 333	4 089	237	1 175	54
Mieszkania wybudowane w latach 1979-1988							
mieszkania	1 268	850	380	-	-	18	20
pow. w m ²	113 136	91 374	20 166	-	-	638	958
Mieszkania wybudowane w latach 1989-2002							
mieszkania	1 673	924	596	80	72	-	1
pow. w m ²	149 999	108 755	33 486	3 073	4 550	-	115
Mieszkania w budowie							
mieszkania	271	270	-	-	-	-	1
pow. w m ²	30 041	29 941	-	-	-	-	100

Źródło: Urząd Miasta Otwocka

Zaawansowany wiek mieszkań komunalnych idzie w parze ze znacznymi potrzebami remontowymi tych obiektów. Mieszkania wybudowane przed 1944 r. wymagają przede wszystkim najkosztowniejszych remontów kapitalnych, mieszkania młodsze - głównie remontów pośrednich i zabezpieczających. Duże są również potrzeby w zakresie remontów bieżących. Szacuje się, że potrzeby remontowe gminnych jednostek mieszkaniowych przekraczają 100 mln zł.

Podsumowując aktualną sytuację w mieszkalnictwie warto zwrócić uwagę na trzy aspekty:

- 35% zasobu mieszkaniowego miasta wymaga generalnych remontów, gruntownej przebudowy lub wymiany,
- 27,5 % ogólnego zasobu mieszkaniowego miasta to mieszkania komunalne. Jest to ilość ogromna, zbyt duża, jak na możliwości utrzymaniowe i finansowe miasta,
- wyposażenie mieszkań w podstawowe instalacje i urządzenia jest znacznie niższy niż w kraju i w województwie,
- zły stan części budynków spowoduje, że ich część będzie musiała zostać wyłączona z użytkowania,
- istnieje pilna potrzeba wybudowania mieszkań dla około 150 rodzin zamieszkałych w budynkach komunalnych przeznaczonych do rozbiórki lub z nakazem eksmisji,
- brak jest na terenie Miasta noclegowni.

1.1.16 Infrastruktura drogowa

Istniejący układ komunikacyjny powstał w wyniku połączenia w jeden organizm miejski samodzielnych w momencie ich powstawania jednostek osadniczych, o swoistych lokalnie uwarunkowanych preferencjach komunikacyjnych.

Stary Otwock – obecnie centrum Miasta – charakteryzuje się układem gęstej sieci drobnych uliczek doprowadzających ruch z terenów obsługiwanych do układu „tranzytowego”, ciągu ulic Kołłątaja-Staszica-Karczewska, z konsekwencją nadmiernie częstych włączeń i nieprawidłowych skrzyżowań.

Jednostki osadnicze, takie jak: Świder Zachodni, Świder Wschodni, Śródborów, Sopicowo, stanowiące w większości tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej na działkach powstałych w wyniku parcelacji kwartałów wyznaczonych dość regularnym układem ulic, charakteryzują się niewielkimi szerokościami tych ulic, nieczytelnym ich przebiegiem w terenach niezabudowanych, co przy braku utwardzonych nawierzchni tych ulic jest równoznaczne z brakiem obsługi komunikacyjnej niektórych fragmentów terenów tych jednostek.

Trudną sytuację nadmiernego obciążenia ruchem samochodowym ulic, stanowiących podstawowy układ drogowo-uliczny Miasta, pogarszają poruszające się po nich samochody ciężarowe obsługujące zlokalizowane w obszarze centrum składy celne, magazyny i hurtownie.

Barierę dla komunikacji samochodowej i pieszej stanowi linia kolejowa dzieląca obszar Miasta na dwie części połączone ze sobą tylko jednym bezkolizyjnym przejściem.

Następna tabela przedstawia długość dróg krajowych, wojewódzkich oraz powiatowych znajdujących się na terenie Miasta oraz udział dróg z nawierzchnią twardą – ulepszoną w każdej z wyróżnionych kategorii.

Tabela nr 28.

Kategoria	Długość (km)	W tym z nawierzchnią twardą - ulepszoną	
		km	%
Krajowe	2,5	2,5	100
Wojewódzkie	1,0	1,0	100
Powiatowe	44,0	42,5	96,6
Gminne	183,0	45,4	24,8
RAZEM	230,5	92,4	40,1

Źródło: Urząd Miasta Otwocka

Bardziej szczegółowe zestawienie dotyczące nawierzchni dróg przedstawia poniższe zestawienie:

Tabela nr 29.

Rodzaj nawierzchni	Długość (m)
Nawierzchnia twarda	54 300
Nawierzchnia ulepszona	45 440
w tym:	
bitumiczne	42 050
z trylinki	2 950
z kostki brukowej	180
z bloczków betonowych	260
Nawierzchnia twarda nieulepszona	8 860
w tym:	
brukowe	500
tłuczniowe	1 840
gruntowe doziarnione	6 520
Nawierzchnia ziemna	128 684

Źródło: Urząd Miasta w Otwocku

Stan techniczny większości ulic jest niezadowalający. Ulice wybudowane przed rokiem 1990 nie były przewidziane pod obecny ruch samochodowy - ciężki i intensywny. Warstwy konstrukcyjne nawierzchni nie odpowiadają grubości warstw konstrukcji nawet pod ruch KR.1 – ulice lokalne i dojazdowe.

Poważną przyczyną szybkiego niszczenia jezdni jest zaleganie wody opadowej. Przyczyną jest brak kanalizacji deszczowej, zbyt duże powierzchnie zlewni wody, lokalne nierówności nawierzchni, nieprawidłowo wyprofilowana niweleta jezdni.

Ze względu na określone środki finansowe, jak również będący w opracowaniu kompleksowy plan rozbudowy sieci kanalizacyjnej i wodociągowej, na ulicach wykonuje się utrzymanie bieżące. Ulice z jezdnią ziemną i doziarnione kruszywem raz w roku są równane i doziarniane, a o ile pozwolą środki finansowe, szczególnie ulice zbiorcze są równane i doziarniane powtórnie.

Najpilniejszymi potrzebami są remonty kapitalne ulic o intensywnym ruchu, około 15 km (ulice z istniejącym uzbrojeniem podziemnym), jak również budowa ulic na osiedlach o zwartej zabudowie, około 2 km, gdzie istnieją wszystkie media.

Na ulicach o jezdniach ziemnych należy wykonać przynajmniej dwukrotne równanie, a ulic zbiorczych i o intensywnym ruchu – trzykrotne. Ulice tłuczniowe i doziarniane kruszywem powinno się doziarniać minimum dwukrotnie w ciągu roku. Na powyższe prace należy zabezpieczyć odpowiednie środki finansowe, większe od dotychczasowych.

Podstawowy układ drogowo-uliczny o charakterze połączeń ponad lokalnych (tranzytowych) tworzą w Mieście następujące ciągi ulic:

- ul. Kołłątaja/ul. Staszica/ul. Karczewska – połączenia komunikacyjne Warszawa – Karczew,
- ul. Kraszewskiego/ ul. Batorego/ ul. Matejki/ ul. Filipowicza/ ul. Żeromskiego – połączenie komunikacyjne Traktu Nadwiślańskiego (droga krajowa N-801, trasa Warszawa – Puławy) z szosą Lubelską (droga krajowa Nr 17, trasa Warszawa – Lublin),
- ul. Armii Krajowej/ul. Narutowicza – połączenie komunikacyjne centrum Miasta z szosą Lubelską oraz poprzez Gliniankę z drogą krajową Nr 50 (Mińsk Mazowiecki – Góra Kalwaria – Grójec).

Podstawowy układ lokalny, zapewniający połączenia komunikacyjne między poszczególnymi dzielnicami oraz z centrum Otwocka, tworzą ciągi ulic:

- ul. Mieszka I/ul. Rycerska/ul. Portowa/ul. Wawerska – łączą osiedla Kresy z Centrum,
- ul. Kraszewskiego/ ul. Majowa – łączą osiedle Świder Zachodni ze Świdrem Wschodnim i Mładzem,
- ul. Reymonta – łączy Jabłonę, Śródborów oraz Świder z Centrum,
- ul. Warszawska – zbierająca ruch z północnej części Miasta do Centrum,
- ul. Narutowicza/ul. Warszawska/ul. Armii Krajowej – ciąg ulic łączący Świerk i Jabłonę z Centrum,
- ul. Żeromskiego/ul. Filipowicza – ciąg ulic łączący Wólkę Mładzką z Centrum,
- ul. Poniatowskiego – łączy osiedla Soplicowo z Centrum.

Podstawowe układy komunikacyjne wspomagane są siecią ulic dojazdowych przystosowanych do obsługi terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

Przez obszary przylegające do wschodniej i zachodniej granicy Miasta przebiegają dwie drogi krajowego układu komunikacyjnego:

- droga krajowa N-17 Warszawa – Lublin w rejonie wschodniej granicy Miasta
- droga nr 801 – Warszawa – Karczew - Wilga - Maciejowice - Dęblin - Puławy, przy zachodniej granicy Miasta, o długości 1,027 km. Droga ta na odcinku od granicy miasta Warszawy do granicy województwa została ujęta w wykazie dróg przeznaczonych do przebudowy przy udziale strukturalnych środków finansowych z Unii Europejskiej z realizacją w latach 2006 - 2009. Jak wynika z informacji uzyskanych w Mazowieckim Zarządzie Dróg Wojewódzkich w Warszawie, na terenie miasta Otwocka przewiduje się przebudowę tej drogi po istniejącym śladzie wg parametrów dla drogi klasy G.

Układ komunikacyjny Miasta powiązany jest z układem dróg krajowych i wojewódzkich następującymi ulicami:

- ul. Żeromskiego poprzez Wólkę Mładzką z drogą krajową N-17,
- ul. Kraszewskiego z drogą wojewódzką Nr 801.

Za najistotniejsze, w skali funkcjonowania Miasta, należy uznać połączenia z Warszawą realizowane obecnie:

- poprzez ciąg ulic Kołłątaja – Staszica, poprzez most na rzece Świder – obecnie najbardziej obciążone ruchem komunikacyjnym (trasa komunikacji autobusowej),
- ul. Kraszewskiego w powiązaniu z Traktem Nadwiślańskim,
- ul. Żeromskiego, przez Wólkę Mładzką, w powiązaniu z drogą krajową Warszawa – Lublin – być może obecnie najszybsze z uwagi na niewielkie obciążenie komunikacyjne ul. Żeromskiego.

Powiązania z najbliższymi położonymi ośrodkami miejskimi – Karczewem i Józefowem, są realizowane przez:

- ulicami Karczewską i Kraszewskiego, stanowiącymi fragment trasy tranzytowej przechodzącej przez centrum Miasta z Karczewem
- ulicami Kołłątaja i Staszica, stanowiącymi fragment trasy tranzytowej przechodzącej przez centrum Miasta z Józefowem
- ul. Narutowicza, poprzez Gliniankę z Mińskiem Mazowieckim,

W transporcie publicznym powiązania z Warszawą utrzymują prywatne linie autobusowe oraz PKS.

W niedalekiej przyszłości należy spodziewać się realizacji nowej przeprawy mostowej przez Wisłę na południe od granic Warszawy. Obecnie rozpatrywanych jest kilka wariantów związanych przede wszystkim z wyborem przebiegu autostrady. Niezależnie od wyboru wariantu, budowa mostu radykalnie zmieni możliwości komunikacji Otwocka z ośrodkami

położonymi na zachód od Wisły: Konstancinem-Jeziorną, Piasecznem oraz z południowymi dzielnicami Warszawy.

Usprawnieniu komunikacji z Warszawą będzie służył także planowany most na rzece Świder w ciągu ul. Warszawskiej i Świerczewskiego. Przedsięwzięcie to musi być realizowane we współpracy z Józefowem.

Istotne znaczenie dla usprawnienia powiązań ponadlokalnych będzie miała realizacja następujących planowanych inwestycji:

- budowa Wschodniej Obwodnicy Warszawy,
- budowa Trasy Olszynki Grochowskiej,
- modernizacji drogi Warszawa – Lublin – Hrebenne do parametrów trasy ekspresowej i związana z nią budowa węzła na skrzyżowaniu z ul. Żeromskiego,
- modernizacja Wału Miedzeszyńskiego do drogi dwujezdniowej.

Infrastruktura kolejowa

Przez obszar Miasta przebiega linia kolejowa pierwszorzędna, zelektryfikowana Warszawa – Lubin – Chełm – granica państwa – Kijów. Od strony Warszawy do stacji Otwock jest ona dwutorowa, a na dalszym odcinku jednotorowa. Linią tą są prowadzone relacje pociągów komunikacji podmiejskiej, która pełni istotną rolę w powiązaniach Miasta z Warszawą i obszarem aglomeracji warszawskiej.

Obecnie kolej podmiejska wykonuje codziennie 47 kursów do Otwocka, w tym w godzinach szczytu porannego 4 kursy/godz., później średnio 1-2 kursów/godzinę.

Tendencją ostatnich lat jest pogarszanie się komfortu połączeń kolejowych spowodowane ograniczaniem ilości kursów pociągów, złą jakością wyeksploatowanego taboru kolejowego oraz pogarszanie się warunków bezpieczeństwa podróży.

Nadzieją na odwrócenie tej negatywnej tendencji są plany budowy na trasie Grodzisk Mazowiecki - Warszawa - Otwock Szybkiej Kolei Miejskiej. 17 marca 2004 r. został podpisany list intencyjny z gminami położonymi na trasie linii SKM, a władze mają nadzieję na uruchomienie linii już pod koniec 2005 r. Dla Otwocka może to oznaczać przeorganizowania komunikacji w Mieście, np. budowy bezkolizyjnego przejazdu kolejowego w Świdrze.

1.1.17 Emisja zanieczyszczeń i gospodarka odpadami

Emisja zanieczyszczeń do atmosfery

Stan czystości powietrza Otwocka monitorowany jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie na stanowisku pomiarowym w Otwocku przy ul. Brzozowej 2. Pomierzone w ostatnich latach stężenia dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, benzenu, ołowiu, tlenku węgla i ozonu są znacznie niższe od dopuszczalnych wartości stężeń, natomiast zaobserwowano znaczne przekroczenia pyłu zawieszonego, co klasyfikuje obszar

całego powiatu do strefy C, tj. obszarów, na których występują przekroczenia poziomu dopuszczalnego powiększonego margines tolerancji. Powiat otwocki jest jednym z pięciu powiatów o najwyższych stężeniach pyłu w całym województwie mazowieckim.

Na terenie Miasta występują wszystkie kategorie źródeł emisji mających wpływ na poziom PM10 w atmosferze:

- punktowe (kotłownie, niska emisja - koncentracja niskiej emisji zanieczyszczeń występuje wokół granic administracyjnych Miasta w obszarach lokalizacji indywidualnie opalanych domów jednorodzinnych: Kresy, Świder, Mładz, Wólka Mładzka, Śródborów, Soplicowo. Na terenie Otwocka nie ma znaczących emitorów przemysłowych pyłu. Występują oni na terenie gminy Karczew i są to: Ciepłownia Karczew, Superdrób, Raisio, Marflex, Pakfol i Zakłady Przemysłu Samochodowego. W ostatnich latach wyraźnie widoczna jest tendencja do zmiany czynnika grzewczego z paliw stałych na gazowe i olejowe.
- liniowe (zanieczyszczenia komunikacyjne, szczególnie w południowo-zachodniej części Miasta, tj. w rejonie ulic o największym natężeniu ruchu samochodowego: Karczewskiej, Kraszewskiego, Batorego.
- powierzchniowe (unos pyłu z powierzchni terenu, dróg, dachów, pól uprawnych).

Dopuszczalny poziom stężenia pyłu zawieszonego PM10 o okresie uśrednienia wyników pomiarów 24 godziny, wynoszący wraz z marginesem tolerancji 65 ug/m^3 , w punkcie pomiarowym został przekroczony o 7 ug/m^3 (maksymalny percentyl $S_{90,1}$ z rocznej serii pomiarowej). Natomiast dopuszczalny poziom o okresie uśrednienia rok kalendarzowy, wynoszący wraz z marginesem tolerancji $44,8 \text{ ug/m}^3$ został przekroczony o $2,6 \text{ ug/m}^3$ (wartość średnia roczna wyniosła $47,4 \text{ ug/m}^3$).

W paliwo gazowe i olejowe wyposażone są kotłownie: Otwockiego Zakładu Energetyki Ciepłej, Otwockiej Spółdzielni Mieszkaniowej, Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci Głuchych w Śródborowie, Ośrodka Kształcenia i Doskonalenia Funkcjonariuszy Celnych, Szpitala MSWiA, Szpitala Klinicznego im. prof. A. Grucy, byłego IBJ Świerk, Szpitala ZP ZOZ Otwock przy ul. Batorego. W paliwo węglowe wyposażone są kotłownie Wojskowego Szpitala Gruźlicy i Chorób Płuc, natomiast w paliwo koksowe - kotłownie Woj. ZP ZOZ Chorób Płuc oraz Zespołu Szkół Medycznych. Kotłownia Miejskiej Oczyszczalni Ścieków częściowo wykorzystuje biogaz.

W zanieczyszczeniu powietrza produktami spalania paliw największy udział mają wymienione źródła lokalne (o niskich emitorach - poniżej 30 m), do których należy dodać, trudne do uściślenia, emisje z dużej ilości palenisk indywidualnych. Wpływ na stan zanieczyszczenia powietrza mają także zakłady spoza Otwocka - z gminy Karczew (przy przewadze wiatrów południowych) oraz zanieczyszczenia napływowe z dużych zakładów energetyki z Warszawy i innych terenów. Pewną uciążliwość lokalną stanowi emisja z procesów technologicznych zakładów zlokalizowanych w zabudowie mieszkalnej: piekarni z ul. Karczewskiej (produkty spalania węgla z pieców piekarniczych), PHU HARO na ul. Lwowskiej (zanieczyszczenia gazowe lakiernicze). W Szpitalu Klinicznym im. prof. A. Grucy i Wojskowym Szpitalu Gruźlicy i Chorób Płuc zaprzestano od trzeciego kwartału 1998 r. spalania na terenie szpitali specyficznych odpadów medycznych.

Poziom zanieczyszczeń przemysłowych został ustabilizowany (w związku z przemianami gospodarczymi lat 90. XX w.), jednak zaostrzeniu uległy także normy dopuszczalnych emisji zanieczyszczeń. Jednocześnie wzrósł stopień zagrożenia zanieczyszczeniami komunikacyjnymi. Liczba aut zarejestrowanych w Otwocku przekracza 10 tysięcy, rozwój motoryzacji jest bardzo dynamiczny, czemu nie towarzyszą wystarczające zmiany infrastruktury drogowej..

Do atmosfery przenikają zanieczyszczenia gazowe, bakterie, grzyby, pyły ze składowisk odpadów komunalnych: czynnego Otwock - Świerk i rekultywowanego zamkniętego Otwock - Świder. Na starym wysypisku prowadzony jest monitoring gazu, natomiast na składowisku w Świerku prowadzony jest monitoring jego wpływu na środowisko (zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Ochrony Środowiska).

W związku z przekroczeniem poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM10, powiększonych o margines tolerancji, przez Wojewodę Mazowieckiego 8.12.2003 został określony program ochrony powietrza dla powiatu otwockiego, określający podstawowe kierunki działań zmierzających do przywrócenia poziomów dopuszczalnych zapylenia. Termin realizacji tego programu określono na dzień 31.12.2005.

Emisja zanieczyszczeń do wód

Granice Otwocka obejmują ujściowy odcinek Świdra. O jakości wód prowadzonych przez tę rzekę decyduje gospodarka wodna wielu gmin położonych w jej zlewni. Parametry jakościowe wód Świdra wahają się w zależności od roku na pograniczu II i III klasy.

Podstawowe źródła zanieczyszczeń stanowią ścieki zrzucane spoza granic Otwocka, a nawet powiatu otwockiego (z wyjątkiem gminy Wiązowna) i poprawa stanu rzeczy zależy głównie od działań na terenie dawnego województwa siedleckiego (gminy: Mińsk Mazowiecki, Dębe Wielkie, Cegłów, Siennica, Latowicz - w powiecie Mińsk Mazowiecki). W dolnym biegu rzeki źródłem zanieczyszczeń są ścieki z Celestynowa i Józefowa. Zagrożenia mogą powodować ponadto "dzikie" wysypiska, nieszczelne szamba, a także ścieki opróżniane w niedozwolonych miejscach z wozów asenizacyjnych. Duży udział mają również zanieczyszczenia wielkoobszarowe, związane z niewłaściwym stosowaniem nawozów mineralnych i środków ochrony roślin w gospodarce rolnej.

Drugim bardzo istotnym elementem środowiska przyrodniczego regionu, kształtującym warunki klimatyczne, biologiczne i wodne całego obszaru jest Wisła. Zasięg czynników wpływających na stan Wisły i jej doliny ma charakter ponadregionalny. Szczególnie dotyczy to zagrożenia przeciwpowodziowego i czystości wód. Wody podziemne doliny Wisły nie mają izolacji od powierzchni i z tego względu są silnie narażone na zanieczyszczenie. Celem ochrony zasobów wód podziemnych ustanowiono (m.in. na części obszaru Otwocka) OWO (obszar wysokiej ochrony). W obrębie OWO postuluje się wprowadzenie określonych zakazów i nakazów, które mają na celu powstrzymanie postępującej degradacji wód podziemnych.

Gospodarka odpadami

Miejszem gromadzenia odpadów stałych z terenu Otwocka jest obecnie składowisko w Świerku. Stare wysypisko zlokalizowane w sąsiedztwie oczyszczalni ścieków jest zamknięte i poddawane rekultywacji. W Mieście funkcjonuje punkt przeładunku i zgniatania śmieci. Wdraża się także selektywną zbiórkę odpadów. Na terenie Miasta, głównie w lasach, spotyka się "dzikie" wysypiska.

Na terenie IBJ w Świerku znajduje się Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Promieniotwórczych. Jego podstawowym celem działania jest neutralizowanie odpadów promieniotwórczych pochodzących nie tylko z terenu Świerka, ale przywożonych z obszaru całego kraju. Świadczone przez zakład usługi obejmują odbiór, transport, unieszkodliwianie i składowanie odpadów powstających u wszystkich użytkowników materiałów promieniotwórczych w Polsce.

ZUOP stosuje nowoczesne technologie unieszkodliwiania odpadów promieniotwórczych, pozwalające na uzyskiwanie wysokich współczynników redukcji objętości i wysokich współczynników dekontaminacji oraz na przygotowanie odpadów w sposób zapewniający bezpieczeństwo ludności i środowiska w całym okresie składowania odpadów. ZUOP eksploatuje jedyne w Polsce Krajowe Składowisko Odpadów Promieniotwórczych w Różanie.

Odpady medyczne z terenu Otwocka są unieszkodliwiane poza terenem Miasta przez firmy mające decyzje na usuwanie, transport i unieszkodliwianie tych odpadów.

1.1.18 Emisja hałasu do środowiska

Na terenie Otwocka nie prowadzono pomiarów hałasu. Na podstawie natężenia ruchu na poszczególnych trasach można wnioskować, że przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu, poza ulicami w ścisłym Centrum Miasta, mają miejsce przy:

- linii PKP,
- drodze krajowej nr 801 Warszawa – Puławy,
- drodze krajowej nr 17 Warszawa – Lublin,
- ciągu ulic: Kraszewskiego – Batorego – Matejki – Filipowicza – Żeromskiego - Reymonta,
- ciągu ulic: Kołłątaja- Staszica – Karczewska.

1.1.19 Finanse Miasta

Zasoby finansowe Otwocka określają możliwości realizacji jego zadań, a więc szanse poprawienia sfer życia najważniejszych dla mieszkańców Miasta, w granicach kompetencji właściwych dla tego typu jednostek samorządu terytorialnego.

Dochody Otwocka w roku 2003 wyniosły 55,1 mln zł, a w roku 2004 mają wzrosnąć do 62,9 mln zł. W całym okresie analizy odnotowywano deficyt budżetowy, rosnący z 2,5%

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

(udział w dochodach) w 2002 r., poprzez 3,7% w 2003 r., aż do planowanych 22,4% w 2004 r. Analiza planu i wykonania, wykazuje zarówno po stronie dochodów, jak i wydatków, znaczną ostrożność w szacowaniu tych wielkości. Świadczy to o dyscyplinie finansowej Miasta i wskazuje na odpowiedzialność władz prognozujących finanse. Liczby po stronie "wykonanie" są niższe niż po stronie "plan", a w większym stopniu dotyczy to wydatków niż dochody. Również w 2004 można spodziewać się niższego deficytu niż to jest przewidywane.

W tabeli nr 32 zestawiono budżet Miasta Otwocka za lata 2002 - 2004, zaznaczając plan pierwotny i wykonanie oraz plan na rok 2004.

Tabela nr 32.

Lata	2002 w tys. zł		2003 w tys. zł		2004 w tys. zł
	plan	wykonanie	plan	wykonanie	plan
Dochody	58 665	55 498	55 935	55 079	62 896
Dochody własne	39 910	37 105	36 348	35 552	42 407
Subwencje ogólne	14 032	14 032	15 386	15 386	12 827
Dotacje celowe	4 723	4 361	4 201	4 141	7 662
Wydatki	60 691	56 868	61 742	57 093	76 986
Rolnictwo	31	19	37	35	41
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	1 386	1 125	2 929	1 393	4 436
Transport	1 460	1 327	1 084	993	1 565
Turystyka	20	20	20	20	15
Gospodarka mieszkaniowa	1 090	1 016	1 129	1 062	1 954
Działalność usługowa	417	232	382	292	473
Administracja	9 429	8 850	9 156	8 745	9 286
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	116	113	100	99	71
Obrona narodowa	1	1	1	1	1
Bezpieczeństwo publiczne	116	109	153	150	78
Wymiar sprawiedliwości	5	4	0	0	0
Obsługa długu	407	269	904	885	500
Różne rozliczenia	35	11	240	-26	461
Oświata i wychowanie	18 088	18 021	18 726	18 716	32 203
Ochrona zdrowia	614	523	613	329	831

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

Lata	2002 w tys. zł		2003 w tys. zł		2004 w tys. zł
	plan	wykonanie	plan	wykonanie	plan
Pomoc społeczna	5 296	5 269	5 334	5 249	6 834
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	772	770	811	811	879
Edukacyjna opieka wychowawcza	8 540	8 519	9 205	9 123	1 366
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	10 209	8 081	8 116	6 772	13 640
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	2 279	2 212	2 089	2 056	1 974
Kultura fizyczna i sport	380	377	713	388	378

Źródło: Urząd Miasta Otwocka

Poniższa tabela przedstawia procentowy udział poszczególnych składników w dochodach i wydatkach budżetu.

Tabela nr 33.

Lata	2002 w tys. zł		2003 w tys. zł		2004 w tys. zł
	plan	wykonanie	plan	wykonanie	plan
Dochody	100%	100%	100%	100%	100%
Dochody własne	68,0%	66,9%	65,0%	64,5%	67,4%
Subwencje ogólne	23,9%	25,3%	27,5%	27,9%	20,4%
Dotacje celowe	8,1%	7,9%	7,5%	7,5%	12,2%
Wydatki	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Rolnictwo	0,05%	0,03%	0,06%	0,06%	0,05%
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	2,28%	1,98%	4,74%	2,44%	5,76%
Transport	2,41%	2,33%	1,76%	1,74%	2,03%
Turystyka	0,03%	0,04%	0,03%	0,04%	0,02%
Gospodarka mieszkaniowa	1,80%	1,79%	1,83%	1,86%	2,54%
Działalność usługowa	0,69%	0,41%	0,62%	0,51%	0,61%
Administracja	15,54%	15,56%	14,83%	15,32%	12,06%
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	0,19%	0,20%	0,16%	0,17%	0,09%
Obrona narodowa	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

Lata	2002 w tys. zł		2003 w tys. zł		2004 w tys. zł
	plan	wykonanie	plan	wykonanie	plan
Bezpieczeństwo publiczne	0,19%	0,19%	0,25%	0,26%	0,10%
Wymiar sprawiedliwości	0,01%	0,01%	0,00%	0,00%	0,00%
Obsługa długu	0,67%	0,47%	1,46%	1,55%	0,65%
Różne rozliczenia	0,06%	0,02%	0,39%	0,05%	0,60%
Oświata i wychowanie	29,80%	31,69%	30,33%	32,78%	41,83%
Ochrona zdrowia	1,01%	0,92%	0,99%	0,58%	1,08%
Pomoc społeczna	8,73%	9,27%	8,64%	9,19%	8,88%
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	1,27%	1,35%	1,31%	1,42%	1,14%
Edukacyjna opieka wychowawcza	14,07%	14,98%	14,91%	15,98%	1,77%
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	16,82%	14,21%	13,15%	11,86%	17,72%
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	3,76%	3,89%	3,38%	3,60%	2,56%
Kultura fizyczna i sport	0,63%	0,66%	1,15%	0,68%	0,49%

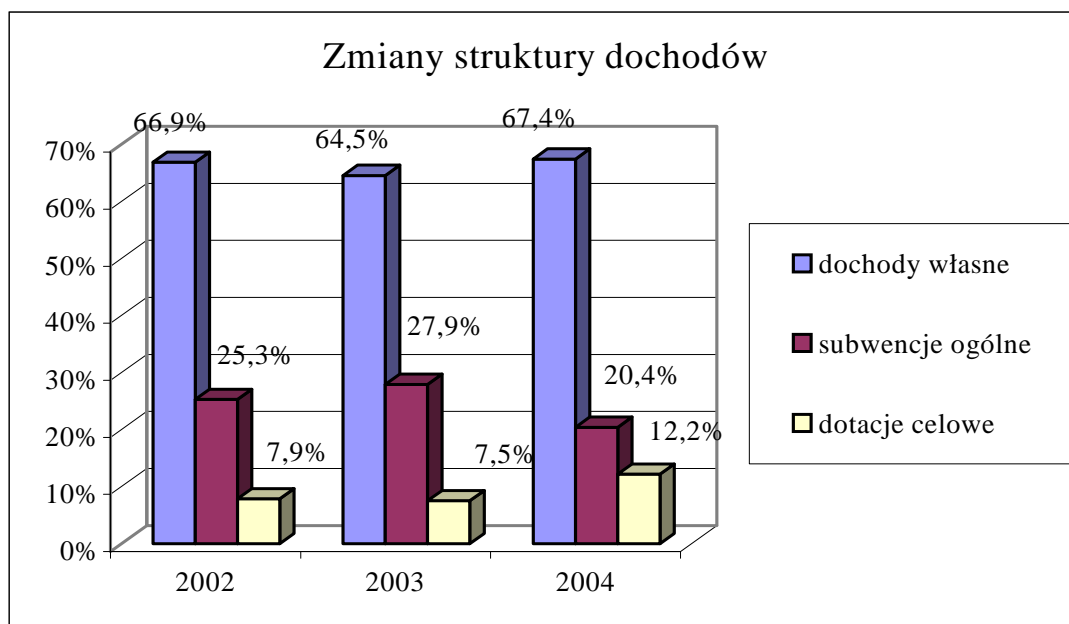
Źródło: Urząd Miasta Otwocka

Analiza pionowa wydatków budżetowych nie wykazała znacznych zmian udziału poszczególnych pozycji. Wzrost udziału wydatków miał miejsce w przypadku wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz i wodę, obsługi długu (można przewidywać dalszy wzrost udziału tej pozycji) i działalność usługową. Obniżeniu ulega udział (a także kwota globalna) wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego.

Za fakt pozytywny należy uznać także umiarkowany i względnie stabilny udział wydatków na administrację. Jednak i tak 15,3% w 2003 r. to jedna z większych pozycji w wydatkach. Największą część budżetu przeznaczana jest na oświatę i wychowanie oraz edukacyjną opiekę wychowawczą (łącznie 48,8% w 2003 r.). Inne najbardziej znaczące pozycje w wydatkach to gospodarka komunalna i ochrona środowiska (11,9%) oraz pomoc społeczna (9,2%). Wymienione pozycje stanowią 85,2% wydatków z roku 2003.

W celu zobrazowania struktury dochodów budżetu dokonano jej analizę pionową, która pokazuje procentowy udział poszczególnych składników w całości dochodów (dla roku 2004 - plan). Jej wynik prezentuje poniższy rysunek.

Rysunek nr 9.

Źródło: *Urząd Miasta Otwocka*

Struktura pionowa dochodów budżetowych wykazuje stabilny, wysoki udział dochodów własnych, które w roku 2004 r. mają osiągnąć najwyższy pułap (67,4%) w całym okresie analizy.

Analiza wykazała także znaczny udział subwencji ogólnych w dochodach budżetowych (w roku 2003 niemal 28%), których udział jednak w roku 2004 ma się obniżyć o 7 p.p. Będzie to szło w parze ze wzrostem udziału dotacji celowych.

Najważniejszym długookresowym celem działania samorządu jest poprawienie jakości życia mieszkańców. Służyć mają temu inwestycje samorządowe. Wielkość wydatków inwestycyjnych zależy w dużym stopniu od wielkości dochodów oraz od stopnia oszczędności samorządu w wykonywaniu wydatków bieżących, a zwłaszcza wydatków administracyjnych. Z tego powodu wskaźniki inwestycyjne są powiązane ze wskaźnikami dochodowymi i wskaźnikami oszczędnościowymi.

Analiza wydatków Miasta wskazuje na istotną rolę zadań inwestycyjnych w budżecie. Poniżej przedstawiono wydatki inwestycyjne w poszczególnych latach analizy oraz ich udział w całości wydatków budżetowych, jak również poziom deficytu budżetowego oraz jego udział w dochodach ogółem. W roku bieżącym są uwzględnione inwestycje zaplanowane.

Tabela nr 34.

Rok	Inwestycje (tys. zł)	Udział w wydatkach ogółem	Wydatki inwestycyjne na 1 mieszkańca** (zł)	Deficyt/ nadwyżka (tys. zł)	Udział w dochodach ogółem	% inwestycji finansowanych deficytem
2002	4 815	8,5%	115,4	-1 370	-2,5%	-28,5%
2003	3 996	7,0%	96,0	-2 014	-3,7%	-50,4%
2004*	18 504	24,0%	444,5	-14 090	-22,4%	-76,1%

* planowany w uchwale budżetowej

**dla roku 2004 przyjęto liczbę ludności z 2003 r.

Źródło: Urząd Miasta Otwocka, obliczenia własne

Wydatki inwestycyjne w powiecie są na wysokim poziomie. Jest to związane z realizacją planu wydatków inwestycyjnych na lata 2002 - 2004. Zwraca uwagę plan zwiększenia poziomu inwestycji w roku 2004 o ponad 460%. Świadczy to o dążeniu samorządu powiatu do stworzenia lepszej infrastruktury i lepszych warunków życia dla mieszkańców.

Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem pokazuje jaką część wydatków budżetowych samorząd kieruje na inwestycje. Wskaźnik na poziomie 7% (a plan nawet 24%) umieszcza Otwock w grupie jednostek o stosunkowo wysokim udziale inwestycji w wydatkach budżetowych. Połowa inwestycji w 2003 r. była finansowana deficytem budżetowym, w roku 2004 wskaźnik ten ma przekroczyć 75%.

Ostatnim elementem analizy finansów Otwocka jest ukazanie wysokości dochodów gmin w przeliczeniu na jednego mieszkańca, na tle innych gmin oraz województwa mazowieckiego. Poniższa tabela prezentuje takie zestawienie (wg danych za 2002 r.).

Tabela nr 35.

Jednostka	Dochody (w tys.)	Dochód na mieszkańca (w zł)
<i>Województwo mazowieckie</i>	4 111 040,4	1 395,0
<i>Gminy miejskie</i>	948 101,1	1 338,7
Miasto Otwock	55 498,3	1 300,5
Józefów	25 209,5	1 490,5
Legionowo	64 958,2	1 287,3
Mińsk Mazowiecki	48 283,1	1 327,4
Pruszków	73 266,8	1 343,7
Zielonka	32 260,9	1 927,5
<i>Gminy miejsko-wiejskie</i>	1 152 799,3	1 482,1
Wołomin	58 374,7	1 204,1
Karczew	21 858,0	1 350,3
<i>Gminy wiejskie</i>	2 010 140,0	1 376,0
Celestynów	16 455,1	1 512,8
Kołbiel	10 541,2	1 308,8

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Mazowieckiego 2003

Wśród trzech typów gmin największe dochody na 1 mieszkańca odnotowano w gminach miejsko-wiejskich, a najniższe w miejskich. Otwock z poziomem wydatków 1 300,5 zł uplasował się poniżej średniej gmin miejskich oraz województwa.

Porównanie z podobnej wielkości gminami wskazuje na gorszą sytuację dochodową (w przeliczeniu na 1 mieszkańca) w stosunku do Pruszkowa i Mińska Mazowieckiego, ale lepszą w relacji z Legionowem i Wołominem. Również sąsiednie gminy - Józefów i Karczew - odnotowują relatywnie wyższe dochody, choć są jednostkami znacznie mniejszymi.

Podsumowanie

Reasumując analiza finansowa Miasta Otwocka prowadzi do sformułowania kilku podstawowych dla dalszych prac wniosków:

- W 2003 r. odnotowano nieznaczny spadek dochodów budżetowych, wynikający głównie ze zmniejszenia się dochodów własnych, co stanowi poważne ograniczenie możliwości inwestycyjnych. W roku 2004 przewidywane jest odwrócenie tej niekorzystnej tendencji.
- Ograniczona ustawowo mała swoboda dysponowania częścią dochodów Miasta - subwencjami ogólnymi i dotacjami celowymi - dotyczy ok. 35% ogółu dochodów.

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

- Budżet będzie w coraz większym stopniu obciążany koniecznością spłaty zaciągniętych zobowiązań, szczególnie w perspektywie zwiększania poziomu inwestycji, finansowanych głównie kredytami. Od 2005 r. mają one wynosić około 8 - 9 mln zł, a deficyt ma stanowić 2 - 4 mln zł.
- Otwock osiąga relatywnie bardzo wysokie dochody, co przy starannym zaplanowaniu wydatków stwarza możliwości finansowania rozwoju.

2. OGÓLNE ZAŁOŻENIA STRATEGII ROZWOJOWEJ OTWOCKA

Strategia rozwoju lokalnego to ustalenie konkretnych celów możliwych do osiągnięcia oraz metod, jakie zastosuje się realizując ustalone cele. Strategia jest deklaracją przyszłego stanu miasta, do którego chce dążyć. Przyjęto, iż cele sformułowane w niniejszym dokumencie zostaną osiągnięte w ciągu najbliższych 15 lat.

Istotną rolę w ramach procesu przygotowania strategii rozwoju Miasta Otwocka, jako ciało społeczne grupujące przedstawicieli różnych środowisk lokalnych, pełnił, powołany przez Radę Miasta, Zespół Koordynacyjny. Posiadał on dobre rozeznanie w potrzebach i problemach rozwoju gospodarczego miasta.

Trafność budowy strategii rozwoju zależy od określenia misji, obszarów problemowych oraz wyboru i hierarchizacji celów. Niniejszy rozdział przedstawia misję miasta oraz kierunki jej rozwoju. Podstawą do sformułowania tych elementów była część diagnostyczna niniejszego dokumentu.

Do pracy nad strategią rozwoju Otwocka przystąpił Zespół Koordynacyjny, który został podzielony na 11 zespołów tematycznych, pogrupowanych w czterech zespołach roboczych:

- I. Rozwój społeczny
 1. zespół ds. ochrony zdrowia, opieki społecznej i rehabilitacji
 2. zespół ds. szkolnictwa i wychowania
 3. zespół ds. kultury i ochrony zabytków
 4. zespół ds. kultury fizycznej, turystyki, wypoczynku i rekreacji fizycznej
 5. zespół ds. bezpieczeństwa i porządku publicznego
- II. Infrastruktura techniczna
 1. zespół ds. infrastruktury komunalnej (drogi, sieć wodno-kanalizacyjna, gazyfikacja, ciepłownictwo, elektryfikacja)
 2. zespół ds. finansów, budżetu i podatków lokalnych
- III. Rozwój gospodarczy
 1. zespół ds. promocji i organizacji
 2. zespół ds. rozwoju gospodarczego (przemysł, rzemiosło, drobna wytwórczość, usługi, handel)
- IV. Ład przestrzenny
 1. zespół ds. urbanistyki i ochrony środowiska
 2. zespół ds. mieszkalnictwa

Ze względu na przenikanie się sfer życia społecznego i gospodarczego, którymi zajmowały się poszczególne grupy robocze, powyższy podział miał jedynie charakter umowny, a członkowie zespołów mieli możliwość uczestniczenia w kilku grupach.

2.1. Misja

Misja jest zwięzłym opisem docelowego, oczekiwanego stanu i zakresu funkcji spełnianych przez miasto Otwock wobec jego mieszkańców i otoczenia. Stan opisywany w misji ma charakter idealny, którego osiągnięcie powinno być zasadniczym celem wszystkich działań podejmowanych przez lokalną społeczność i władze. Zgodnie z powyższym postulatem wszystkie cele strategiczne odwołują się do zadeklarowanej misji – zaproponowane w ich ramach programy operacyjne i zadania prowadzić będą do opisanego w misji stanu.

Misja
Otwock nowoczesnym ośrodkiem gospodarczym, leczniczym, kulturalnym, turystycznym i sportowym, stwarzającym dogodne warunki do mieszkania i inwestowania

Misja Miasta Otwocka wyznacza kierunek dalszych, zaplanowanych w niniejszej strategii działań.

2.2. Cele strategiczne

Punktem wyjścia dla szczegółowych rozwiązań przewidzianych w strategii jest określenie celów strategicznych, jakie powinno osiągnąć Miasto Otwock.

Opierając się na wynikach badań diagnostycznych zidentyfikowano problemy rozwojowe miasta. Po zanalizowaniu tych problemów, przyjęto, iż strategia rozwoju Miasta Otwocka będzie w najbliższych latach koncentrowała się na następujących kluczowych obszarach rozwoju:

1. opieka zdrowotna,
2. oświata i wychowanie,
3. ład przestrzenny,
4. ochrona środowiska,
5. mieszkalnictwo,
6. rozwój gospodarczy,
7. infrastruktura techniczna,
8. turystyka.

Po serii spotkań z Zespołem Koordynacyjnym, który został podzielony na jedenaście zespołów tematycznych, powstała w ramach każdej sfery życia społeczno-gospodarczego lista

celów strategicznych. Z określonych celów strategicznych będą wpływać konkretne zadania, które mają być realizowane w perspektywie najbliższych 15 lat.

W rezultacie sformułowano następujące cele strategiczne w ramach poszczególnych obszarów rozwoju:

Obszar rozwoju	Opieka zdrowotna
Cele strategiczne	<i>Zapewnienie mieszkańcom Otwocka odpowiedniej opieki medycznej w oparciu o istniejące placówki.</i>
	<i>Rozwój funkcji medycznej Miasta poprzez powstawanie nowych zakładów specjalizujących się w medycynie paliatywnej oraz innych rozwijających się dziedzinach medycyny.</i>

Walory środowiskowe predestynują Otwock do pełnienia funkcji leczniczo-rehabilitacyjnej. Uznano, iż w najbliższych latach usługi medyczne będą miały istotne znaczenie dla rozwoju Miasta. Z uwagi na ograniczenia obiektywne nie planuje się podejmowania działań w kierunku uzyskania oficjalnego statusu uzdrowiska. W chwili obecnej kluczowym problemem jest wizja przyszłości działających na terenie Miasta dużych ośrodków szpitalnych. Z punktu widzenia zapewnienia bieżącej opieki zdrowotnej dla mieszkańców, strategiczne znaczenie ma wizja rozwoju / restrukturyzacja szpitala powiatowego. Istotnym elementem restrukturyzacji obecnego systemu opieki zdrowotnej mogłoby być budowanie alternatywnych usług medycznych na bazie niewykorzystywanego majątku szpitala. Uznano, iż największe nadzieje można wiązać z rozwojem opieki paliatywnej oraz usługami opiekuńczo-medycznymi. Kluczowe znaczenie dla rozwoju funkcji zdrowotnej Miasta ma prowadzenie odpowiedniej polityki przestrzennej. Właściwe przeznaczenie terenów pod usługi medyczne i opiekuńcze może stworzyć odpowiedni impuls rozwojowy.

Obszar rozwoju	Oświata i wychowanie
Cele strategiczne	<i>Dostosowanie systemu placówek edukacyjnych (ze szczególnym uwzględnieniem sieci przedszkoli) do możliwości finansowych Miasta i zmieniających się potrzeb mieszkańców.</i>
	<i>Dostosowanie infrastruktury edukacyjnej do rosnących wymogów jakości kształcenia w celu wyrównywania szans dzieci i młodzieży z Otwocka do ich rówieśników z aglomeracji warszawskiej.</i>

Za podstawowy problem systemu oświaty, finansowanego i zarządzanego z poziomu samorządu miejskiego, należy uznać ogromny koszt utrzymania placówek przedszkolnych. Taka sytuacja wymusza restrukturyzację sieci przedszkoli. Sieć szkół podstawowych i gimnazjów należy uznać za dostosowaną do obecnej sytuacji demograficznej. Niekorzystne

zmiany w liczbie uczniów mogą jednak w przyszłości spowodować, iż jedna placówka może okazać się w perspektywie kilku lat zbędna. Bardzo źle wygląda sytuacja w zakresie infrastruktury szkolnej. Niezbędna jest budowa sal sportowych oraz boisk z nawierzchnią sztuczną. Plan inwestycyjny w oświacie powinien stanowić istotny element Wieloletniego Planu Inwestycyjnego. Co prawda poziom oferty edukacyjnej w szkołach średnich można uznać za odpowiedni, jednak kierunki kształcenia powinny być bardziej dostosowane do potrzeb rynku pracy. Szkolnictwo średnie może rozwijać się na przykład w kierunku obsługi ruchu turystycznego, który to kierunek uznaje się za jeden z ważniejszych obszarów ekspansji gospodarczej w przyszłości.

Obszar rozwoju	Ład przestrzenny
Cele strategiczne	<i>Zwiększenie atrakcyjności turystycznej Otwocka i estetyki zamieszkania poprzez opracowanie koncepcji budowy wizerunku Miasta.</i>
	<i>Zapewnienie warunków do zrównoważonego i funkcjonalnego rozwoju Otwocka poprzez opracowanie założeń polityki przestrzennej.</i>
	<i>Ochrona podupadłych, najcenniejszych budynków.</i>

Niezbędne jest zaktualizowanie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Otwocka. Powinno ono uwzględniać zmiany jakie zaszły w ciągu ostatnich lat. Konieczne są działania mające na celu podniesienie atrakcyjności Miasta. Polegać ma to na dbaniu o jakość i estetykę budynków położonych w Otwocku, należy rozważyć możliwość pielęgnowania tzw. "stylu otwockiego".

Obszar rozwoju	Ochrona środowiska
Cele strategiczne	<i>Ochrona środowiska poprzez bieżący monitoring zagrożeń.</i>
	<i>Poprawa czystości środowiska naturalnego.</i>

Według raportu Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska jakość powietrza w Mieście wbrew obiegowej opinii nie jest dobra. Niekorzystny wpływ ma zwłaszcza zwiększający się poziom zapylenia powietrza, które w perspektywie najbliższych lat może stworzyć istotne zagrożenie. Należy zatem monitorować stan środowiska, tak aby nie utracić istotnych walorów rekreacyjnych Otwocka.

Obszar rozwoju	Mieszkalnictwo
Cele strategiczne	<i>Zapewnienie warunków zamieszkania dla najuboższej części mieszkańców Otwocka.</i>
	<i>Otwock sprzyjający realizowaniu różnorodnych form budownictwa mieszkaniowego.</i>
	<i>Prowadzenie mieszkalnictwa socjalnego.</i>

Wskazane jest zadbanie o rozwój funkcji mieszkaniowej Otwocka. Będzie to możliwe dzięki rozbudowie infrastruktury technicznej, która może stać się magnesem zachęcającym do osiedlania się w Mieście ludzi z innych gmin. Duży nacisk należy położyć również na budownictwo socjalne przeznaczonego dla ludności najuboższej.

Obszar rozwoju	Rozwój gospodarczy
Cele strategiczne	<i>Stworzenie wizerunku Miasta przyjaznego przedsiębiorcom i otwartego na nowe inwestycje.</i>
	<i>Racjonalne i efektywne wykorzystanie terenów Miasta, uwzględniające tak charakter Otwocka, jak i możliwości dynamicznego rozwoju gospodarczego wykorzystującego walory Miasta.</i>
	<i>Otwock miejscem działania nowoczesnych, dynamicznych przedsiębiorców.</i>

Wzrost gospodarczy będzie rzutował na realizację pozostałych celów w innych obszarach rozwoju Miasta. Najważniejszym zadaniem władz Miasta w najbliższych latach powinno być stworzenie bodźców dla zakładania nowych firm oraz wspieranie już istniejących przedsiębiorstw. Pewną zachętą mogłoby być stworzenie systemu ulg w podatkach lokalnych, np. zwolnienia z podatku od nieruchomości dla przedsiębiorców kreujących nowe miejsca pracy. Ponadto sprzyjać rozwojowi gospodarczemu będzie Gminne Centrum Informacji, oferujące wszechstronne wsparcie rozwoju małej przedsiębiorczości i wspomagające wzrost zatrudnienia, w szczególności absolwentów.

Wskazane byłoby również jasne określenie w planie zagospodarowania przestrzennego lokalizacji dla poszczególnych typów działalności gospodarczej. Warto również rozważyć koncepcję przygotowania uzbrojonych terenów / działek pod inwestycje gospodarcze (scalanie małych działek, zbrojenie gruntu). Jest niestety przedsięwzięcie dość kosztowne. Należy również położyć większy nacisk na promowanie przez Miasto przedsiębiorczości, np. zamieszczanie na stronach internetowych Urzędu oferty inwestycyjnej i noclegowej. Poprawa relacji na linii władza - mieszkańcy (w tym przedsiębiorcy), m.in. poprzez poprawę obsługi w Urzędzie i skrócenie czasu oczekiwania na decyzję urzędnicze

niewątpliwie miałyby dobry wpływ na poprawę wizerunku Otwocka. Należy jednak pamiętać, że decyzje te są wydawane zgodnie z kpa i od tego zależy ich terminowość. Planuje się utworzenie przy Prezydencie Miasta ciała doradczego (rady przedsiębiorczości) skupiającego przedsiębiorców i samorządowców. Poprawa świadomości przedsiębiorców w zakresie możliwości rozwoju dotychczasowej działalności, m. in. poprzez korzystanie z różnorodnych źródeł pomocowych, w tym funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, niewątpliwie miałyby wpływ na rozwój gospodarczy Otwocka. Za barierę rozwoju przedsiębiorczości uznano, podczas spotkań z Zespołem Koordynacyjnym, niski poziom poczucia wspólnoty mieszkańców Otwocka oraz niechęć środowiska biznesu do organizowania się i zdecydowanego artykułowania swoich potrzeb.

Obszar rozwoju	Infrastruktura techniczna
Cele strategiczne	<i>Zapewnienie mieszkańcom Otwocka infrastruktury ułatwiającej komunikację z Warszawą, tak w zakresie sieci drogowej, jak i jakości połączeń transportu zbiorowego.</i>
	<i>Osiągnięcie wysokiego standardu zamieszkania i stworzenie warunków do rozwoju funkcji mieszkaniowej Miasta poprzez zapewnienie odpowiedniej infrastruktury technicznej.</i>
	<i>Stworzenie bazy infrastrukturalnej dla rozwoju turystyki.</i>
	<i>Dostosowanie sieci dróg, placów do rosnących potrzeb Miasta.</i>
	<i>Poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego</i>

Ze względu na obecną niską jakość infrastruktury technicznej, niezbędna jest jej rozbudowa. Priorytetowymi potrzebami są zwodociągowanie i skanalizowanie Miasta. Istniejące projekty otwockiego ZWiK dają szansę dokonania w najbliższym czasie znacznego postępu w tej dziedzinie. Ochrona środowiska wymaga zwiększenia stopnia zgazyfikowania Miasta i zwiększenia liczby podłączeń do miejskiej energetyki cieplnej. Wśród inwestycji komunikacyjnych priorytetowe znaczenie powinno mieć utworzenie dodatkowej przeprawy na Świdrze i dobre skomunikowanie osiedla Ługi z resztą Miasta oraz z ul. Kraszewskiego, prowadzącą w kierunku drogi wojewódzkiej Nr 801 Warszawa - Dęblin - Puławy. Obecny ciąg komunikacyjny w znaczący sposób utrudnia dojazd i wyjazd z osiedla Ługi, stanowiąc barierę jego rozwoju. Należy rozwijać komunikację Otwocka z Warszawą. Wskazanie to dotyczy zarówno sieci drogowej, jak i kolei. Dobrze rozwinięta infrastruktura ma stać się magnesem zachęcającym do osiedlania się w Mieście ludzi z innych gmin. Inwestycje infrastrukturalne powinny być planowane w porozumieniu z innymi gminami powiatu otwockiego, w szczególności z Józefowem, Karczewem i Celestynowem.

Obszar rozwoju	Turystyka
Cele strategiczne	<i>Wzrost roli turystyczno-rekreacyjnej Otwocka poprzez podjęte wspólnie z sąsiednimi gminami inwestycje zmierzające do podniesienia atrakcyjności turystycznej terenu (budowa szlaków i ścieżek, opracowanie tras i przewodników).</i>
	<i>Stworzenie wartości dodanej poziomu atrakcyjności turystycznej i kulturowej Miasta poprzez opracowanie corocznego planu imprez masowych (w tym imprez sportowych i kulturalnych) realizowanych w atrakcyjnych, nowoczesnych obiektach.</i>

Funkcja rekreacyjno-turystyczna Otwocka przeżywa obecnie wyraźny regres w stosunku do sytuacji z lata 60-80 zeszłego stulecia, chociaż obiektywne walory przyrodnicze Miasta od tamtego czasu zmieniły się jedynie w nieznacznym stopniu. Wiąże się to niewątpliwie ze zmianą modelu spędzania wolnego czasu - wzrost znaczenia domów letniskowych oraz wyjazdów zagranicznych. Trudno jest w związku z tym liczyć na prosty powrót do modelu z lat minionych. Należy pamiętać, iż w Warszawie pojawiło się dużo alternatywnych miejsc spędzania wolnego czasu (obiekty sportowe, handlowe itd.). Wzrost znaczenia rekreacyjnego Otwocka będzie możliwy pod warunkiem wprowadzenia nowych atrakcji odpowiadających obecnym zainteresowaniom przyciągających mieszkańców Warszawy (np. rekreacja rowerowa). Otwock może natomiast stanowić istotne zaplecze hotelowe i gastronomiczne dla Warszawy. Niższe koszty inwestycji zaowocowałyby wyraźnie konkurencyjnymi w stosunku do warszawskich, cenami usług noclegowych. Kluczowym jednak warunkiem technicznym dla rozwoju funkcji rekreacyjnej jest udrożnienie systemu komunikacyjnego z Warszawą. W związku z prowadzoną inwestycją w ciągu Wału Miedzeszyńskiego pojawiła się szansa na wydłużenie drogi dwupasmowej aż do Otwocka. Warunkiem niezbędnym do rozwoju funkcji rekreacyjnej jest nawiązanie ścisłej współpracy z okolicznymi gminami w celu prowadzenia wspólnie odpowiednich inwestycji oraz wspólnej promocji. Ogromne znaczenie w przyciągnięciu turystów do Otwocka mogą mieć imprezy masowe. Na chwilę obecną brak jest niestety odpowiedniego zaplecza w postaci obiektów, które można by w tym celu wykorzystać.

W ramach wymienionych powyżej celów strategicznych, należy konstruować działania, które będą przyczyniać się do rozwoju i realizacji misji. Zdefiniowane cele strategiczne wyznaczają charakter programów operacyjnych, których realizacja (tj. realizacja zadań przewidzianych w ich ramach) prowadzić będzie do osiągnięcia wyznaczonego celu. Osiągnięcie przez samorząd lokalny wytyczonych celów strategicznych, zapewni podniesienie jakości życia mieszkańców oraz pobudzenie postępu gospodarczego.

2.3. Cele operacyjne w powiązaniu z celami strategicznymi

Bezpośrednim następstwem stworzenia listy celów strategicznych było sformułowanie celów operacyjnych / zadań, które mają przyczynić się do ich osiągnięcia. W następnej tabeli zaprezentowano zestawienie celów operacyjnych z obszarami problemowymi i celami strategicznymi.

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

Obszar rozwoju	Cel strategiczny	Cel operacyjny
Opieka zdrowotna	Zapewnienie mieszkańcom Otwocka odpowiedniej opieki medycznej w oparciu o istniejące placówki.	Opracowanie i wdrożenie wieloletniego programu badań profilaktycznych współfinansowanych ze środków miejskich.
Opieka zdrowotna	Zapewnienie mieszkańcom Otwocka odpowiedniej opieki medycznej w oparciu o istniejące placówki.	Udział samorządu miejskiego w programie podnoszenia standardu usług medycznych (np. poprzez współfinansowanie niektórych zakupów sprzętu).
Opieka zdrowotna	Rozwój funkcji medycznej Miasta poprzez powstawanie nowych zakładów specjalizujących się w medycynie paliatywnej oraz innych rozwijających się dziedzinach medycyny.	Wyznaczenie i wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego odpowiednich terenów pod rozwój usług medycznych.
Opieka zdrowotna	Rozwój funkcji medycznej Miasta poprzez powstawanie nowych zakładów specjalizujących się w medycynie paliatywnej oraz innych rozwijających się dziedzinach medycyny.	Aktywizacja terenów wokół największych placówek medycznych.
Opieka zdrowotna	Rozwój funkcji medycznej Miasta poprzez powstawanie nowych zakładów specjalizujących się w medycynie paliatywnej oraz innych rozwijających się dziedzinach medycyny.	Podjęcie (wspólnie z innymi podmiotami) działań promocyjnych mających na celu pozyskanie inwestorów zainteresowanych otwieraniem w Otwocku zakładów opieki zdrowotnej.
Oświata i wychowanie	Dostosowanie systemu placówek edukacyjnych (ze szczególnym uwzględnieniem sieci przedszkoli) do możliwości finansowych Miasta i zmieniających się potrzeb mieszkańców.	Opracowanie i wdrożenie programu redukcji liczby placówek przedszkolnych docelowo do 5-6.
Oświata i wychowanie	Dostosowanie systemu placówek edukacyjnych (ze szczególnym uwzględnieniem sieci przedszkoli) do możliwości finansowych Miasta i zmieniających się potrzeb mieszkańców.	Opracowanie szczegółowej analizy demograficznej dla szkół podstawowych i gimnazjów w celu określenia docelowej liczby szkół w perspektywie 10-15 lat.
Oświata i wychowanie	Dostosowanie infrastruktury edukacyjnej do rosnących wymogów jakości kształcenia w celu wyrównywania szans dzieci i młodzieży Otwocka w stosunku do ich rówieśników z aglomeracji warszawskiej.	Modernizacja nawierzchni boisk szkolnych przy szkołach podstawowych i gimnazjach
Oświata i wychowanie	Dostosowanie infrastruktury edukacyjnej do rosnących wymogów jakości kształcenia w celu wyrównywania szans dzieci i młodzieży Otwocka w stosunku do ich rówieśników z aglomeracji warszawskiej.	Opracowanie koncepcji i wdrożenie programu oszczędności energetycznych w sieci szkół miejskich (ocieplenie, wymiana systemu grzewczego-6 szkół)
Oświata i wychowanie	Dostosowanie infrastruktury edukacyjnej do rosnących wymogów jakości kształcenia w celu wyrównywania szans dzieci i młodzieży Otwocka w stosunku do ich rówieśników z aglomeracji warszawskiej.	Opracowanie i wdrożenie programu "Szkoła XXI wieku" zakładającego przygotowanie merytoryczne i techniczne do wprowadzenia technik multimedialnych do nauczania podstawowych przedmiotów w szkołach podstawowych i gimnazjach.
Ład przestrzenny	Zwiększenie atrakcyjności turystycznej Otwocka i estetyki zamieszkania	Zinventaryzowanie tzw. otwockiego stylu architektonicznego i przeprowadzanie konkursu na najładniejszy dom w tym stylu - w wybranych

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

Obszar rozwoju	Cel strategiczny	Cel operacyjny
	poprzez opracowanie koncepcji budowy wizerunku Miasta.	częściach Miasta.
Ład przestrzenny	Zwiększenie atrakcyjności turystycznej Otwocka i estetyki zamieszkania poprzez opracowanie koncepcji budowy wizerunku Miasta.	Wdrożenie koncepcji regulacji ruchu samochodów ciężarowych w Mieście i wyznaczenia stref zakazu ruchu transportu ciężkiego
Ład przestrzenny	Zwiększenie atrakcyjności turystycznej Otwocka i estetyki zamieszkania poprzez opracowanie koncepcji budowy wizerunku Miasta.	Ochrony estetyki zabudowy na terenie całego Miasta.
Ład przestrzenny	Zapewnienie warunków do zrównoważonego i funkcjonalnego rozwoju Otwocka poprzez opracowanie założeń polityki przestrzennej.	Uchwalenie planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów, które nie są nim objęte.
Ład przestrzenny	Zapewnienie warunków do zrównoważonego i funkcjonalnego rozwoju Otwocka poprzez opracowanie założeń polityki przestrzennej.	Pozyskiwanie rozdrobionych gruntów, które po scaleniu i uzbrojeniu będą służyły celom inwestycyjnym.
Ład przestrzenny	Ochrona podupadłych, najcenniejszych budynków.	Stworzenie systemu zachęt właścicielom obiektów, które zostaną przez nich zrewitalizowane przy zachowaniu zabytkowych walorów.
Ochrona środowiska	Ochrona środowiska poprzez bieżący monitoring zagrożeń.	Stworzenie we współpracy z gminami powiatu otwockiego sieci monitorowania zanieczyszczeń powietrza.
Ochrona środowiska	Ochrona środowiska poprzez bieżący monitoring zagrożeń.	Regularne badanie wpływu składowiska odpadów komunalnych w Świerku na środowisko.
Ochrona środowiska	Poprawa czystości środowiska naturalnego.	Zwiększenie liczby podłączeń do systemu miejskiej energetyki ciepłej.
Ochrona środowiska	Poprawa czystości środowiska naturalnego.	Opracowanie programu ochrony czystości wód rzeki Świder we współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego dorzecza Świdra
Ochrona środowiska	Poprawa czystości środowiska naturalnego.	Opracowanie programu ograniczenia zanieczyszczeń pochodzących z niskiej emisji.
Ochrona środowiska	Poprawa czystości środowiska naturalnego.	Eliminacja zanieczyszczeń pyłowych poprzez systematyczne utwardzanie nawierzchni dróg.
Mieszkalnictwo	Zapewnienie warunków zamieszkania dla najuboższej części mieszkańców Otwocka.	Budowa noclegowni.
Mieszkalnictwo	Zapewnienie warunków zamieszkania dla najuboższej części mieszkańców Otwocka.	Systematyczne remonty budynków komunalnych.
Mieszkalnictwo	Otwock sprzyjający realizowaniu różnorodnych form budownictwa mieszkaniowego.	Przy tworzeniu planów zagospodarowania przestrzennego określenie stref budownictwa wielorodzinnego i jednorodzinnego.

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

Obszar rozwoju	Cel strategiczny	Cel operacyjny
Mieszkalnictwo	Prowadzenie mieszkalnictwa socjalnego.	Utworzenie Towarzystwa Budownictwa Społecznego.
Mieszkalnictwo	Prowadzenie mieszkalnictwa socjalnego.	Budowa mieszkań socjalnych.
Rozwój gospodarczy	Stworzenie wizerunku Miasta przyjaznego przedsiębiorcom i otwartego na nowe inwestycje.	Podnoszenie kwalifikacji urzędników Urzędu Miasta Otwocka.
Rozwój gospodarczy	Stworzenie wizerunku Miasta przyjaznego przedsiębiorcom i otwartego na nowe inwestycje.	Opracowanie systemu jakości obsługi interesantów.
Rozwój gospodarczy	Stworzenie wizerunku Miasta przyjaznego przedsiębiorcom i otwartego na nowe inwestycje.	Uzyskanie certyfikatu jakości dla Urzędu oraz wprowadzenie systemu elektronicznego obiegu dokumentów.
Rozwój gospodarczy	Stworzenie wizerunku Miasta przyjaznego przedsiębiorcom i otwartego na nowe inwestycje.	Wdrożenie systemu ulg w podatkach lokalnych dla przedsiębiorców zwiększających zatrudnienie.
Rozwój gospodarczy	Racjonalne i efektywne wykorzystanie terenów Miasta, uwzględniające tak charakter Otwocka, jak i możliwości dynamicznego rozwoju gospodarczego wykorzystującego walory Miasta.	Objęcie terenu całego Miasta planem zagospodarowania przestrzennego.
Rozwój gospodarczy	Racjonalne i efektywne wykorzystanie terenów Miasta, uwzględniające tak charakter Otwocka, jak i możliwości dynamicznego rozwoju gospodarczego wykorzystującego walory Miasta.	Wspomaganie realizacji planów zagospodarowania przestrzennego, m.in. poprzez przygotowanie kompletnej oferty inwestycyjnej Miasta, ułatwianie kontaktu potencjalnych inwestorów z właścicielami gruntów.
Rozwój gospodarczy	Otwock miejscem działania nowoczesnych, dynamicznych przedsiębiorców.	Stworzenie ciała doradczego przy Prezydencie Miasta złożonego z lokalnych przedsiębiorców.
Rozwój gospodarczy	Otwock miejscem działania nowoczesnych, dynamicznych przedsiębiorców.	Powołanie Rady Biznesu.
Rozwój gospodarczy	Otwock miejscem działania nowoczesnych, dynamicznych przedsiębiorców.	Włączenie się do Mazowieckiego Funduszu Poręczeń Kredytowych i otwarcie na terenie Miasta okienka Funduszu.
Rozwój gospodarczy	Otwock miejscem działania nowoczesnych, dynamicznych przedsiębiorców.	Realizacja inwestycji publiczno -prywatnych na terenie Miasta.
Infrastruktura techniczna	Zapewnienie mieszkańcom Otwocka infrastruktury ułatwiającej komunikację z Warszawą, tak w zakresie sieci drogowej, jak i jakości połączeń transportu zbiorowego.	Budowa mostu na rzece Świder w ciągu ul. Warszawskiej i Świerczewskiego.
Infrastruktura techniczna	Zapewnienie mieszkańcom Otwocka infrastruktury ułatwiającej komunikację z Warszawą, tak w zakresie sieci drogowej, jak i jakości	Rozwój komunikacji zbiorowej.

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

Obszar rozwoju	Cel strategiczny	Cel operacyjny
	połączeń transportu zbiorowego.	
Infrastruktura techniczna	Zapewnienie mieszkańcom Otwocka infrastruktury ułatwiającej komunikację z Warszawą, tak w zakresie sieci drogowej, jak i jakości połączeń transportu zbiorowego.	Budowa bezkolizyjnych skrzyżowań z torami kolejowymi.
Infrastruktura techniczna	Osiągnięcie wysokiego standardu zamieszkania i stworzenie warunków do rozwoju funkcji mieszkaniowej Miasta poprzez zapewnienie odpowiedniej infrastruktury technicznej.	Realizacja projektu zwodociągowania i skanalizowania Miasta.
Infrastruktura techniczna	Osiągnięcie wysokiego standardu zamieszkania i stworzenie warunków do rozwoju funkcji mieszkaniowej Miasta poprzez zapewnienie odpowiedniej infrastruktury technicznej.	Modernizacja sieci ciepłowniczej.
Infrastruktura techniczna	Osiągnięcie wysokiego standardu zamieszkania i stworzenie warunków do rozwoju funkcji mieszkaniowej Miasta poprzez zapewnienie odpowiedniej infrastruktury technicznej.	Zbadanie możliwości wykorzystania wód geotermalnych w ogrzewaniu mieszkań na terenie Otwocka.
Infrastruktura techniczna	Osiągnięcie wysokiego standardu zamieszkania i stworzenie warunków do rozwoju funkcji mieszkaniowej Miasta poprzez zapewnienie odpowiedniej infrastruktury technicznej.	Wybór koncepcji zaopatrzenia Miasta w energię ciepłą.
Infrastruktura techniczna	Stworzenie bazy infrastrukturalnej do rozwoju turystyki.	Stworzenie systemu ścieżek rowerowych na terenie gminy i powiatu.
Infrastruktura techniczna	Stworzenie bazy infrastrukturalnej do rozwoju turystyki.	Przygotowanie terenów pod inwestycje turystyczne.
Infrastruktura techniczna	Dostosowanie sieci dróg do rosnących potrzeb Miasta.	Budowa, modernizacja i remont dróg.
Infrastruktura techniczna	Dostosowanie sieci dróg do rosnących potrzeb Miasta.	Modernizacja oświetlenia w ciągach dróg, odwadnianie dróg.
Infrastruktura techniczna	Dostosowanie sieci dróg do rosnących potrzeb Miasta.	Opracowanie koncepcji poprawy bezpieczeństwa drogowego.
Infrastruktura techniczna	Poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego	Utworzenie punktów wodowskazowych na Świdrze
Turystyka	Wzrost roli turystyczno-rekreacyjnej Otwocka poprzez podjęte wspólnie z sąsiednimi gminami inwestycje zmierzające do podniesienia atrakcyjności	Zagospodarowanie turystyczne Świdra oraz terenu wokół tej rzeki.

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

Obszar rozwoju	Cel strategiczny	Cel operacyjny
	turystycznej terenu.	
Turystyka	Wzrost roli turystyczno-rekreacyjnej Otwocka poprzez podjęte wspólnie z sąsiednimi gminami inwestycje zmierzające do podniesienia atrakcyjności turystycznej terenu.	Zagospodarowanie na cele turystyczne góry Meran i byłego wysypiska odpadów.
Turystyka	Wzrost roli turystyczno-rekreacyjnej Otwocka poprzez podjęte wspólnie z sąsiednimi gminami inwestycje zmierzające do podniesienia atrakcyjności turystycznej terenu.	Współpraca z organizacjami (m. in. PTTK) w zakresie promocji Miasta.
Turystyka	Wzrost roli turystyczno-rekreacyjnej Otwocka poprzez podjęte wspólnie z sąsiednimi gminami inwestycje zmierzające do podniesienia atrakcyjności turystycznej terenu.	Realizacja programu nadającego Miastu unikalny charakter, poprzez jednolite oznakowanie ulic, tablice informacyjne (system informacji miejskiej) i zachowanie stylu otwockiego.
Turystyka	Wzrost roli turystyczno-rekreacyjnej Otwocka poprzez podjęte wspólnie z sąsiednimi gminami inwestycje zmierzające do podniesienia atrakcyjności turystycznej terenu.	Uporządkowanie i oznaczenie miejsc związanych z historyczną obecnością społeczności żydowskiej na terenie Miasta.
Turystyka	Wzrost roli turystyczno-rekreacyjnej Otwocka poprzez podjęte wspólnie z sąsiednimi gminami inwestycje zmierzające do podniesienia atrakcyjności turystycznej terenu.	Opracowanie szlaku najcenniejszych zabytków Otwocka i ich renowacja.
Turystyka	Stworzenie wartości dodanej poziomu atrakcyjności turystycznej i kulturowej Miasta poprzez opracowanie corocznego planu imprez masowych realizowanych w atrakcyjnych nowoczesnych obiektach.	Budowa hali widowiskowo-sportowej na terenie Miasta.
Turystyka	Stworzenie wartości dodanej poziomu atrakcyjności turystycznej i kulturowej Miasta poprzez opracowanie corocznego planu imprez masowych realizowanych w atrakcyjnych nowoczesnych obiektach.	Budowa ośrodków kultury, gdzie zlokalizowane byłyby biblioteka, sala widowiskowa i teatralna, galeria.
Turystyka	Stworzenie wartości dodanej poziomu atrakcyjności turystycznej i kulturowej Miasta poprzez opracowanie corocznego planu imprez masowych realizowanych w atrakcyjnych nowoczesnych obiektach.	Promocja imprez organizowanych na terenie Miasta, m. in.: festiwalu muzyki blues, Europejskiego festiwalu muzyki, Festiwalu teatrów amatorskich.
Turystyka	Stworzenie wartości dodanej poziomu atrakcyjności turystycznej i kulturowej Miasta poprzez opracowanie corocznego planu imprez masowych realizowanych w atrakcyjnych nowoczesnych obiektach.	Aktywizacja stowarzyszeń i organizacji kulturalnych.
Turystyka	Stworzenie wartości dodanej poziomu atrakcyjności turystycznej i kulturowej Miasta poprzez opracowanie corocznego planu imprez masowych realizowanych w atrakcyjnych nowoczesnych obiektach.	Inicjowanie inwestycji publiczno -prywatnych w celu stworzenia nowoczesnej bazy do prowadzenia imprez masowych.

Wszystkie zaprezentowane powyżej cele operacyjne służące osiągnięciu celów strategicznych przekładają się w sposób bezpośredni na zadania. Ich realizacja ma przyczynić się do osiągnięcia celów strategii.

3. STRATEGIA DZIAŁAŃ W OBLICZU ZDEFINIOWANYCH PROBLEMÓW

Opracowana przez firmę Uniconsult we współpracy ze społecznością lokalną oraz organami Miasta "Charakterystyka obecnej sytuacji społeczno-gospodarczej Otwocka" prezentuje obecne uwarunkowania tego terenu. Jest to dokument charakteryzujący najważniejsze dziedziny życia gospodarczego i społecznego. Dzięki niemu możliwe jest trafne wyselekcjonowanie najistotniejszych obszarów problemowych Miasta. Lista problemów posłużyła następnie do opracowania projektów, które mają zostać zrealizowane na drodze do osiągnięcia celów strategicznych.

3.1 Podstawowe problemy Miasta

Opracowana przez Uniconsult Diagnoza Społeczno-Gospodarcza Miasta Otwocka oraz konsultacje przeprowadzone w sierpniu 2004 r. z członkami 11 zespołów tematycznych powołanych do prowadzenia prac nad dokumentami planistycznymi Miasta, zaowocowały określeniem głównych problemów Miasta, utrudniających jego rozwój w chwili obecnej lub mogących się pojawić w przyszłości.

- Trwające od lat osłabianie roli Otwocka jako ośrodka leczniczo-rehabilitacyjnego. W związku z prognozowanym w najbliższych latach (w perspektywie do 2015 r.) wzrostem znaczenia usług medycznych w gospodarce kraju, istnieje szansa na odwrócenie negatywnej tendencji..
- Słaba kondycja szpitala powiatowego, wymagająca przygotowywania przez kierownictwo szpitala planu naprawczego. Z punktu widzenia zapewnienia bieżącej opieki zdrowotnej dla mieszkańców, strategiczne znaczenie ma opracowanie wizji rozwoju/restrukturyzacji tej jednostki. Przedstawiciele Miasta widzą możliwość konkretnego wsparcia szpitala w trakcie procesu restrukturyzacji. Podkreślano jednak, iż rola Miasta będzie w tym procesie miała charakter wtórny.
- Niewydolny system służby zdrowia. Jej restrukturyzacja mogłaby polegać m.in. na budowaniu alternatywnych usług medycznych na bazie niewykorzystywanego majątku szpitala powiatowego. W toku konsultacji uznano, iż największe nadzieje można wiązać z rozwojem opieki paliatywnej oraz usługami opiekuńczo-medycznymi. Uczestnicy konsultacji zwrócili uwagę na potencjalną możliwość poszukiwania chętnych do przenoszenia prywatnych klinik i przychodni z Warszawy do Otwocka (np. z wykorzystaniem istniejących obiektów).
- Objęcie planami zagospodarowania przestrzennego tylko ok. 30% powierzchni Miasta. Stanowi to jedną z barier dla szybkiego realizowania inwestycji, a tym samym prawidłowego rozwoju Otwocka.
- Ogromny koszt utrzymania placówek oświatowych, w szczególności przedszkolnych. Utrzymanie istniejących placówek przedszkolnych stanowi obciążenie roczne dla budżetu Miasta na poziomie około 9 mln zł. (po uwzględnieniu przychodów). Oznacza to, iż opieka i edukacja przedszkolna każdego spośród około tysiąca dzieci kosztuje około 9 000 zł. rocznie. Tak duże obciążenie powoduje, iż Miasto musi znaczne kwoty dopłacać do systemu szkolnego (około 15 mln zł. rocznie ponad subwencję oświatową). Taka sytuacja wymusza restrukturyzację sieci przedszkoli.

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

- Prognoza demograficzna przewidująca systematyczne starzenie się społeczeństwa, przede wszystkim wskutek kurczenia się grupy przedprodukcyjnej. Będzie to stawiało przed władzami Miasta poważne wyzwania, w tym konieczność podejmowania decyzji o zmniejszaniu liczby placówek oświatowych na rzecz oferowania usług osobom starszym, wymagającym długiego leczenia. Jedna ze szkół podstawowych może okazać się w perspektywie kilku lat zbędna. Istnieje jednak znaczne zainteresowanie ze strony uczniów i rodziców spoza Otwocka w uczęszczaniu do otwockich szkół. Jeżeli nastąpiłyby istotne zmiany demograficzne w liczbie uczniów, możliwe będzie sięgnięcie do tej „zewnątrznej rezerwy” (na zasadzie przejścia ucznia wraz z przypadającą na niego subwencją oświatową – oczywiście w porozumieniu z gminami). Tendencja ta widoczna jest w szczególności w południowej części miasta.
- Zły stan infrastruktury szkolnej. Konieczne są pilne inwestycje związane z termoizolacją obiektów. Niezbędna jest także budowa sal sportowych oraz boisk z nawierzchnią sztuczną.
- Niedostosowanie niektórych kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy. Uczestnicy konsultacji zwracali uwagę na niewystarczającą ilość zajęć z dziedziny informatyki oraz języków obcych (języka angielskiego). Szkolnictwo średnie może rozwijać się m.in. w kierunku obsługi ruchu turystycznego (rekreacji, imprez masowych itd.), który to kierunek uznaje się za jeden z ważniejszych obszarów ekspansji gospodarczej w przyszłości.
- Regres funkcji rekreacyjno-turystycznej Otwocka w stosunku do sytuacji z lat 60-80 zeszłego stulecia. W trakcie spotkań z członkami zespołów tematycznych podkreślano, iż od tamtego czasu jedynie w nieznacznym stopniu zmieniły się obiektywne walory przyrodnicze Miasta. Zwrócono także uwagę, iż ogromnej przemianie uległ model spędzania wolnego czasu. Trudno jest w związku z tym liczyć na prosty powrót do modelu z lat minionych. Należy pamiętać, iż w Warszawie pojawiło się dużo alternatywnych miejsc spędzania wolnego czasu (obiekty sportowe, handlowe itd.). Zmianie uległ także model wypoczynku – przybyło własnych domów letniskowych oraz wyjazdów zagranicznych. Wzrost znaczenia rekreacyjnego Otwocka będzie zatem możliwy pod warunkiem wprowadzania nowych atrakcji przyciągających mieszkańców Warszawy i odpowiadających obecnym zainteresowaniom (rekreacja rowerowa itd.).
- Niedostateczny dostęp do placówek kulturalnych. Od lat nie działa w Otwocku kino, a Amatorski Teatr Miejski im. Stefana Jaracza jest pozbawiony własnej siedziby w Mieście.
- Nieskuteczne wyeksponowanie i promowanie walorów turystycznych Otwocka.
- Niewystarczająca liczba obiektów sportowo-rekreacyjnych: boisk, hal sportowych, brak basenu i lodowiska sztucznie mrożonego. Zły jest stan istniejących obiektów.
- Brak odpowiedniego zaplecza hotelowego, podczas gdy Otwock ma predyspozycje by stanowić istotne zaplecze hotelowe i gastronomiczne dla Warszawy. Budowa obiektów hotelowych mogłaby okazać się wysoce opłacalna. Z hoteli takich mogłyby korzystać wycieczki odwiedzające Warszawę – w tym ogromna liczba wycieczek szkolnych. Niższe koszty inwestycji w Otwocku (w porównaniu z Warszawą) zaowocowałyby wyraźnie konkurencyjnymi, w stosunku do warszawskich, cenami usług noclegowych.
- Zanieczyszczenie wód Świdra. Według części uczestników spotkań konsultacyjnych, dalsze pogorszenie stanu czystości tej rzeki wypływać może z budowy oczyszczalni ścieków w Gminie

Wiązowna. Może to negatywnie oddziaływać na podstawową oś rozwoju funkcji rekreacyjnej Miasta. Rzeczywista skala zagrożenia wymaga jednak przeprowadzenia odpowiednich ekspertyz. Już obecnie zły stan wód rzeki zniechęca mieszkańców Miasta i przyjeżdżających do letniego wypoczynku nad jej brzegami.

- Niedrożny systemu komunikacyjny z Warszawą, podupadła kolej podmiejska. W związku z prowadzoną inwestycją w ciągu Wału Miedzeszyńskiego pojawiły się pomysły wydłużenia drogi dwupasmowej aż do Otwocka. Zły jest stan dróg na terenie Miasta. Wiele z nich jest nieutwardzonych i pozbawionych kanalizacji deszczowej. Oświetlenie ulic wymaga modernizacji.
- Brak dogodnego dojazdu do osiedla Ługi. Obecny ciąg komunikacyjny w znaczący sposób utrudnia dojazd i wyjazd z osiedla, stanowiąc barierę jego rozwoju.
- Niska jakość infrastruktury technicznej. Najbardziej pilne potrzeby to zwodociągowanie i skanalizowanie Miasta. Pozytywna decyzję o dofinansowaniu ze środków UE w ramach Funduszu Spójności stwarza realne szanse na pomyślnie przeprowadzenie tej inwestycji.
- Bardzo zły stan sieci ciepłowniczej. Od lat nie podjęto strategicznych decyzji co do wyboru koncepcji jej rozwoju.
- Obciążenie dla budżetu Miasta w postaci dużego zasobu mieszkań komunalnych w bardzo złym stanie technicznym. Stawia to przed Otwockiem konieczność ponoszenia dużych kosztów ich remontów oraz prowadzenia kosztownego budownictwa socjalnego, przeznaczonego dla ludności ubogiej.
- Niska jakość i estetyka części budynków powstających w Otwocku. Konieczne są działania mające na celu podniesienie atrakcyjności Miasta.
- Zagrożenie zaniknięcia tzw. „stylu otwockiego”. Znaczna większość drewnianych budynków z okresu sprzed II wojny światowej, w tym o największych walorach architektonicznych, jest zagrożona zupełną dewastacją.
- Znaczne zapylenia powietrza, przekraczające dopuszczalne normy.
- Około 15%-owa stopa bezrobocia. System ulg w podatkach lokalnych, np. zwolnienia z podatku od nieruchomości dla przedsiębiorców kreujących nowe miejsca pracy, to próba walki z tym zjawiskiem.
- Bariera rozwoju gospodarczego w postaci małej liczby gotowych lokalizacji pod inwestycje gospodarcze – w planie zagospodarowania przestrzennego są obszary przeznaczone pod inwestycje, ale często jego realizacje uniemożliwiają działki nieuzbrojone, o skomplikowanej strukturze własności, niekorzystnym ukształtowaniu.
- Niedostateczne promowanie przedsiębiorczości oraz turystyki przez Miasto, np. z wykorzystaniem stron internetowych Urzędu.

- Niska świadomości otwockich przedsiębiorców w zakresie możliwości rozwoju dotychczasowej działalności, m.in. korzystania z różnorodnych źródeł pomocowych, w tym z funduszy strukturalnych UE.
- Pozostawiające wiele do życzenia relacje na linii władza - mieszkańcy (w tym przedsiębiorcy), m.in. jakość obsługi w Urzędzie i okres oczekiwania na decyzje urzędnicze (warto jednak pamiętać, że decyzje te są wydawane zgodnie z kpa i od tego zależy ich terminowość).
- Słabe zorganizowanie otwockich przedsiębiorców.
- Nie do końca wykorzystany potencjał jednostek utworzonych w miejsce Instytutu Badań Jądrowych w Świerku.

3.2. Wybór projektów realizacyjnych

Osiągnięcie celów strategicznych będzie możliwe dzięki zrealizowaniu szeregu projektów. Ich wybór wynika z przeprowadzonej wnikliwej diagnozy Otwocka i był poddawany dyskusji prowadzonej w trakcie szeregu spotkań konsultacyjnych z członkami zespołów tematycznych powołanych ds. opracowania strategii rozwojowej Miasta.

Diagnoza wykazała wielkie potrzeby inwestycyjne w zakresie wszystkich dziedzin życia społeczno-gospodarczego Otwocka, a przedstawiciele różnych środowisk Miasta wskazywali na szereg przedsięwzięć, których realizacja przyczyni się do osiągnięcia stanu określonego w misji Otwocka. Proces dochodzenia do niego będzie trwał długimi latami, a wskazane projekty będą realizowane na przestrzeni długiego okresu czasu. Ograniczenia finansowe i diagnoza najpilniejszych potrzeb wymusiły opracowanie harmonogramu działań. Zadania o charakterze inwestycyjnym na okres do 2009 r. przedstawiono w rozdziale 7 poświęconym planowi finansowemu.

4. POWIĄZANIE PROJEKTÓW Z CELAMI STRATEGICZNYMI INNYCH DOKUMENTÓW DOTYCZĄCYCH ROZWOJU

Cele strategiczne miasta Otwocka	Zgodność z założeniami innych dokumentów dotyczących rozwoju miasta Otwocka
Zapewnienie mieszkańcom Otwocka odpowiedniej opieki medycznej w oparciu o istniejące placówki.	Kierunki Zagospodarowania Przestrzennego Miasta - KZPM: Cel: Osiągnięcie wysokiego standardu zamieszkania, pracy i wypoczynku (<i>dot. poprawy wyposażenia w obiekty usług</i>).
Rozwój funkcji medycznej Miasta poprzez powstawanie nowych zakładów specjalizujących się w medycynie paliatywnej oraz innych rozwijających się dziedzinach medycyny.	KZPM: Cel: Wykreowanie silnego ośrodka o funkcjach ponadlokalnych (<i>dot. kształtowania zagospodarowania przestrzennego w nawiązaniu do jego wiodących funkcji uzdrowiskowej i rekreacyjnej</i>).
Dostosowanie systemu placówek edukacyjnych (ze szczególnym uwzględnieniem sieci przedszkoli) do możliwości finansowych Miasta i zmieniających się potrzeb mieszkańców.	KZPM: Cel: Osiągnięcie wysokiego standardu zamieszkania, pracy i wypoczynku (<i>dotyczy: wykreowania przestrzeni publicznych</i>).
Dostosowanie infrastruktury edukacyjnej do rosnących wymogów jakości kształcenia w celu wyrównywania szans dzieci i młodzieży Otwocka w stosunku do ich rówieśników z aglomeracji warszawskiej.	KZPM: Cel: Osiągnięcie wysokiego standardu zamieszkania, pracy i wypoczynku (<i>dot. rozwoju infrastruktury technicznej</i>).
Zwiększenie atrakcyjności turystycznej Otwocka i estetyki zamieszkania poprzez opracowanie koncepcji budowy wizerunku Miasta.	POŚ: Cel główny: Utworzenie spójnego systemu obszarów chronionych; Cel szczegółowy: Zwiększenie obszarów objętych ochroną prawną. KZPM: Cel: Wykształcenie korzystnego urbanistycznego wizerunku miasta (<i>dot. wyeksponowania zachowanych elementów dziedzictwa kultury</i>).
Zapewnienie warunków do zrównoważonego i funkcjonalnego rozwoju Otwocka poprzez opracowanie założeń polityki przestrzennej.	KZPM: Cel: Osiągnięcie wysokiego standardu zamieszkania, pracy i wypoczynku (<i>dot. podniesienia standardu zagospodarowania przestrzennego miejsc zamieszkania, pracy i wypoczynku</i>).
Ochrona podupadłych, najcenniejszych budynków.	KZPM: Cel: Wykształcenie korzystnego urbanistycznego wizerunku miasta (<i>dot. wyeksponowania zachowanych elementów dziedzictwa kulturowego</i>).
Ochrona środowiska poprzez bieżący monitoring zagrożeń.	POŚ: Cel główny: Poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego; Cel szczegółowy: Ochrona przeciwpowodziowa, KZPM: Cel: Ochrona zasobów i walorów środowiska naturalnego.
Poprawa czystości środowiska naturalnego.	POŚ: Cel główny: Zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska; Cel szczegół.: Poprawa jakości wód, Uporządkowanie gospodarki odpadami; Zapewnienie wysokiej jakości powietrza atmosferycznego. KZPM: Cel: Ochrona zasobów i walorów

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

Cele strategiczne miasta Otwocka	Zgodność z założeniami innych dokumentów dotyczących rozwoju miasta Otwocka
	<p>środowiska naturalnego.</p> <p>Plan Gospodarki Odpadami dla Miasta Otwocka na lata 2004-2011 - PGO: Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców miast i wsi, rozwój i doskonalenie zorganizowanych systemów gospodarki odpadami.</p> <p>PGO: Zmniejszenie ilości składowanych odpadów ulegających biodegradacji, odpadów opakowaniowych, wielkogabarytowych, budowlanych i niebezpiecznych, rozwój i doskonalenie zorganizowanych systemów gospodarki odpadami.</p>
Zapewnienie warunków zamieszkania dla najuboższej części mieszkańców Otwocka.	KZPM: Cel: Osiągnięcie wysokiego standardu zamieszkania, pracy i wypoczynku (dot. rozwoju budownictwa mieszkaniowego).
Otwock sprzyjający realizowaniu różnorodnych form budownictwa mieszkaniowego.	KZPM: Cel: Osiągnięcie wysokiego standardu zamieszkania, pracy i wypoczynku.
Prowadzenie mieszkalnictwa socjalnego.	KZPM: Cel: Osiągnięcie wysokiego standardu zamieszkania, pracy i wypoczynku.
Stworzenie wizerunku Miasta przyjaznego przedsiębiorcom i otwartego na nowe inwestycje.	<p>KZPM: Cel: Wykreowanie silnego ośrodka o funkcjach ponadlokalnych</p> <p>KZPM: Cel: Osiągnięcie wysokiego standardu zamieszkania, pracy i wypoczynku (dot. poprawy wyposażenia w obiekty usług, tworzenia warunków do powstawania nowych miejsc pracy).</p>
Racjonalne i efektywne wykorzystanie terenów Miasta, uwzględniające tak charakter Otwocka, jak i możliwości dynamicznego rozwoju gospodarczego wykorzystującego walory Miasta.	KZPM: Cel: Wykreowanie silnego ośrodka o funkcjach ponadlokalnych.
Otwock miejscem działania nowoczesnych, dynamicznych przedsiębiorców.	<p>KZPM: Cel: Wykreowanie silnego ośrodka o funkcjach ponadlokalnych.</p> <p>KZPM: Cel: Osiągnięcie wysokiego standardu zamieszkania, pracy i wypoczynku (dot. poprawy wyposażenia w obiekty usług, tworzenia warunków do powstawania nowych miejsc pracy).</p>
Zapewnienie mieszkańcom Otwocka infrastruktury ułatwiającej komunikację z Warszawą, tak w zakresie sieci drogowej, jak i jakości połączeń transportu zbiorowego.	<p>POŚ: Cel główny: Zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska; Cel szczegółowy: Ograniczenie uciążliwości hałasu.</p> <p>KZPM: Cel: Osiągnięcie wysokiego standardu zamieszkania, pracy i wypoczynku (dot. rozwoju komunikacji i infrastruktury technicznej)</p>
Osiągnięcie wysokiego standardu zamieszkania i stworzenie warunków do rozwoju funkcji mieszkaniowej Miasta poprzez zapewnienie odpowiedniej infrastruktury technicznej.	<p>POŚ: Cel główny: Zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska; Cel szczegółowy: Poprawa jakości wód.</p> <p>POŚ: Cel główny: Racjonalizacja gospodarki wodnej; Cel szczegółowy: Poprawa standardów zaopatrzenia w wodę.</p> <p>KZPM: Cel: Osiągnięcie wysokiego standardu zamieszkania, pracy i wypoczynku (dot. rozwoju</p>

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

Cele strategiczne miasta Otwocka	Zgodność z założeniami innych dokumentów dotyczących rozwoju miasta Otwocka
	<p><i>komunikacji i infrastruktury technicznej)</i></p> <p>PGO: Rozwój i doskonalenie zorganizowanych systemów gospodarki odpadami.</p>
<p>Stworzenie bazy infrastrukturalnej do rozwoju turystyki.</p>	<p>POŚ: Cel główny: Podnoszenie poziomu wiedzy ekologicznej; Cel szczegółowy: Kształtowanie postaw i zachowań zgodnych z zasadami ekorozwoju.</p> <p>KZPM: Cel: Osiągnięcie wysokiego standardu zamieszkania, pracy i wypoczynku (<i>dot. poprawy wyposażenia w obiekty usług oraz wykreowania przestrzeni publicznej.</i>)</p>
<p>Dostosowanie sieci dróg do rosnących potrzeb Miasta.</p>	<p>POŚ: Cel główny: Zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska; cel szczegółowy: Zapewnienie wysokiej jakości powietrza atmosferycznego.</p> <p>KZPM: Cel: Osiągnięcie wysokiego standardu zamieszkania, pracy i wypoczynku (<i>dot. rozwoju komunikacji i infrastruktury technicznej</i>)</p>
<p>Poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego</p>	<p>POŚ: Cel główny: Poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego; Cel szczegółowy: ochrona przeciwpożarowa i przeciwpowodziowa.</p> <p>PGO: Zmniejszenie ilości składowanych odpadów ulegających biodegradacji, odpadów opakowaniowych, wielkogabarytowych, budowlanych i niebezpiecznych.</p>
<p>Wzrost roli turystyczno-rekreacyjnej Otwocka poprzez podjęte wspólnie z sąsiednimi gminami inwestycje zmierzające do podniesienia atrakcyjności turystycznej terenu.</p>	<p>POŚ: Cel główny: Utworzenie spójnego systemu obszarów chronionych; Cel szczegółowy: Partnerstwo samorządowe i partycypacja społeczna w działaniach na rzecz tworzenia obszarów chronionych.</p> <p>KZPM: Cel: Wykształcenie korzystnego urbanistycznego wizerunku miasta (<i>dot. wyeksponowania zachowanych elementów dziedzictwa kultury</i>).</p>
<p>Stworzenie wartości dodanej poziomu atrakcyjności turystycznej i kulturowej Miasta poprzez opracowanie corocznego planu imprez masowych realizowanych w atrakcyjnych nowoczesnych obiektach.</p>	<p>POŚ: Cel główny: Podnoszenie poziomu wiedzy ekologicznej; Cel szczegółowy: Tworzenie ekologicznych postaw kształtowania tożsamości lokalnej.</p> <p>KZPM: Cel: Osiągnięcie wysokiego standardu zamieszkania, pracy i wypoczynku (<i>dot. rozwoju infrastruktury technicznej, poprawy wyposażenia w obiekty usług, tworzenia warunków do powstawania nowych miejsc pracy oraz wykreowania przestrzeni publicznych</i>).</p>

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

5. POWIĄZANIE CELÓW STRATEGICZNYCH MIASTA Z INNYMI DZIAŁANAMI REALIZOWANYMI NA TERENIE POWIATU/WOJEWÓDZTWA/KRAJU

Cel strategiczny Miasta:	Zgodność z założeniami strategii zrównoważonego rozwoju powiatu:	Zgodność z założeniami strategii wojewódzkiej:	Zgodność na poziomie centralnym:
Zapewnienie mieszkańcom Otwocka odpowiedniej opieki medycznej w oparciu o istniejące placówki.	Powszechnie dostępna, szeroka oferta usług medycznych na wysokim poziomie w szpitalu powiatowym. Poprawa dostępności profilaktyki zdrowotnej w szkołach.	Wydłużenie trwania życia mieszkańców województwa mazowieckiego poprzez zmianę stylu życia oraz poprzez zmniejszenie rozpowszechniania chorób, ze szczególnym uwzględnieniem chorób, ze szczególnym uwzględnieniem chorób cywilizacyjnych i uzależnień.	ZPORR, Priorytet 1, Działanie 1.3: Regionalna infrastruktura społeczna (Regionalna infrastruktura ochrony zdrowia) ZPORR, Priorytet 3, Działanie 3.5.: Lokalna infrastruktura społeczna (Lokalna infrastruktura ochrony zdrowia)
Rozwój funkcji medycznej Miasta poprzez powstawanie nowych zakładów specjalizujących się w medycynie paliatywnej oraz innych rozwijających się dziedzinach medycyny.	Rozwinięty sektor usług medyczno - opiekuńczych (wraz z rehabilitacją). Rozwinięta profilaktyka chorób społecznych.	Wydłużenie trwania życia mieszkańców województwa mazowieckiego poprzez zmianę stylu życia oraz poprzez zmniejszenie rozpowszechniania chorób, ze szczególnym uwzględnieniem chorób, ze szczególnym uwzględnieniem chorób cywilizacyjnych i uzależnień.	ZPORR, Priorytet 1, Działanie 1.3: Regionalna infrastruktura społeczna (Regionalna infrastruktura ochrony zdrowia) ZPORR, Priorytet 3, Działanie 3.5.: Lokalna infrastruktura społeczna (Lokalna infrastruktura ochrony zdrowia)
Dostosowanie systemu placówek edukacyjnych (ze szczególnym uwzględnieniem sieci przedszkoli) do możliwości finansowych Miasta i zmieniających się potrzeb mieszkańców.	Nowoczesna baza dydaktyczna szkół.	-	ZPORR, Priorytet 3, Działanie 3.5: Lokalna infrastruktura społeczna (Lokalna infrastruktura edukacyjna i sportowa)

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

Dostosowanie infrastruktury edukacyjnej do rosnących wymogów jakości kształcenia w celu wyrównywania szans dzieci i młodzieży z Otwocka w stosunku do ich rówieśników z aglomeracji warszawskiej.	Nowoczesna baza dydaktyczna szkół. Rozwinięta baza sportowa szkół średnich. Rozwinięta oferta kształcenia ustawicznego w bazie edukacyjnej powiatu.	Przeciwdziałanie nadmiernym, społecznie nieakceptowanym dysproporcjom w poziomie rozwoju gospodarczego i warunkach życia ludności w województwie.	ZPORR, Priorytet 3, Działanie 3.5: Lokalna infrastruktura społeczna (Lokalna infrastruktura edukacyjna i sportowa)
Zwiększenie atrakcyjności turystycznej Otwocka i estetyki zamieszkania poprzez opracowanie koncepcji budowy wizerunku Miasta.	Zachowanie dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń. Spójność architektoniczna w powiecie, uporządkowana przestrzeń.	Ukształtowanie tożsamości kulturowej regionu.	ZPORR, Priorytet 1, Działanie 1.4: Rozwój turystyki i kultury
Zapewnienie warunków do zrównoważonego i funkcjonalnego rozwoju Otwocka poprzez opracowanie założeń polityki przestrzennej.	Wdrażane zasady zrównoważonego rozwoju w powiecie, poszanowane zasoby środowiska naturalnego. Spójność architektoniczna w powiecie, uporządkowana przestrzeń (ujednolicone zasady gospodarowania przestrzenią w powiecie, spójne plany zagospodarowania przestrzennego poszczególnych gmin).	Bardziej efektywne wykorzystanie przestrzeni.	-
Ochrona podupadłych, najcenniejszych budynków.	Zachowanie dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń.	Ukształtowanie tożsamości kulturowej regionu.	ZPORR, Priorytet 1, Działanie 1.4: Rozwój turystyki i kultury
Ochrona środowiska poprzez bieżący monitoring zagrożeń.	Wdrażane zasady zrównoważonego rozwoju w powiecie, poszanowane zasoby środowiska naturalnego.	Poprawa jakości środowiska przyrodniczego Mazowsza.	ZPORR, Priorytet 1, Działanie 1.2: Infrastruktura ochrony środowiska
Poprawa czystości środowiska naturalnego.	Poprawa czystości wód powierzchniowych i podziemnych.	Poprawa jakości środowiska przyrodniczego Mazowsza.	ZPORR, Priorytet 1, Działanie 1.2: Infrastruktura ochrony środowiska

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

Zapewnienie warunków zamieszkania dla najuboższej części mieszkańców Otwocka.	Zapewniona i efektywna pomoc społeczna dla wszystkich osób będących w potrzebie.	Przeciwdziałanie nadmiernym, społecznie nieakceptowanym dysproporcjom w poziomie rozwoju gospodarczego i warunkach życia ludności w województwie.	Rządowy program wsparcia gminnego budownictwa socjalnego w latach 2004 - 2005.
Otwock sprzyjający realizowaniu różnorodnych form budownictwa mieszkaniowego.	Stworzenie warunków do rozwoju budownictwa mieszkaniowego.	Przeciwdziałanie nadmiernym, społecznie nieakceptowanym dysproporcjom w poziomie rozwoju gospodarczego i warunkach życia ludności w województwie.	-
Prowadzenie mieszkalnictwa socjalnego.	Stworzenie warunków do rozwoju budownictwa mieszkaniowego.	Przeciwdziałanie nadmiernym, społecznie nieakceptowanym dysproporcjom w poziomie rozwoju gospodarczego i warunkach życia ludności w województwie.	Rządowy program wsparcia gminnego budownictwa socjalnego w latach 2004 - 2005.
Stworzenie wizerunku Miasta przyjaznego przedsiębiorcom i otwartego na nowe inwestycje.	Atrakcyjny wizerunek społeczno-gospodarczy powiatu wśród mieszkańców i w otoczeniu.	Zwiększenie konkurencyjności metropolii warszawskiej i regionu w układzie europejskim i globalnym.	SPO WKP, Priorytet 1: Rozwój przedsiębiorczości i wzrost innowacyjności poprzez wzmocnienie instytucji otoczenia biznesu. ZPORR, Priorytet 2, Działanie 2.5: Promocja przedsiębiorczości
Racjonalne i efektywne wykorzystanie terenów Miasta, uwzględniające tak charakter Otwocka, jak i możliwości dynamicznego rozwoju gospodarczego wykorzystującego walory Miasta.	Wdrażane zasady zrównoważonego rozwoju w powiecie, poszanowane zasoby środowiska naturalnego.	Zwiększenie konkurencyjności metropolii warszawskiej i regionu w układzie europejskim i globalnym.	SPO WKP, Priorytet 1: Rozwój przedsiębiorczości i wzrost innowacyjności poprzez wzmocnienie instytucji otoczenia biznesu. ZPORR, Priorytet 2, Działanie 2.5: Promocja przedsiębiorczości

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

Otwock miejscem działania nowoczesnych, dynamicznych przedsiębiorców.	Rozwinięta działalność przemysłowa na zasadach zrównoważonego rozwoju. Uaktywnienie sektora drobnej wytwórczości.	Zwiększenie konkurencyjności metropolii warszawskiej i regionu w układzie europejskim i globalnym.	SPO WKP, Priorytet 1: Rozwój przedsiębiorczości i wzrost innowacyjności poprzez wzmocnienie instytucji otoczenia biznesu.
Zapewnienie mieszkańcom Otwocka infrastruktury ułatwiającej komunikację z Warszawą, tak w zakresie sieci drogowej, jak i jakości połączeń transportu zbiorowego.	Zmodernizowana infrastruktura drogowa, dostosowana do standardów Unii Europejskiej i rozwinięta sieć komunikacyjna.	Bardziej efektywne wykorzystanie przestrzeni.	ZPORR, Priorytet 1, Działanie 1.1. Modernizacja i rozbudowa regionalnego układu transportowego, Działanie 1.6: Rozwój transportu publicznego w aglomeracjach
Osiągnięcie wysokiego standardu zamieszkania i stworzenie warunków do rozwoju funkcji mieszkaniowej Miasta poprzez zapewnienie odpowiedniej infrastruktury technicznej.	Stworzenie warunków do rozwoju budownictwa mieszkaniowego. Dobra jakość infrastruktury technicznej i uporządkowana przestrzeń w obrębie powiatu.	Bardziej efektywne wykorzystanie przestrzeni.	ZPORR, Priorytet 1, Działanie 1.2: Infrastruktura ochrony środowiska ZPORR, Priorytet 1, Działanie 1.1. Modernizacja i rozbudowa regionalnego układu transportowego
Stworzenie bazy infrastrukturalnej do rozwoju turystyki.	Rozwinięta baza rekreacyjno-sportowa.	Bardziej efektywne wykorzystanie przestrzeni.	ZPORR, Priorytet 1, Działanie 1.4: Rozwój turystyki i kultury
Dostosowanie sieci dróg, placów do rosnących potrzeb Miasta.	Zmodernizowana infrastruktura drogowa, dostosowana do standardów Unii Europejskiej i rozwinięta sieć komunikacyjna.	Bardziej efektywne wykorzystanie przestrzeni.	ZPORR, Priorytet 1, Działanie 1.1. Modernizacja i rozbudowa regionalnego układu transportowego
Poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego	Wdrażane zasady zrównoważonego rozwoju w powiecie, poszanowane zasoby środowiska naturalnego.	Poprawa jakości środowiska przyrodniczego Mazowsza.	ZPORR, Priorytet 1, Działanie 1.2: Infrastruktura ochrony środowiska
Wzrost roli turystyczno-rekreacyjnej Otwocka poprzez podjęte wspólnie z sąsiednimi gminami inwestycje	Rozwinięta turystyka weekendowa, pobytowa i biznesowa.	Ukształtowanie tożsamości kulturowej regionu.	ZPORR, Priorytet 1, Działanie 1.4: Rozwój turystyki i kultury

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

zmierzające do podniesienia atrakcyjności turystycznej terenu.			
Stworzenie wartości dodanej poziomu atrakcyjności turystycznej i kulturowej Miasta poprzez opracowywanie corocznego planu imprez masowych realizowanych w atrakcyjnych, nowoczesnych obiektach.	Rozwinięta i ogólnodostępna baza sportowo-rekreacyjna. Stworzone warunki techniczne i organizacyjne dla rozwoju nowych form aktywności kulturalnej i artystycznej.	Ukształtowanie tożsamości kulturowej regionu.	ZPORR, Priorytet 1, Działanie 1.4: Rozwój turystyki i kultury

6. OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ STRATEGII ROZWOJOWEJ OTWOCKA

Strategia Rozwojowa Otwocka została skonstruowana w ten sposób, że osiągnięcie stanu zapisanego w misji odbywa się poprzez realizację celów strategicznych. Z kolei ocena stopnia zrealizowania tych celów będzie możliwa dzięki określeniu wskaźników ich wykonania. Poniżej prezentujemy zestawienie wskaźników osiągnięcia celów strategicznych Strategii Rozwojowej Otwocka.

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość oczekiwana
Zapewnienie mieszkańcom Otwocka odpowiedniej opieki medycznej w oparciu o istniejące placówki	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Wzrost liczby mieszkańców korzystających z badań profilaktycznych 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ o 15% do roku 2009
Rozwój funkcji medycznej Miasta poprzez powstawanie nowych zakładów specjalizujących się w medycynie paliatywnej oraz innych rozwijających się dziedzinach medycyny	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba nowych lokalizacji wyznaczonych i wprowadzonych do planów zagospodarowania przestrzennego terenów pod rozwój usług medycznych ➤ Liczba nowych inwestycji wokół placówek medycznych związanych z ich obsługą 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 2 ➤ 2
Dostosowanie systemu placówek edukacyjnych (ze szczególnym uwzględnieniem sieci przedszkoli) do możliwości finansowych Miasta i zmieniających się potrzeb mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Docelowa liczba przedszkoli ➤ Uzyskanie rocznych oszczędności w funkcjonowaniu przedszkoli ➤ Warunki funkcjonowania przedszkoli 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 6 ➤ 2 mln zł ➤ Zgodne z obowiązującymi przepisami
Dostosowanie infrastruktury edukacyjnej do rosnących wymogów jakości kształcenia w celu wyrównywania szans dzieci i młodzieży z Otwocka w stosunku do ich rówieśników z aglomeracji warszawskiej	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Wyniki naukowe osiągnięte przez absolwentów otwockich szkół ➤ Odsetek uczniów posiadających dostęp, w ramach zajęć szkolnych, do nowoczesnych boisk i sal gimnastycznych 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Na poziomie warszawskiej średniej szkół ➤ 100% uczniów

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

<p>Zwiększenie atrakcyjności turystycznej Otwocka i estetyki zamieszkania poprzez opracowanie koncepcji budowy wizerunku Miast</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zmniejszenie ruchu samochodów o masie całkowitej powyżej 6t w ścisłym centrum Miasta ➤ Liczba inwestycji mieszkaniowych nagradzanych za wykorzystywanie elementów stylu otwockiego 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ o 75% ➤ 5 rocznie
<p>Zapewnienie warunków do zrównoważonego i funkcjonalnego rozwoju Otwocka poprzez opracowanie założeń polityki przestrzennej</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Procent powierzchni Miasta objętych planami zagospodarowania przestrzennego 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Docelowo 100%
<p>Ochrona podupadłych, najcenniejszych budynków</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba najcenniejszych budynków w stylu otwockim poddawanych niezbędnym pracom remontowym 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 2 rocznie
<p>Ochrona środowiska poprzez bieżący monitoring zagrożeń</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Funkcjonowanie na terenie powiatu, w tym na terenie Miasta, kompleksowej sieci monitorowania powietrza 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ System do prognozowania stężeń zanieczyszczeń i/lub sterowania emisją zanieczyszczeń, pokrywający 75% powierzchni Miasta
<p>Poprawa czystości środowiska naturalnego</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zwiększenie liczby podłączeń do miejskiej sieci ciepłowniczej ➤ Procent likwidowanych dużych miejsc nielegalnego składowania odpadów ➤ Procent budynków stanowiących własność gminy, administrowanych przez ZGM, w których dokonano zamiany kotłowni węglowych i koksowych na kotłownie opalane gazem i olejem 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ o 2% rocznie ➤ 90% (w skali roku) ➤ 90%

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

Zapewnienie warunków zamieszkania dla najuboższej części mieszkańców Otwocka	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba noclegowni w Otwocku ➤ Zmniejszanie odsetka budynków komunalnych wymagających remontów kapitalnych 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 1 ➤ o 10% rocznie
Otwock sprzyjający realizowaniu różnorodnych form budownictwa mieszkaniowego	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Wskazanie w planach zagospodarowania przestrzennego stref różnych form budownictwa mieszkaniowego 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Wskazanie lokalizacji dla budownictwa m.in. wielorodzinnego, jednorodzinnego, rezydencjalnego
Prowadzenie mieszkalnictwa socjalnego	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zwiększenie liczby nowo wybudowanych mieszkań socjalnych 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 40 do roku 2009
Stworzenie wizerunku Miasta przyjaznego przedsiębiorcom i otwartego na nowe inwestycje	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Uzyskanie pozytywnej oceny (przez obiektywnych ekspertów) tworzonoego klimatu dla inwestycji gospodarczych ➤ Wskaźnik bezrobocia niższy od średniej dla województwa mazowieckiego 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Uzyskanie prestiżowego certyfikatu, np. "Gmina Fair Play" ➤ o 2 p.p. (po 5 latach)
Racjonalne i efektywne wykorzystanie terenów Miasta, uwzględniające tak charakter Otwocka, jak i możliwości dynamicznego rozwoju gospodarczego wykorzystującego walory Miasta	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Procent powierzchni Miasta objętych planami zagospodarowania przestrzennego ➤ Procent terenów inwestycyjnych Otwocka ujętych w ofercie inwestycyjnej Miasta 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Docelowo 100% ➤ 80%
Otwock miejscem działania nowoczesnych, dynamicznych przedsiębiorców	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Procent przedsiębiorców zarejestrowanych w Otwocku znających źródła informacji (strony internetowe, organizacje zaplecza biznesu) o dostępnej im pomocy w zakresie prowadzenia i finansowania działalności biznesowej ➤ Integrowanie środowiska biznesu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 30% ➤ Utworzenie rady biznesu przy prezydencie Otwocka

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

<p>Zapewnienie mieszkańcom Otwocka infrastruktury ułatwiającej komunikację z Warszawą, tak w zakresie sieci drogowej, jak i jakości połączeń transportu zbiorowego</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba nowych przepraw mostowych na Świdrze ➤ Stopień pokrycia zapotrzebowania na miejsca parkingowe wokół stacji PKP w związku z uruchomieniem Szybkiej Kolei Miejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 1 ➤ 95%
<p>Osiągnięcie wysokiego standardu zamieszkania i stworzenie warunków do rozwoju funkcji mieszkaniowej Miasta poprzez zapewnienie odpowiedniej infrastruktury technicznej</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Odsetek budynków na terenie Otwocka będących w zasięgu sieci kanalizacyjnej i wodociągowej ➤ Procent sieci ciepłowniczej poddanej wymianie 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 80% ➤ 90%
<p>Stworzenie bazy infrastrukturalnej do rozwoju turystyki</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Długość nowo wybudowanych ścieżek rowerowych ➤ Długość wytyczonych ścieżek rowerowych ➤ Liczba nowo utworzonych tematycznych szlaków turystycznych ➤ Stworzenie podstaw do podjęcia decyzji o przyjęciu do realizacji lub odrzuceniu projektu budowy zbiornika Bojary i jazów na Świdrze 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 30 km ➤ 40 km ➤ 2 ➤ Opracowanie sporządzone przez profesjonalną i wiarygodną jednostkę, poprzedzone m.in. konsultacjami ze wszystkimi zainteresowanymi jednostkami i mieszkańcami Otwocka

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

<p>Dostosowanie sieci dróg, placów do rosnących potrzeb Miasta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Odsetek wymienionych lamp oświetlenia drogowego ➤ Liczba zmodernizowanych targowisk ➤ Zmniejszenie odsetka dróg nieutwardzonych ➤ Zmniejszenie odsetka gminnych dróg utwardzonych wymagających remontu nawierzchni 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 80% ➤ 1 ➤ o 40% ➤ o 50%
<p>Poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba utworzonych punktów wodowskazowych na Świdrze 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 2
<p>Wzrost roli turystyczno-rekreacyjnej Otwocka poprzez podjęte wspólnie z sąsiednimi gminami inwestycje zmierzające do podniesienia atrakcyjności turystycznej terenu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Utworzenie planów zagospodarowania góry Meran na park kultury oraz wykorzystania na cele turystyczne byłego składowiska odpadów przy ul. Warsztatowej ➤ Zwiększenie liczby turystów w Otwocku, w tym nad Świdrem ➤ Poziom pozytywnych ocen nowo utworzonego systemu informacji miejskiej ➤ Liczba nowo utworzonych tematycznych szlaków turystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Opracowania kompleksowe i profesjonalne ➤ o 100% ➤ 50% ➤ 2

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

<p>Stworzenie wartości dodanej poziomu atrakcyjności turystycznej i kulturowej Miasta poprzez opracowywanie corocznego planu imprez masowych realizowanych w atrakcyjnych, nowoczesnych obiektach.</p>	<ul style="list-style-type: none">➤ Liczba nowo wybudowanych basenów, sztucznych lodowisk➤ Liczba nowo wybudowanych osiedlowych obiektów sportowych➤ Odsetek szkół z nowo wybudowanymi lub zmodernizowanymi obiektami sportowymi➤ Zwiększenie liczby imprez sportowych, kulturalnych o znaczeniu ponadlokalnym➤ Zwiększenie liczby zawodników działających w otwockich klubach sportowych	<ul style="list-style-type: none">➤ po 1➤ 6➤ 80%➤ o 50%➤ o 40%
--	---	--

7. PLAN FINANSOWY

W tym rozdziale zaprezentowano plan finansowy Strategii Otwocka na pierwszy okres jej realizacji. Okres ten jest zbieżny z okresem opracowywanego równolegle Wieloletniego Planu Inwestycyjnego (lata 2005 – 2009). Przygotowywanie planu finansowego na dłuższy horyzont czasowy lub uwzględniającego większą liczbę zadań jest niemożliwe i niewskazane ze względu na następujące czynniki:

1. Wysoki koszt zadań zaplanowanych na lata 2005 - 2009 oraz ograniczone możliwości Miasta nie pozwalają na realizację w tym okresie większej liczby zadań, które generowałyby znaczący koszt dla budżetu Otwocka.
2. Umieszczanie w planie finansowym zadań o charakterze organizacyjnym jest niewskazane ze względu na fakt iż nie generują one znaczących obciążeń dla budżetu Miasta
3. Planowanie źródeł finansowania zadań na lata następne jest nie możliwe do wykonania rzetelnie w obliczu zmian w sposobie finansowania Unii Europejskiej w kolejnym okresie budżetowania.

Na następnych stronach zaprezentowano priorytetowe w najbliższych latach dla Otwocka zadania w podziale na lata i źródła finansowania.

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

Lp	Nazwa inwestycji	2005			2006			2007		
		Razem	Wkład własny	Źródła zewnętrzne	Razem	Wkład własny	Źródła zewnętrzne	Razem	Wkład własny	Źródła zewnętrzne
1	Budowa mieszkań socjalnych	2 020 000,00	1 313 022,15	706 977,85	1 000 000,00	650 000,00	350 000,00	1 000 000,00	650 000,00	350 000,00
2	Inwestycje wod-kan	44 316 900,00	7 670 419,00	36 646 481,00	41 170 000,00	8 538 538,00	32 631 462,00	41 041 500,00	9 361 029,00	31 680 471,00
3	Opracowanie koncepcji i wdrożenie programu oszczędności energetycznych w sieci szkół miejskich (ocieplenie, wymiana systemu grzewczego-5 szkół)	2 400 000,00	1 080 000,00	1 320 000,00	4 200 000,00	1 890 000,00	2 310 000,00			
4	Modernizacja nawierzchni boisk szkolnych przy szkołach podstawowych i gminazjach	150 000,00	150 000,00		200 000,00	200 000,00		100 000,00	100 000,00	
5	Termomodernizacja hali sportowej (obecnie OKS "Start")				200 000,00	90 000,00	110 000,00			
6	Modernizacja oświetlenia w ciągach dróg				5 000 000,00		5 000 000,00			
7	Budowa Miejskiego Ośrodka Kultury, gdzie zlokalizowane byłyby m.in. sala widowiskowo - teatralna							5 000 000,00	1 250 000,00	3 750 000,00
8	Budowa sali gimnastycznej przy szkole nr 9 w Świerku							500 000,00	125 000,00	375 000,00
9	Budowa tartanowej bieżni na terenie otwockiego ośrodka sportu (obecnie obiekty OKS „Start”)				300 000,00	75 000,00	225 000,00	2 200 000,00	550 000,00	1 650 000,00
10	Modernizacja targowisk	50 000,00	50 000,00		125 000,00	125 000,00		75 000,00	75 000,00	
11	Budowa i modernizacja dróg	375 000,00	375 000,00		3 000 000,00	750 000,00	2 250 000,00	8 000 000,00	2 000 000,00	6 000 000,00
12	Budowa hali widowiskowo - sportowej (projekt)									
13	Budowa przedszkola na ul. Jodłowej	1 886 000,00	1 886 000,00		200 000,00	200 000,00				
	Inne inwestycje (zgodnie z załącznikiem nr 9 do projektu uchwały budżetowej na rok 2005)	1 124 000,00	1 028 000,00	96 000,00						
	RAZEM	52 321 900,00	13 552 441,15	38 769 458,85	55 395 000,00	12 518 538,00	42 876 462,00	57 916 500,00	14 111 029,00	43 805 471,00

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA OTWOCKA

Lp	Nazwa inwestycji	2008			2009			Ogółem		
		Razem	Wkład własny	Źródła zewnętrzne	Razem	Wkład własny	Źródła zewnętrzne	Razem	Wkład własny	Źródła zewnętrzne
1	Budowa mieszkań socjalnych	1 000 000,00	650 000,00	350 000,00	1 000 000,00	650 000,00	350 000,00	6 020 000,00 zł	3 913 022,15 zł	2 106 977,85 zł
2	Inwestycje wod-kan	51 368 000,00	10 664 756,00	40 703 244,00				177 896 400,00 zł	36 234 742,00 zł	141 661 658,00 zł
3	Opracowanie koncepcji i wdrożenie programu oszczędności energetycznych w sieci szkół miejskich (ocieplenie, wymiana systemu grzewczego-5 szkół)							6 600 000,00 zł	2 970 000,00 zł	3 630 000,00 zł
4	Modernizacja nawierzchni boisk szkolnych przy szkołach podstawowych i gminnych	100 000,00	100 000,00		100 000,00	100 000,00		650 000,00 zł	650 000,00 zł	- zł
5	Termomodernizacja hali sportowej (obecnie OKS "Start")							200 000,00 zł	90 000,00 zł	110 000,00 zł
6	Modernizacja oświetlenia w ciągach dróg							5 000 000,00 zł	- zł	5 000 000,00 zł
7	Budowa Miejskiego Ośrodka Kultury, gdzie zlokalizowane byłyby m.in. sala widowiskowo - teatralna							5 000 000,00 zł	1 250 000,00 zł	3 750 000,00 zł
8	Budowa sali gimnastycznej przy szkole nr 9 w Świerku	700 000,00	175 000,00	525 000,00				1 200 000,00 zł	300 000,00 zł	900 000,00 zł
9	Budowa tartanowej bieżni na terenie otwockiego ośrodka sportu (obecnie obiekty OKS „Start”)							2 500 000,00 zł	625 000,00 zł	1 875 000,00 zł
10	Modernizacja targowisk							250 000,00 zł	250 000,00 zł	- zł
11	Budowa i modernizacja dróg	8 000 000,00	2 000 000,00	6 000 000,00	12 000 000,00	3 000 000,00	9 000 000,00	31 375 000,00 zł	8 125 000,00 zł	23 250 000,00 zł
12	Budowa hali widowiskowo - sportowej (projekt)				300 000,00	300 000,00		300 000,00 zł	300 000,00 zł	- zł
13	Budowa przedszkola na ul. Jodłowej							2 086 000,00 zł	2 086 000,00 zł	- zł
	Inne inwestycje (zgodnie z załącznikiem nr 9 do projektu uchwały budżetowej na rok 2005)							1 124 000,00 zł	1 028 000,00 zł	96 000,00 zł
	RAZEM	61 168 000,00	13 589 756,00	47 578 244,00	13 400 000,00	4 050 000,00	9 350 000,00	240 201 400,00	57 821 764,15	182 379 635,85

8. SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO

Dokument "Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego miasta Otwocka" prezentuje strategiczne cele rozwoju i przypisane im cele operacyjne / zadania, z których wyprowadzone zostaną w następnym okresie programowania tzw. projekty, stanowiące zestawy poszczególnych działań, przedsięwzięć, ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację, niezbędnych nakładów rzeczowych i finansowych, możliwych do uruchomienia źródeł finansowania, harmonogramu realizacji, a także zakładanych efektów.

Realizatorem zapisów strategii będzie samorząd miejski oraz jednostki i organizacje funkcjonujące na terenie Miasta merytorycznie związane z zapisami strategii.

Realizacja poszczególnych projektów ma złożyć się na osiągnięcie celów operacyjnych, a przez nie na realizację celów strategicznych, tak aby na końcu tej drogi zrealizowany został cel nadrzędny, czyli misja Miasta Otwocka.

Podstawą skutecznego wdrażania strategii rozwoju jest reagowanie na ujawniające się różnice między jej założeniami, a rzeczywistością, w związku z czym strategia jest dokumentem otwartym, umożliwiającym wprowadzenie zapisów wynikających ze zmieniających się warunków.

Przyjęcie przez Radę Miasta Otwocka, w drodze uchwały, dokumentu "Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Miasta Otwocka" uruchomi proces opracowywania projektów realizacyjnych. Każdy projekt zwykle przechodzi szereg faz, bądź etapów. Każdy wynika z poprzedniego etapu, jest jego naturalnym następstwem, a jednocześnie punktem wyjścia do następnego etapu. Poniżej przedstawiono wszystkie etapy powstawania i przebiegu projektu ze zwróceniem szczególnej uwagi na proces wdrażania (w tym rozdziale) oraz na monitoring i ewaluację (w następnym).

8.1 Zdefiniowanie Projektu

Jest to punkt wyjścia do każdego projektu. Główne zadanie na tym etapie polega na zdefiniowaniu „problemu” (np.: dlaczego mamy podejmować działania?) i określeniu wielu alternatywnych sposobów rozwiązania go.

Najważniejsze pytania, jakie możemy sobie zadać dla ułatwienia to:

- Co chcemy osiągnąć?
- Jakich rezultatów końcowych się spodziewamy?
- W jaki sposób osiągnąć te rezultaty?
- Jakie są założenia?
- Jakie widzimy rozwiązania alternatywne?

- Ile to będzie kosztować?
- Kto będzie finansował?

Definiowanie projektu owocuje zwykle powstaniem krótkiego dokumentu, który będzie pierwszym (ogólnym) opisem projektu.

8.2 Przygotowanie Projektu

Zakres prac podejmowanych w ramach przygotowania projektu, zależy w dużej mierze od jego złożoności i skali wielkości, jak również od tego, kto mógłby projekt sfinansować. Procedury postępowania, jakie należy rozpocząć, i wymagania często będą dyktowane przez potencjalnego fundatora.

Na tym etapie, wyłania się zazwyczaj konkretne opracowanie. Dobre opracowanie będzie próbą odpowiedzi na pytania, jakie prawdopodobnie padną w momencie oceny projektu, i dostarczy wymaganych informacji.

8.3 Ocena Projektu

Przy małym projekcie, jest to z reguły proste sprawdzenie czy projekt realizuje cele, jakie stawia sobie fundator, czy ma sens i czy przyniesie oczekiwane efekty.

Przy większych projektach, ocena będzie oznaczać szeroko zakrojone działania sprawdzające projekt od strony organizacyjnej, finansowej, instytucjonalnej czy skutków gospodarczych, społecznych, środowiskowych. Wyniki oceny można zawrzeć w „Raporcie o wynikach oceny” lub „Raporcie o koncepcji projektu”. Sprawy najistotniejsze dla projektu zostaną omówione w nim odpowiednio szczegółowo.

Podstawowe pytania, jakie należy postawić sobie w ramach oceny projektu to: Czy projekt się uda? Czy doprowadzi do realizacji zakładanych celów? Czy projekt przyczyni się do realizacji celów polityki państwowej bądź regionalnej?

8.4 Finansowanie / Negocjacje dot. projektu

Przy małych projektach, oznacza to zatwierdzenie budżetu projektu, i jeśli to konieczne, takich elementów jak harmonogram realizacji, skład zespołów, itp. Przy większych projektach, należy dopełnić złożonych procedur negocjacyjnych. Strony kontraktu biorą udział w negocjacjach, gdzie ustalają szczegółowe wymogi wdrażania. Po osiągnięciu porozumienia do dokumentu dołącza się zobowiązania prawne. Następnie, dokument zostaje przekazany do zatwierdzenia zarządowi instytucji finansującej.

Dla wszystkich projektów ustala się zasady monitoringu/śledzenia przebiegu i ewaluacji.

8.5 Wdrażanie i śledzenie procesu wdrażania Projektu

Postęp prac monitorowany jest w odniesieniu do zakładanych metod realizacji oraz harmonogramu. W ramach śledzenia realizacja projektu kontrolowana jest zarówno pod względem finansowym, jak i poza-finansowym – wykorzystanie środków, efektywność działań i osiąganych rezultatów, ocena postępów w zakresie realizacji zakładanych celów projektu.

O sposobach wdrażania projektu, i przebiegu monitorowania należy myśleć już na etapie przygotowania projektu. Przy zarządzaniu projektem korzysta się z niektórych dokumentów sporządzanych w fazie przygotowania projektu np.: wykresów i harmonogramów wdrażania.

8.6 Ewaluacja Projektu

Już na początku fazy opracowywania projektu trzeba zastanowić się nad metodą ewaluacji projektu. Projekt jest zwykle oceniany z punktu widzenia realizacji stawianych przed nim celów i tego:

- Czy udało się zrealizować cele projektu?
- Czy zostały one zrealizowane dobrze i przy rozsądnym gospodarowaniu środkami? oraz
- Co projekt pozostawi po sobie?

Ewaluację przeprowadza się w określonych fazach cyklu projektu. Często:

- przed rozpoczęciem projektu - ewaluacja wyjściowa – ewaluacja prawdopodobnych osiągnięć,
- w połowie realizacji tzw.: ewaluacja na półmetku, lub w innych ważnych fazach,
- na zakończenie wdrażania, tzw.: końcowa,
- po upływie określonego okresu czasu od zakończenia, w celu ewaluacji skutków odległych (długofalowych) – znana jako ewaluacja skutków odległych.

Ważnym celem ewaluacji jest przekazanie informacji zwrotnej fundatorom i sponsorom projektu. Ewaluacja często prowadzi do zdefiniowania nowych projektów.

Każdy z projektów jest wdrażany według zasad i zgodnie z harmonogramem zapisanym w karcie projektowej. Jednocześnie poprzez system monitoringu (opisany w następnym rozdziale) dokonuje się okresowych kontroli, mających zapewnić wykonanie go zgodnie z planem.

Za nadzór nad prawidłową realizacją poszczególnych działań projektu odpowiedzialna jest jednostka koordynująca wyznaczona w karcie projektowej. Do niej należy kontrola prawidłowości prac bieżących związanych z wdrażaniem projektu. W szczególności należy weryfikować:

- terminy realizacji etapów projektu,
- stronę finansową projektu,
- efektywność działań.

Do zadań wyznaczonej jednostki należy także wykonywanie działań organizacyjnych takich jak np. ogłaszanie przetargów, prowadzenie negocjacji i inne działania związane z realizacją poszczególnych komponentów projektu.

Jednostka wdrażająca odpowiedzialna jest również za wypełnianie zamieszczonej w następnym rozdziale karty realizacji projektu i jako najbardziej kompetentna za propozycje zmian w nim.

9. SPOSOBY MONITOROWANIA, OCENY I KOMUNIKACJI STRATEGII ROZWOJOWEJ OTWOCKA

Monitoring i ocena "Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego miasta Otwocka" polega na dokonywaniu okresowej oceny stopnia realizacji działań zapisanych w dokumencie oraz wprowadzaniu modyfikacji zgodnie ze zmieniającymi się uwarunkowaniami zewnętrznymi i wewnętrznymi, wpływającymi na rozwój społeczny i gospodarczy Miasta. Do monitoringu i oceny (ewaluacji) „Strategii rozwoju” zobowiązuje się Urząd Miasta Otwocka. Do zadań z tym związanych wyznacza się jednostki koordynujące wyszczególnione w każdym z zapisanych działań strategicznych.

Dzięki wprowadzeniu systemu monitoringu i ewaluacji zostaje rozwiązany problem dezaktualizacji założeń strategii, wynikających ze zmieniających się warunków funkcjonowania samorządu, prawodawstwa i innych czynników mogących deformować zasadność podejmowanych w ramach „Strategii rozwoju” działań.

Prócz modyfikacji działań strategicznych w trakcie ich realizacji istnieje możliwość tworzenia dodatkowych projektów/zadań, które będą wpisywać się w wyznaczone cele operacyjne. W ten sposób „Strategia rozwoju” może się rozwijać wraz z rozwojem społecznym i gospodarczym Miasta. Ewentualne zmiany w zapisach „Strategii rozwoju” będą wprowadzane do dokumentu w postaci aneksu, po zatwierdzeniu przez Radę Miasta.

9.1 System monitorowania Strategii rozwojowej Otwocka

Monitoring, czyli śledzenie realizacji zadań wynikających ze „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego miasta Otwocka” odbywać się będzie na poziomie oceny realizacji poszczególnych działań strategicznych.

Każdy projekt/zadanie posiadać będzie kartę oceny realizacji. Karta oceny powinna zawierać planowane efekty realizacji w postaci wskaźników ilościowych takich jak: czas realizacji, liczba osób korzystających, planowane efekty inwestycyjne itp. Jednocześnie jednostka koordynująca odpowiedzialna za realizację działania strategicznego opracowuje na własny użytek terminy zbierania informacji niezbędnych do wypełniania karty realizacji.

- Bieżąca ocena powinna pozwolić na natychmiastowe dostosowywanie działań lub ich elementów do zmieniających się warunków zewnętrznych (zmiana partnerów, inne źródła finansowania, zmiana zadań).
- Odpowiedzialność za prowadzenie procedury monitoringu spoczywa na jednostkach koordynujących odpowiednie działania strategiczne.

- Jednostki koordynujące są odpowiedzialne za przygotowywanie kart realizacji projektu.
- Jednostka koordynująca będzie składać roczne sprawozdanie do Prezydenta Miasta – Przewodniczącego Rady Miasta, dotyczące stopnia rozbieżności pomiędzy efektami zaplanowanymi a osiągniętymi.
- Proponuje się, aby bieżąca ocena realizacji dokonywała się w okresie półrocznym podczas posiedzeń komisji Rady Miasta, która będzie również zatwierdzała karty ocen projektu.

Cel operacyjny:	
Działanie:	
Podejmowane działania w celu realizacji zadań wynikających ze Strategii:	
Efekty (mierniki osiągnięcia zakładanego celu):	
Stopień rozbieżności pomiędzy efektami zakładanymi a osiągniętymi:	
Napotkane problemy w trakcie realizacji zadania:	
Proponowana modyfikacja zadania:	
Dalsze finansowanie:	

9.2 Sposoby oceny strategii

Ocena realizacji zadań wynikających ze „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego miasta Otwocka” powinna polegać na badaniu przyczyn rozbieżności między zaplanowanymi efektami a rzeczywistymi (na podstawie kart oceny realizacji) z jednoczesnym płynnym wprowadzaniem tych zmian, które mają na celu dostosowanie „Strategii rozwoju” (i działań zawartych w niej) do określonych wymagań (zmieniających się potrzeb i warunków).

Oceny dokonywać się będzie poprzez:

- Analizę poszczególnych kart ocen realizacji działań strategicznych i bieżące reagowanie na zmieniające się warunki - dokonywać będzie tego jednostka koordynująca wraz z odpowiednimi komisjami Rady Miasta.
- Okresowy przegląd realizacji działań podczas posiedzeń komisji Rady Miasta.

- Uwzględnienie zmiany warunków zewnętrznych i potrzeb rozwojowych powiatu.
- Posiedzenia komisji Rady Miasta dotyczące przeglądu realizacji działań i zmian w projektach powinny odbywać się przed sesjami dotyczącymi projektowania budżetu.

9.3 Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi

W celu zwiększenia efektywności realizowanych działań niezbędna jest dobra współpraca między sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi. Cel ten może zostać osiągnięty poprzez kontynuację współpracy z lokalną społecznością. Obecnie jej udział w życiu Otwocka jest bardzo silny, stąd też nie należy zaniedbywać go na etapie wdrażania Strategii, a także jej monitoringu i bieżącej ewaluacji. Istotny wkład szczególnie w dziedzinie gospodarczej wnieść może również rada biznesu Otwocka, utworzona w ramach implementacji zapisów strategii.

9.3.1 Public relations strategii

Realizacja zadań zawartych w "Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego miasta Otwocka" wymaga akceptacji społecznej. Nie ulega najmniejszej wątpliwości, że również skuteczność działań zapisanych w tym dokumencie zależy w dużym stopniu od reakcji społeczności lokalnej na proponowane działania.

W związku z tym, public relations zadań wynikających ze strategii powinien w przystępny sposób prezentować:

1. przyczyny podjęcia działań,
2. spodziewane rezultaty,
3. zalety wybranych wariantów działania.

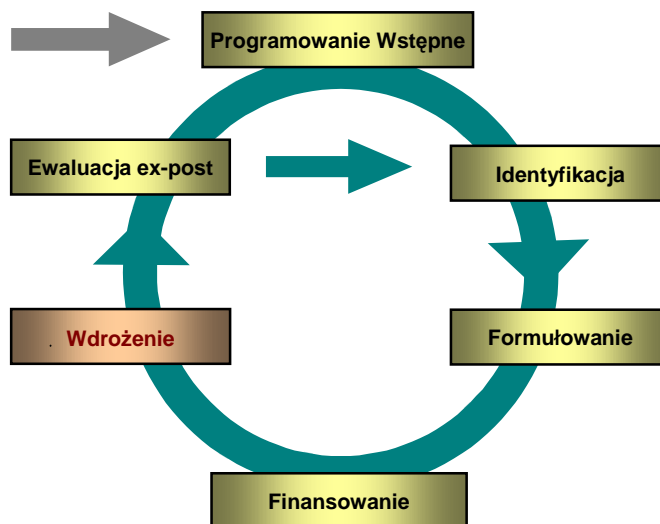
Należy zaznaczyć, że public relations to nie są jedynie kontakty z prasą i mediami. Istotną częścią działań jest również sposób wprowadzania projektów oraz spotkania z grupami, których projekty dotyczą, minimalizacja ewentualnych negatywnych efektów planowanych działań.

W rezultacie działań PR-owskich, powinno się uzyskać wzrost publicznego zainteresowania realizacją działań (kontrola społeczna), ustanowienie i utrzymanie wzajemnego zrozumienia między instytucją wdrażającą działanie, a odbiorcami projektu, polepszenie społecznego stosunku do działań, a także ukształtowanie mechanizmów poparcia społecznego dla realizacji zadań wynikających ze „Strategii rozwoju”.

9.3.2 Ogólne informacje o ewaluacji

9.3.3 Definicja ewaluacji i jej miejsce w cyklu zarządzania projektem

Ewaluacja jest integralnym elementem tzw. Cyklu Zarządzania Projektem – CZP. Pod pojęciem Projekt należy rozumieć zarówno pojedynczą inwestycję oraz cały, złożony program. Poniższy schemat obrazuje fazy CZP.

Cykl Zarządzania Projektem

I tak, do cyklu należy:

- Programowanie Wstępne (określenie potrzeb, ustalenie ogólnych wytycznych i zasad współpracy),
- Identyfikacja (analiza problemów, potrzeb, korzyści; pomysłów na działalność),
- Formułowanie (przygotowanie szczegółowego planu wdrażania i prezentacja projektu do finansowania),
- Finansowanie (zawarcie formalnej umowy uruchomienia finansowania),
- Wdrożenie (użycie uzgodnionych zasobów dla osiągnięcia celu projektu/programu),
- Ewaluacja ex-post („obiektywna ocena zakończonego projektu lub programu”),

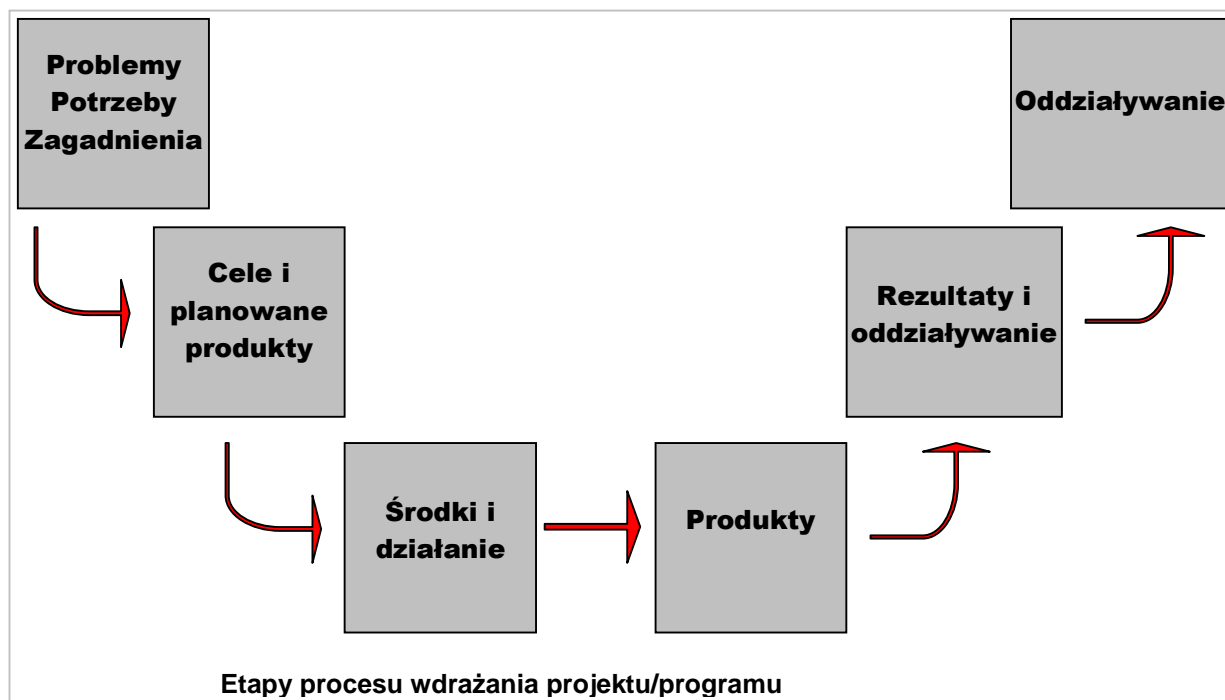
Zgodnie z zaleceniami zawartymi w publikacji Komisji Europejskiej (Evaluation Design and Management T1, Means Collection: Evaluating Socio-economic Programmes, Luxembourg, 1999) organizacje działające w sektorze publicznym są zobligowane do poddawania swoich działań ocenie.

Ma to na celu:

- sprawdzenie skuteczności działań,
- promowanie osiągniętych sukcesów,
- zapobieganie porażkom,
- informowanie obywateli o wykorzystaniu środków publicznych.

Ocena projektu/programu podejmowana wyłącznie po zakończeniu (ex-post), jak to przyjęto w schemacie CZP, dla działań skomplikowanych i rozciągniętych w czasie, jest na ogół niewystarczająca. Dlatego też, ewaluację przeprowadza się również przed i w trakcie implementacji projektu/programu. Ocenie należy poddać wzajemne relacje kolejnych etapów procesu projektowania i wdrażania projektu/programu. Kolejność ich występowania została pokazana na poniższym rysunku.

Rysunek nr 11.

Przez środki należy rozumieć przede wszystkim środki finansowe przeznaczone na realizację danego projektu lub programu. Zaangażowanie tych środków przekłada się na dostarczenie produktów, czyli rzeczy materialnych (np. wyposażenie szkoły, wyposażenie świetlic) lub niematerialnych (np. szkoleń), które zostały zamówione przez beneficjenta. Dostarczenie tych produktów powoduje powstanie u beneficjentów natychmiastowych korzyści, które noszą nazwę rezultatów (np. w postaci zwiększenia wiedzy uczestników szkoleń). W jakiś czas po dostarczeniu produktów może pojawić się oddziaływanie, czyli korzyści dla beneficjenta, które nie wystąpiły w momencie dostarczenia mu produktu.

Zgodnie z zasadami przedstawionymi przez Komisję Europejską w „Przewodniku do zarządzania projektem” (Manual on the Project Cycle Management) ewaluacja może służyć do:

- rozpoznawania potrzeb, określania możliwych rozwiązań i oszacowania spodziewanych efektów wdrożenia projektu/programu (**ewaluacja ex-ante**)
- kontrolowania procesu wdrażania projektu/programu w celu umożliwienia w razie potrzeby jego korekty lub reorientacji (**ewaluacja okresowa**)
- sprawdzenia czy osiągnięte efekty są zgodne z oczekiwanymi (wspomniana **ewaluacja ex-post**).

Ewaluację ex-ante podejmuje się na etapie przygotowywania projektu/programu, ewaluację okresową – w trakcie jego trwania, a ewaluację ex-post po zakończeniu projektu/programu. Ewaluację ex-post podejmuje się w ściśle określonych okresach, wyznaczonym wcześniej na etapie formułowania, w których spodziewamy się wystąpienia lub trwania efektów długofalowych. Rodzaje ewaluacji w odniesieniu do cyklu zarządzania projektem przedstawiono poniżej.

Rysunek nr 12.

Ewaluacja ex-ante, w początkowej fazie cyklu projektowania/programowania, przed wdrożeniem projektu/programu pomaga w stwierdzeniu, czy finalna wersja stworzonego projektu/programu jest odpowiednia i spójna z potrzebami odbiorcy. Ewaluacja ta skupia się przede wszystkim na analizie mocnych i słabych stron oraz potencjału obszaru, regionu i sektora objętego projektem/programem. Daje to możliwość wczesnego osądu, czy problemy rozwoju zostały właściwie zdiagnozowane, czy strategia oraz zaproponowane cele są odpowiednie, czy nie ma niespójności pomiędzy realizowaną polityką a założeniami, i w końcu – czy realnie określono oczekiwany wpływ implementacji projektu/programu.

Ewaluacja okresowa dokonywana jest na podstawie danych z procesu monitorowania i służy do sprawdzenia prawidłowości procesu realizacji projektu/programu, a w uzasadnionych przypadkach do wprowadzania poprawek w celu osiągnięcia założonych celów. Jej zadaniem jest obiektywna ocena pierwszych osiągnięć projektu/programu oraz rezultatów podejmowanych działań. Jednym z elementów oceny okresowej jest sprawdzenie poprawności zarządzania finansami projektu/programu oraz sposobu jego nadzorowania. Wyniki oceny okresowej pokazują, w jakim stopniu pierwotne założenia są realizowane. Przez porównanie z sytuacją przed wdrożeniem projektu/programu, ocena okresowa, jeśli jest to możliwe pokazuje wywołane, pierwsze zmiany ekonomiczne oraz społeczne, a także pozwala stwierdzić czy są one adekwatne do celów przyjętych na etapie projektowania/programowania.

Ewaluacja ex-post, której podstawowym celem jest porównanie efektów projektu/programu z zaangażowanymi do jego realizacji środkami, oraz założonych krótko- i długo terminowych efektów z faktycznie osiągniętymi, wyciągnięcie wniosków na temat przyjętych instrumentów działania oraz zastosowanej polityki. Służy temu zestaw odpowiednio opracowanych na etapie przygotowania projektu/programu - wskaźników ewaluacyjnych, których wartości mierzone są po jego zakończeniu, w określonych odstępach czasu, zgodnie z przewidywanym okresem pojawienia się efektów. Ewaluacja ex-post powinna obejmować analizę wskaźników oceny z uwzględnieniem informacji i uwarunkowań przedstawionych w:

- dokumentach programowych,
- wnioskach oceny ex-ante i okresowej (interim),
- danych pochodzących z procesu monitorowania projektu/programu.
- oficjalnych danych statystycznych.

9.3.4 Kryteria ewaluacyjne

Wspomniane wcześniej pytania ewaluacyjne szereguje się według kryteriów ewaluacyjnych. Zależnie od rodzaju kryterium porównywane są różne fazy z cyklu życia projektu (rys. 13). Wyróżniamy następujące kryteria ewaluacyjne:

- **Kryterium odpowiedności (ang. Relevance)** – daje możliwość porównania zgodności **przyjętych celów** programowych z faktycznymi **potrzebami i problemami** występującymi w danym regionie lub sektorze i związane jest przede wszystkim z oceną ex-ante projektu/programu. Kryterium odpowiedności stosuje się również na etapie oceny ex-post, do porównania wspomnianych **potrzeb** (zidentyfikowanych jeszcze przed przystąpieniem do projektowania/programowania) z **faktycznym zaspokojeniem tych potrzeb** w wyniku realizacji projektu/programu i często to kryterium jest określane mianem *użyteczności* projektu/programu.
- **Kryterium efektywności (ang. Efficiency)** – porównuje **ilość i jakość zasobów** (finansowych, administracyjnych, ludzkich itp.) zaangażowanych przy realizacji programu z faktycznymi **osiągnięciami** na poziomie produktu, rezultatu lub oddziaływania.

- **Kryterium skuteczności (ang. Effectiveness.)** – pozwala określić, czy cele zdefiniowane na etapie projektowania zostały osiągnięte. Faktyczne osiągnięcia projektu/programu określa się na zasadzie porównania produktu, rezultatu i oddziaływania z założeniami przyjętymi w dokumentach programowych. Dodatkowym efektem jest możliwość zweryfikowania skuteczności przyjętych instrumentów zastosowanych w procesie implementacji.
- **Kryterium trwałości (ang. Sustainability)** – określa czy efekty implementacji projektu/programu będą trwać w perspektywie średnio i długoterminowej po zakończeniu finansowania projektu/programu.

Kryteria ewaluacyjne w odniesieniu do poszczególnych etapów wdrażania projektu/programu pokazuje poniższy diagram.

Rysunek nr 13.

